

Барбара Космовська «Буба: мертвий сезон»

МАРТЕНСИ НА ПЕНСІЇ

Усі, хто останнім часом зустрів Бубу, вдавали, немов дивляться на неї, але нічого не помічають.

— Ти трішечки погладшала, — казали одні, зупиняючи погляд на Бубиних джинсах.

— Здається, ти схудла, — приглядалися інші.

— Погарнішала.

— Змарніла.

— Ти витягнулась, — стверджував дехто, ніби всупереч тим, які зауважували:

— Ти, Бубо, узагалі не змінилася...

Буба ввічливо погоджувалася з усіма вироками, які стосувалися її тіла, але під силуваною посмішкою приховувала гірке розчарування людською короткозорістю. Бо знехотя зазираючи в дзеркало, дівчина бачила там лише неймовірний смуток, настільки помітний і невідступний, що його неможливо було ні з чим порівняти.

Смуток, як і Буба, найкраще почувався в її товаристві, щільно вкритий клаптиковою ковдрою. Так вони й лежали разом цілими годинами на Бубиному ліжку.

— Ти ж не можеш отак вилежуватися до смерті, — сказав якогось дня дідусь.

Старенький звертався до веселої, барвистої ковдри, з-під якої з одного боку видніло розкошлане волосся, а з іншого — пара босих ніг у джинсах.

— Кажучи про смерть, я мав на увазі, звісно, власну, — з гідністю докінчив дід. І хоча голос його затремтів, зіщулена під ковдрою постать навіть не ворухнулася.

— Сум за тобою розбив моє серце так само, як твоя мама розстрожила наше улюблене крісло, «Людовика», — дідусь поринув у приємні спогади. — Пригадуєш цю картину? Марися міряє черевички й раптом — бух! Що я тоді сказав? Ага! «Навіть малі черевички можуть зламати „Людовика“». Дуже я тоді недоречно засміявся, — дідова інтонація зробилася повчальною. — Народна примовка каже: «Не смійся, ледащо, із чужого нещастя». Мудрець, який виголосив ці золоті слова, безсумнівно мав на увазі мене...

Але навіть це відважне зізнання не зворушило дівчини під ковдрою.

— Жоден лобуряка не вартий, аби за ним стільки плакали! — старий вочевидь утрачав терпець. Він сів на краєчку ліжка, нервово смикаючи вуса. — Ну, хіба що я, — додав дідусь сумирно. — Бо треба тобі знати, що я не одну жіночку довів до сліз. Ах, які ж то були чудові часи... Така собі пані Леонтина, дружина адмірала Концева... Я познайомився з нею на мисливському балу...

Від солодких спогадів його відірвало тихе схлипування.

— Мушу тобі сказати, — пожвавішав дід, — що жінки, яких я покидав, втрачали і розум, і справжнього мужчину. А ти втрачаєш глудз через жевжика з біноклем!

— Ніякий він не жевжик! — почувся з-під ковдри слізний протест.

— Як це ні? — обурено відгукнувся дідусь Генрик. — Хлопчисько, який у своєму житті не зіграв жоднісінької партії в бридж? Тоді хто ж на твою думку жевжик?

Дідові важко було впізнати свою онуку в цьому клубочку, закутаному ковдрою. Минав тиждень, відколи шляхи Мілоша та Буби зовсім розійшлися. Щоправда, Буба ще декілька разів намагалася наблизитися до Мілошевої стежки. Але відтоді,

як побачила його із цією іншою, з архітектурного відділення, худенькою, у химерному береті, Бубині мартенси перестали бігати колишньою, спільною доріжкою. Вони стояли в кутку коридору і, ніби двійко старих пенсіонерів, узагалі більше не виходили з дому.

— Бубо, озвися нарешті, бо мене починає мучити сумління через усіх отих жінок, яких я покинув! — дідусь удавано схлипнув.

— Ненавиджу його... — почувся з-під ковдри притлумлений голосок.

— Слава Богу! — зрадів дідусь. — Нарешті якісь прояви людських почуттів! — захоплено вигукнув він. — Це просто чудово, дорогенька, що ти його ненавидиш, бо Маньчаки саме нині приходять зіграти партійку... Не можна, щоб вони нас застали отаких! Не програвати ж нам через дуркецала, який перетворив чемпіонку Польщі на плаксиву дівулю! Через мій труп! — не вгавав дід.

Слою «труп» негайно зворохобило його уяву, і старий знову заходився розмірковувати вголос.

— А уявляєш собі мій похорон? У розквіті віку? Якщо вже говорити про квіти, то знаючи твоїх батьків, можна здогадатися, що від них я їх точно не дочекаюся. Ну, хіба якогось гарненького букетика від тебе, — визнав дід. — Ти, Бубо, не така. Упевнений, що ти мені й колоду карт кинеш у труну. Тому відразу попрохаю, аби на зворотному боці були ті панянки з календаря, який я нещодавно гортав у книгарні...

Дідусь, певне, зворушився, бо голос у нього небезпечно здіймався й завмирав. Як на сцені. І в кімнаті раптом стало підозріло тихо. Хоча Буба й не позбулася сумного настрою, проте вилізла з-під кольорової ковдри й глянула на діда почервонілими очима.

— О-о-о! Ось ти де! — зрадів пан Генрик. — Мій Кроличку! Ну, моя люба, — розчаровано озвався він за мить, — навіть Маньчакова не виглядала так жахливо, коли її покинув «коханий Вальдусик». Мені прикро це казати, але вона здавалася наче гарнішою за тебе...

— Мілош, певне, такої самої думки, — Буба вже приготувалася до нової хвилі розпачу, але її наміри випередив дзвоник у двері.

— Цей твій Мілош узагалі не думає, це, по-перше. А, по-друге, причепурися трохи, перш ніж Маньчаки почнуть висловлювати нам свої співчуття!

— А що це так смачно пахне? — долинув до Буби й дідуся Генрика голос пані Віолетти. — Вальдеку, ти відчуваєш те саме, що і я?

— Авжеж, це запах нашої перемоги! — гаркнув дід і рушив назустріч ворогові.

* * *

Того дня на Бубу чекали самі неприємності.

— Бубо! Ти останнім часом так змарніла! — привітала її Маньчакова, поправляючи свою нову косу.

— Ого, якого хвоста ви почепили! — дід лише зараз помітив чималий вузол на потилиці гості.

— Це моє волосся, любий пане, — скривилася пані Віолетта.

— Волосся так швидко не росте, — заперечив дід, тасуючи карти. — Щоправда, у мене був товариш у війську, полковник Сермяга, який теж заростав, наче мавпа, але в порівнянні з вами це дрібниці.

— Це, пане Генрику, шиньон, — Маньчакова розгнівано відкопилила губи. — Така прикраса коштує більше, ніж невеликий «Фіат», — додала вона з апломбом мільйонерки.

— Що ви кажете? — дід аж на виду змінився. — То «Фіати» вже зовсім нічого не варті стали, — зітхнув він. — А шкода. Я патріот, і мені прикро, що наш «Фіатик» вартий стільки ж, скільки фунт клоччя. Бубо, починай, — нагадав старий, підморгуючи онуці.

Попри Бубині зусилля, Маньчаки виграли всі партії.

Лише Бартошовій вдалося припинити муки за зеленим столиком, повідомивши, що обід подано.

Гості з радістю покинули карти. Мало того, що за ними залишився переможний запис у дідовому нотатнику, то вони ще й нагодилися на смажену качку, оздоблену, як і годиться, віночком червоної капусти.

Батько терпляче чекав на цю качку тиждень, а Маньчаки — жодної хвилини. — Від капусти в мене здуття, — скривилася пані Віолетта, викладаючи на тарілку рум'яне стегенце. — У Вальдусика теж, — додала вона, відрізуючи наступну ніжку.

Дідусь сумно провів поглядом найкращі шматочки і, важко зітхаючи, зайнявся непоказним крильцем.

Бубі було однаковісінько. Вона могла їсти й капусту, як і годиться кроликам. Могла й нічого не їсти, як робила це протягом останнього часу.

Бартошова дивилася на дівчину з непідробною увагою, а коли погляд домробітниці зупинявся на косі Маньчакової, ставало помітно, яких зусиль їй коштує стриматися й не смикнути пані Віолетту щосили за волосся.

— А здуття — це просто нестерпно, — Маньчакова відкопилила блискучі від качиноного жиру губенята. — Навіть пожалітися нікому не можна, що вони мене мучать...

— Усі ми вже про це знаємо, — заспокоїв її дідусь. — Пригадай-но, Бубо, які ліки продає твій батько в телекрамниці... Якраз від здуття живота. Бо мені чомусь здається, — напроорокував він, — що скуштувавши куприк, без Павлових таблеток ви довго не витримаєте.

— Що ви, пане Генрику! — гостя змахнула пухкими ручками, схожими на маснувате віяло. — У жодному випадку! У нас із Вальдусиком принцип: не купувати в знайомих...

— Ми Павлові дуже співчуваємо, — додав із напханим ротом Маньчак. — Погано, що з нормального телеведучого він перетворився на продавця в телекрамниці. І тепер втюхує бідним людям каструлі з подвійним дном, — він нетактовно захихотів.

— Або пояси для схуднення, від яких ніхто не худне!

— Або щіточки для чищення язика, від яких у мене було подразнення, — сплеснув руками Маньчак.

— Я вже не кажу про бальзам, від якого в мене була висипка. На щастя, у такому місці, де її ніхто не бачив! — докинула пані Віолетта.

— Крім мене, — зрадів безпричинно пан Вальдек.

— Звичайно, любий, — з кокетливою усмішкою підтвердила його половина.

— Неможливо опуститися нижче, — виніс вирок Маньчак. — Я на місці Павла точно пішов би з телебачення, — переконано сказав він, і ці героїчні слова впали одночасно з качиним жиром, який щедро скапував з його ножа й виделки.

— Та ви так не переймайтеся, — намагався опанувати цю ситуацію дідусь. — Я не думаю, щоб хтось при здоровому глузді взяв би вас на роботу, з якої потім ви могли собі піти. Хоча на телебаченні у вас усі шанси стати помітною особою, — він багатозначно глянув на куленепробивний жилет Маньчака, який захищав хирляві Вальдусикові груди.

— Мушу сказати, що бідолашний Павел потребує нашої особливої підтримки, — утрутила пані Віолетта, простягаючи руку до десерту. — Тому ми вирішили бувати у вас частіше.

— Особливо після того, як наші сусіди, Петушки, зізналися, що регулярно Павла перемикають.

— Як це — перемикають? — здивувалася Буба.

— Та звичайно! — Маньчак задоволено поглянув на присутніх. — Пультом. Навіть на релігійний канал, хоча вони атеїсти.

— А не аскети? — завагалася пані Віолетта.

— Настільки не переварюють отого Павлового кудкудакання про унікальні панчохи чи друшляки, — закінчив Маньчак.

— Це вже занадто, пане Вальдемаре! — дідусь розгнівано відсунув тарілку. — Я завжди підозрював, що у вас погане оточення. Але мені й на думку не спадало, що ви мешкаєте під одним дахом з ідіотами!

— Не можу з вами погодитися, — заперечила Маньчакова, підсуваючи собі другий десерт. — Пані Петушкова — власниця перукарського салону для собак. Найкращого в місті.

— Ну, то я слушно припустив, що це у вас чийсь хвіст! — зрадів дідусь. — Я весь час думаю, кого ви мені нагадуєте. Ну викапаний спанієль! Бубо, — продовжував він, — як ти вважаєш? Можна спокійно довірити нашу Добавку тій Пелюшковій? Якщо подивитися на вашу зачіску, — пан Генрик звернувся до власниці шиньйона, — собака може виглядати смішно.

— Петушковій, дочці генерала Петушка, — виправила Маньчакова, закусивши поблідлі губи.

— А не адмірала? — запитав Маньчак.

— Скільки коштує візит? — дідусь продовжував вивчати тему. — Скажемо цій Пелюшковій: «Оцю чудову суку підстрижіть, будь ласка, як пані Маньчакову».

— Дідусю!!! — зойкнула Буба.

Маньчаки навіть серветками не скористалися. Попідхоплювалися швидко, безладно і, наче розгромлена армія, квапливо відступили до виходу.

— Я розумію, що вам прикро за сьогоднішній програш, — зловісно засичав пан Вальдек. — Лише це вас виправдовує. Ну, і ще старечий вік, — в'їдливо докинув він. — З вашим маразмом ви, звісно, до завтра вже забудете, як скривдили мою дружину.

РОЗПРОДАЖ ПОЧУТТІВ

Погані дні схожі на нудні кінофільми: і ті, й інші здаються безкінечними. Буба

ще не встигла отямитися після відвідин Маньчаків, а на сходах уже чулися голоси батьків, які поверталися з міста. І Буба була переконана, що ці голоси аж ніяк не прагнуть почути одне одного.

— Це вже занадто! — мама першою завоювала коридор, вимахуючи здоровою торбою та незліченною кількістю невеличких пакетів. — Щоб після стількох років подружнього життя докоряти запрацьованій дружині за кілька куплених дрібничок! Чесно кажучи, я дивуюся, — мстиво докинула вона, уможовчуючись на нещодавно відремонтованому багатостраждальному «Людовикові», — що в тебе настільки неділовий підхід до життя. Як продавець, ти мав би знати, що розпродажі призначаються для людей з багатою уявою... Або для дружин скупарів! — І вона промовисто глянула на чоловіка.

— Ні-я-кий-я-не-про-да-вець! — чітко проказав батько, і Бубі стало смішно. Їй завжди ставало смішно, коли дорослі поводитися наче діти. — Я лише дбаю про наші гроші. От і все, — підсумував він.

— От-от! — мама прагнула нещадної війни. — Вершина егоїзму! Дбати про фінанси більше, ніж про власну дружину!

— Бо гроші точно мої, — не залишився в боргу тато, — а дружину доводиться ділити з таким собі Протеком, який начебто відповідає за твою рекламну кампанію. І мені це зовсім не подобається.

— Ти кажеш такі речі при моєму татусеві й доці?! — останні мамині слова перейшли в безутішний плач.

— При татусеві? І доці? — батько роззирнувся довкола лютим поглядом. — Ось тобі твої татусь і доця! — заgrimів він, угледівши переляканих дідуся й Бубу. — Розкажи їм, що найближчими днями вони матимуть на обід шість прозорих корсетиків, стрінги з лазерною обробкою й присмачені туфлями на шпильках від Бати, а на десерт отримають косметичні масочки з пілінгом по чотириста злотих за баночку!

Буба давно не бачила батька таким обуреним. Тим часом мама спокійнісінько витягла один з корсетиків і приклала до демісезонного пальта.

— Ну, гляньте, який гарній! — і вона кокетливо посміхнулася до власного відображення в дзеркалі.

Але ніхто їй не відповів.

— Павле, — дідусь приготувався до відступу. — Річ у тім, що нині в нас побували Маньчаки...

— Мене це не обходить, — тато вочевидь образився на всіх, бо нечемно запхнув руки глибоко до кишень і тупцяв на місці, не дивлячись ні на кого.

— А дарма, — дідусь зробив ефектну паузу. — Бо вони з'їли твою качку. Передчуваю, що це ти перший скуштуєш оті корсетики. Або спокусишся на масочки чи вчорашню рибу. Вона була така несмачна, що чимало залишилося, — закінчив дідусь уже з-за дверей своєї кімнати.

Буба теж воліла безпечно вшитися. Повернулася під свою ковдру, котра терпляче чекала, аби знову вкрити її смуток, значно більший, аніж досі. Тепер до Бубиних вух не долітали жодні звуки, крім калатання її серця, яке ніяк не могло змиритися з раптово отриманою свободою.

А зовсім нещодавно світ робив усе, аби Буба почувалася обранкою долі.

Початок канікул аж ніяк не віщував негараздів. Усі гороскопи дружно стверджували, що вона може, ба, навіть зобов'язана забути про свої проблеми, бо Венера оточила її особливою турботою. Якщо вірити зорям, дівчина мала стати здоровішою, вродливішою, багатшою та більш коханою. Тим часом Буба залишилася сама.

Коли Мілош був у Фінляндії, куди вони з батьком поїхали в науковий табір, гороскопи не брехали. Та щойно повернувся — і все змінилося. Ніби там, у північних широтах, хлопець замерз або впав у якусь полярну сплячку, котра перетворила його на крижину. Траплялося, що він відтавав, очі знову блищали й Мілош сміявся колишнім сміхом. Таке відбувалося завжди, коли в розмові згадувалося ім'я Ребекки, з якою він познайомився в таборі. Спершу Буба цього не помічала, а навіть коли щось і підозрювала, то відразу картала себе за дурні ревності. Та коли невидима Ребекка зробилася всюдисущою, приєднуючись до них на кожному побаченні, Бубині занепокоєння зросло. І нарешті, затьмарило будь-які радощі від канікул. Бо дівчина зрозуміла, що з Фінляндії Мілош повернувся не сам. У нього на плечі продовжувала висіти ота злощасна нова знайома, яка на всьому зналася щонайкраще. А навіть коли й не на всьому, байдуже, якщо це згадка про Ребекку, а не Бубина присутність запалювала в Мілошевих очах іскорки ніжності.

Коли Буба намагалася легенько натякнути, що віднедавна вони зустрічаються втрьох, Мілош ображався й звинувачував її, що та поводить як дитина.

Те, що її почуття сприймали як дитинні капризи, ще більше поглиблювало розпач, і невдовзі Бубина ситуація зробилася просто-таки нестерпною. Дівчина могла змінитися заради Мілоша, але при всьому бажанні не здатна була перетворитися на справжню студентку, переможницю конкурсу «Міс Академікус», незрівнянну плавчиню, скелелазку, топ-модель і волонтерку, котра у вільний час співає із групою яхтсменів «Іменини Боцмана».

А Мілош чимраз частіше ставав неприємним і примхливим.

Щоправда, він зрідка заходив до Буби, пропонуючи орнітологічні прогулянки, але з таким виразом обличчя, наче йшлося про повторення минулорічного матеріалу посеред спекотного літа. І навіть на хвилину не міг забути про Ребекку.

— Ребекка професійно фотографує, — захоплено розповідав він.

— На таке дерево Ребекка видирається без страховки.

— А знаєш, що її навіть птахи не бояться? — Мілош аж нетямився від захвату.

Отак дівчина дізналася, що існують Ребекки, які народилися для того, щоб Буби не могли спокійно спати.

Дідусь дотримувався іншої думки.

— Гарний мені орнітолог! — пирхав він зневажливо. — Хай поспостерігає за лебедями, тоді зрозуміє, що в житті найважливіше!

— Може, це в нього тимчасово? — тішила себе ілюзіями Буба, з надією поглядаючи на діда.

— Тимчасовим буває хіба що самогон замість віскі, — категорично відповів старий. — І в такому випадку треба йти на різні поступки. А в коханні на компроміс погоджуються лише дурні або бридкі на вроду дівчата, — закінчив він.

— Ти ж казав, що бридких жінок не буває, — розчаровано мовила Буба.

— Я таке казав? — дід здавалося, був приємно здивованим. — От тобі й маєш! А твоя мати ще сміє стверджувати, наче я не джентльмен! — обурився він, повертаючись до своєї улюбленої пліткарської газетки.

Після тієї розмови Буба посмутнішала ще більше. За якийсь час до неї примчала Йолька із сенсаційною новиною, що бачила Мілоша на концерті з тією класною кралею, чия фотка була в останньому номері журналу «Врода+». Буба прикинулася знудженою, даючи Йольці зрозуміти, що вони з Мілошем саме відпочивають одне від одного.

— Ага, відпочиваєте... — Йолька співчутливо покивала головою й так міцно обійняла Бубу, ніби та щойно втратила близьку людину й стояла над її свіжою могилою.

Це був дуже невеселий день, зате він поклав край Бубиним стражданням. Щойно Йолька пішла, Буба збігала до поблизького кіоску. Купила останній номер «Вроди+». Удома вирізала фото Ребекки з рубрики «Як я досягла успіху». Поклала його на столі й кілька хвилин вдивлялася в усміхнене обличчя суперниці. Думала, як можна помститися цьому клаптикові паперу, і дійшла висновку, що аж ніяк не прагне помсти. Вона продовжувала любити Мілоша, але раптом їй розхотілося бігати за ним під час прогулянок лісом, щоб вислуховувати компліменти на чужу адресу.

— Будь з ним щасливою, — прошепотіла вона до фотки, докидаючи її до різних дрібничок, пов'язаних з Мілошем.

Нині, коли після родинної баталії запанувала жадана тиша, Буба вирішила, що настав час позбутися всього, що нагадувало про її велике кохання.

Дістала зі столу поштівки від Мілоша, листики й орнітологічні карти. Спільні фотографії, два музичні диски, які вони разом слухали й фотку усміхненої Ребекки. Притягла велику материну торбу й покидала туди любі серцю пам'ятки. На торбі був відповідний напис: «Мінус 70 % на все!».

— Навіщо мені таке кохання? — думала Буба, квапливо натягаючи кросівки. — Уцінене, як мамині корсети? Непотрібне, бо замале. Затісне, бо чуже... Я не хочу щодня перетворюватися на Ребекку. Не хочу вдавати, що моє щастя залежить від кількості яєць, відкладених сірою гускою чи якоюсь іншою птахою... Від завтра почну нове життя, — вирішила вона, тихо відчинивши двері.

— Ти кудись виходиш, Бубо?

Зі спальні визирнула мама в кумедному корсету. Вона скидалася в ньому на підстаркувату балерину.

— Винесу сміття! — відгукнулася донька. — Бо вже багато накопичилося.

— До речі про сміття, — мама ледь зніяковіла. — У мене є кілька непотрібних футболок. Ще зовсім добрих. Може, хочеш? Бо на тому розпродажі якось нічого для тебе не було.

— Звичайно, — відповіла Буба, невиразно всміхнувшись. — Згодяться, — сказала вона, залишаючи маму в чудовому настрої, типовому для людей, переконаних, що вони когось ущасливили.

Лише пізно ввечері, коли ніщо не віщувало жодних відвідин, а читання в ліжку «Ста років самотності» ставало щораз важчим, хтось легенько постукав у двері.

— Не спиш? — запитала мама. — Бо, розумієш, — швидко заговорила вона, і її

обличчя порожевіло від крему чи, може, сорому, — я собі подумала, що подурному якось вийшло з тими футболками. Підемо завтра разом по крамницях, хочеш?

Очі Буби засяяли.

— Звісно! — прошепотіла дівчина.

— То підемо, — рішуче заявила мама.

— Тато гніватиметься, — нагадала Буба.

— Мужчини для того й існують, щоб гніватися на жінок, які розкидаються грішми,

— змовницьки підморгнула мама. — Крім того, ми ж не шикуватимемо, а боротимемося таким чином із чоловічим фінансовим деспотизмом, — закінчила вона. І Буба вирішила, що ця тирада могла б стати гаслом на феміністичній маніфестації.

— Я з тобою згодна, — серйозно сказала дівчина, і мама вийшла з її кімнати так, немов залишала барикаду.

КУРС КОМП'ЮТЕРНОГО ЛІКУВАННЯ

— Доню, у тебе закінчуються канікули? — запитала мама, чиї проблеми з календарем віднедавна вирішував пан Протек, її промоутер. Мама продовжувала розрізняти спекотне літо й морозну зиму. — Щось ти погано виглядаєш, донечко, — вона погладила Бубу по голові й відразу зиркнула на власне відображення в дзеркалі, звідки на неї дивилося задоволене собою обличчя, яке так і випромінювало енергію.

— А моя косметолог стверджує, що я останнім часом помолодшала. Тобі не здається, що це справді так?

Глянувши на мамин профіль у дзеркалі, Буба подумала, що це правда.

— Ага, я ще хотіла тебе запитати про цього симпатичного Мілоша... — мама вже схопила парасольку й швиденько застібала гудзики модного плащика. — Останнім часом він рідко приходиться...

— Останнім часом він узагалі не приходиться, — похмуро озвалася Буба.

— Що ти кажеш? — маму безжально підганяв її внутрішній годинник. — А здавався таким приємним. Ми неодмінно мусимо про це поговорити. Відразу після зустрічі із читачами, на якій я розповідатиму про покинутих жінок, — поспішно закінчувала вона, відчиняючи двері. — Ти й не уявляєш, донечко, яка це драма для кожної з нас!

Останню фразу вона вимовила просто в обличчя пані Пенциковій, а Бубі залишився коридорний безлад, що свідчив про мамину нерішучість. Зітхнувши, дівчина почала складати на місце п'ять пар туфель. Позбирала всі шарфики, які висіли на поручнях «Людовика» й теж нагадували покинутих жінок.

— Може, мені й самій треба піти на цю зустріч? — подумала Буба, глянувши на телефон, який глухо мовчав. — Але навіщо? — замислилася дівчина. Що мама могла знати про покинутих жінок? Її ніколи не покидали. Зате вона створила цілу армію героїнь-страдниць. Усі здавалися штучними, наче курча на вітрині в барі «Шейх», а замість справжніх почуттів прикрашали себе хіба що глибоченними декольте. Вони обожнювали викличний макіяж і жили в сповненому абсурду світі. До всього, ці жінки постійно закохувалися й розкохувалися. Їх здобували, аби

зрадити. Героїні мстилися й пробачали...

Буба здригнулася від самої думки про ці мамині «машини кохання» й дійшла висновку, що її життя зовсім не таке безнадійне. З оберемком шарфиків вона рушила до спальні батьків. Усміхнулася, побачивши тата, котрий безпорадно сидів у сімейних трусах на широкому ліжку. Довкола нього валялися порозкидані светри й сорочки.

— Не знаю, у що вдягнутися, — сумно зізнався він. Батько нагадував Бубі розгублену дитину.

— Найкраще в оце, — Буба вручила йому блакитну сорочку. — І ще це. — Додала скромний светр із гудзиками. — Ну, і раджу вбрати довші брюки, — багатозначно подивилася на татові труси. Він теж сумовито глянув на них.

— Сама бачиш, як твоя мати про мене турбується! — поскаржився тато. — Відколи з'явився цей Протек, моя дружина мене навіть не одягає.

Буба ледь помітно всміхнулася. Вона не вбачала нічого поганого в тому, що мама не бігає за татом з оберемком чоловічої білизни. Батько був іншої думки.

— Коли в мене була власна передача, вона бодай трохи старалася. А зараз? — він безпорадно розвів руками. — Певне, вважає, що до телекранниці я можу ходити навіть у цих ідіотських повзунках!

Буба не продовжувала цієї розмови. Татові труси (мамин подарунок) не обговорювалися. На них видніли голівки янголів і бісенят. На рожевому тлі.

— Але ж ти чудово даєш собі раду, — про всяк випадок похвалила вона батька.

— Якраз ні! — роздратовано озвався той, нервово ворущачи пальцями на ногах. — Я зовсім не даю собі ради! Постійно спізнююся на роботу. Виходжу з дому голодний, і перед камерою мені бурчить у животі. Нещодавно я одягнув дві різні шкарпетки й сандалі, а цей ідіот, що розказує про погоду, дивився на мене, як на атмосферну аномалію!

— Котрий з них? Рудий, чи той з випнутою щелепою? — Буба вирішила відволікти батька від зациклення на власній особі.

— Певне, обидва, — батькові страждання, здавалося, сягнули апогею, проте він уперше глянув на доньку з надією.

— Ти теж помітила, що в нього щось не так із щелепою?

— Звісно! Він розмовляє так, наче збирається проковтнути всі метеокarti.

— А й справді, — полегшено зітхнув батько. — Жахлива вада. Я вже навіть замислювався, чому його взяли на роботу... Певне, у нього неабиякі зв'язки. А може, він родич директора? — Тато сам перелякався власних здогадів. — Це було б жахливо, оскільки я його нещодавно переконував, що йому варто попрацювати над мовою тіла.

Батько з надією дивився на Бубу, але донька аж ніяк не могла його заспокоїти, бо не знала директорових родичів. Ба більше! Вона не знала навіть директора.

— От чорт, а він же на нього схожий... — татові пальці на ногах почали ворухитися в ритмі латиноамериканського танцю. — Особливо ця випнута щелепа, — сумовито додав він. — І невігластво. Може, краще мені сходити з ним на пиво? Можна було б сказати йому, що він чудово оповідає про атмосферні явища... Узяв би в нього автограф для пані Коропової, — роздумував тато вголос. Зайнятий розхвалюванням колеги, він навіть не почув, як за Бубою зачинилися

двері.

Опинившись у власній кімнаті, дівчина полегшено перевела подих. Тут їй ніщо не загрожувало. Не доводилося ставати по котрийсь бік подружньої барикади й споглядати родинні війни. Щоправда, замість куль у цьому випадку пролітали лише гострі слова, але й вони ранили.

Дідусь цим аж ніяк не переймався. Певне, уже звик до конфліктів.

— Пам'ятай, Бубо, шлюб — це завжди пасьянс, — підморгнув старенький онуці.

— Чому пасьянс? — Бубу здивувало химерне порівняння.

— Складеться або й ні, — переможно пояснив дід. — А тобі ж відомо, що найчастіше не складається.

* * *

Будинок поволі прокидався від сплячки. На кухні, де порядкувала Бартошова, брязкали тарілки. З ванної чулося тихе дзигчання татової електробритви, а з дідусевої кімнати долинав міцний запах сигари. Буба була майже щасливою, бо серед цих давно знайомих звуків і запахів вона почувала себе в безпеці.

Як на зло в цю приємну мить пролунав сигнал домофона. За хвилину в коридорі з'явилося двійко незнайомців, які поставили на підлозі дві коробки.

— Ми до пана Генрика, — заявив головний, той, що був з портфелем.

— Я вас слухаю, — з ванної придріботів тато, і Буба раптом образилася на маму за ці рожеві сімейні труси.

— Пан Генрик? — увічливо перепитав той, що з портфелем.

— Добридень, панове. Це я, — дідусь виступив наперед, безтурботно жестикулюючи сигарою.

— Ми привезли комп'ютер.

— Будь ласка, моя кімната отам, — дід зробив рукою коло, наче вихвалявся багатогектарним маєтком. Коробки попливли у вказаний бік.

— Хвилиночку, — до батька повернувся дар мови, — це якась помилка. У нас уже є три комп'ютери!

— Дійсно, — погодився дід. — У вас є три, а в мене — жодного! — драматично закінчив він.

— Дідусь, певне, пожартував, — звернувся батько до Буби.

— Я тобі, Павле, не дідусь, — з гідністю нагадав зятеві новоспечений власник комп'ютера. — Але я пробачаю тобі цю нетактовність, бо в мене золоте серце. А зараз розрахайся.

Буба сховалася за спиною Бартошової. Вона воліла не дивитися на те, що от-от мало статися.

— Ніко-о-оли, — прохрипів батько, вимахуючи зубною щіткою.

— Зроби це, Павелку, — дідусь звертався до зятя надзвичайно лагідно, — інакше я буду змушений погодитися на інтерв'ю.

— Що? — у батькових очах зачалася справжня буря, яка точно похитнула б колегу з відділу прогнозу погоди з його жахливою щелепою, але аж ніяк не дідуся.

— Повторюю, — старенький підніс догори вказівного пальця, — ти мене примушуєш, щоб я таки погодився на це інтерв'ю...

— Яке інтерв'ю?

— Огидне. Про вас із Марисею.

— Для кого воно? — засопів батько.

— Для журналу «Темні справи».

— Я вам не злочинець! — засичав Павел.

— А їх цікавлять не злочинці, а підглядання. — Дідусь підкрочував вуса. — За допомогу вони обіцяють мені сучасний комп'ютер з інтернетом. Я й гадки не мав, — серйозно продовжував він, — що ви з Марисею стільки коштуєте...

— Ви ж цього не зробите... — застогнав батько, густо червоніючи.

— Звичайно, що не зроблю, дорогенький зятю, — заспокоював його дід. — Поганий той птах, що каляє власне гніздо...

Чоловік з портфелем підійшов до дідуса й шанобливо повідомив йому, що все готово.

— Спасибі, — кивнув дідусь головою. — Цей люб'язний пан у рожевих трусах чекає, аби розплатитися за мою скромну покупку.

І, насвистуючи один з улюблених маршів сержанта Марудки із тринадцятої бригади, старенький помарширував на нове поле бою. Навіть не глянувши на свого благодійника, якого прикривали хіба що ангелочки із чортенятами.

ШАРЛОТКА Й КОВБАСКА

Агата мешкала в районі, до якого вели всі дороги міста, зате автобуси й трамваї старанно оминали. Викидали із себе всіх пасажирів на віддаленій кінцевій зупинці, пропонуючи їм корисну й тривалу прогулянку до висоток.

Готуючись до зустрічі з Агатою, Буба спекла шарлотку, яка зараз мандрувала разом з нею в рюкзаку.

І чого я раніше до цього не подумалася? — подумки картала себе дівчина. — У мене одна-єдина подруга, а я не наважилася з нею нормально порозмовляти. Агата — це зовсім інша справа, — думала Буба, — вона змогла поділитися зі мною справжніми проблемами. Бо мої... здається, не надто варті, аби через них лити сльози, — сяйнуло їй, і дівчина пожвавішала.

— Привіт, то це ти і є Буба? — у дверях стояла мама Агати.

— Дуже вже високо ви живете, — посміхнулася у відповідь задихана Буба.

— Доньки, на жаль, немає... Вона поїхала.

— Як шкода, — Буба заходилася змагатися з ремінцями рюкзака. — Але, мабуть, от-от повернеться? Наступного тижня починається школа, тож... Ну, шарлотко, йди сюди, — прошепотіла вона углиб величезного рюкзака, витягаючи звідти старанно загорнутий пиріг. — Це для Агати, — посміхнулася вона. — Я сама спекла.

— Спасибі, але... — мама Агати не знала, куди подіти руки. — Краще забери його. Агата швидко не приїде... Вона... поки що не може повернутися...

— Я гадала, вона в таборі, — шарлотка знову опинилася в Бубиних руках, наче якийсь перехідний кубок.

— Що ж, можна й так сказати... — долоні жінки безпорадно ворухнулися.

— Прикро, що мені доведеться на неї чекати, — Буба застібнула рюкзак. — Передайте їй від мене вітання.

— Залиш свій номер телефону, — раптом запропонувала та. — Може, вона сама тобі подзвонить.

Буба поверталася неохоче, придивляючись до перехожих. Усі поспішали до своїх будинків, що стояли в оточенні дерев, яких ледь торкнулася осінь. Погляд вихоплював у натовпі дівчат її віку. Буба сподівалася, що одна з них виявиться Агатою, яка повільно прямуватиме їй назустріч у своєму розтягнутому светрі. Її можна було впізнати ще й за довгими ногами, яким шкільна баскетбольна команда завдячувала своїм успіхом. Та Агати не було ніде.

Уже вкотре того дня Буба відчула незрозумілий смуток. Неначе хтось на злість їй посіяв спустошення в альбомі з найближчими людьми. Прибрав звідти найрідніші обличчя, а замість них уклеїв папірці, на яких нічого не було.

Удома на Бубу чекав дідусь. Звісно, із препоганою новиною.

— Твої батьки помирилися, — прошепотів він, коли онука зазирнула до його кімнати.

— Чудово! — передчасно зраділа Буба.

— Це я їх помирив, — не забарився похвалитися старенький, хоч вираз обличчя в нього був якийсь розгублений. — Цим комп'ютером.

— Як це? — здивувалася дівчина.

— Тепер вони обоє проти мене, тому мусять триматися разом. Павел навіть прошепотів твоїй матері «крихітко», а це вже неймовірна брехня, — сумовито закінчив він.

Буба спохмурніла, тому дідусь негайно її втішив.

— Вище голову, онучко! Це ненадовго. Дамо їм день, ну, може, два, і все повернеться до норми, — і старий вдоволено потер руки.

— Бубо, — мати з'явилася в коридорі в одному із шести корсетиків, — будь ласка, ходімо до вітальні. Ми з татком хочемо з тобою поговорити.

Батьки нагадували паперовий кораблик, який потрапив до калюжі.

— Ти знала про дідусеві наміри? — почав розпитувати батько.

— Чому нічого нам не сказала? — підхопила мама.

— Я ж прохав тебе, Бубо, щоб ти ним опікувалася! — дорікав тато.

— Як ти могла так з нами вчинити? — допитувалася мама, немовби йшлося про бозна-який злочин.

— Ти дуже нас розчарувала! — вторував тато.

— Наразила на такі витрати! — схлипнула мама.

— Підемо з торбами, як старці! — зойкнув батько.

— Швидше із коробками, — на порозі вітальні стояв дід Генрик. — Я був би дуже вдячний, якби ви їх негайно поприбирали, бо мені ніде спати. І дайте Бубі спокій! Вона до моєї покупки не причетна!

Батьки приготувалися засипати старого докорами. Та вони недооцінили його стратегії, бо дідусь раптом зарідав і, болісно схлипуючи, ледь вимовив:

— Адже це моє реабілітаційне знаряддя!!!

— Що? — одночасно запитали батьки.

— Для відновлення здоров'я! Протиотрута від домашньої самотності й байдужості!

— Від чого? — Бубин тато не міг отямитися від здивування.

— Від байдужості, Павле! — у дідуся був вираз обличчя скривдженого малюка, у якого жорстокі батьки відібрали улюблену іграшку. — Так-так! — схлипував він.

— Лікар Можджейко, мій геріатр, та лікар Дитко, мій психолог, між іншим, обидва закінчили університет, стверджують, що я страждаю на особливо небезпечний різновид сирітської хвороби. Цим пояснюється високий тиск, — швиденько почав перелічувати старий, — і мінливість настрою, і передусім депресія!

— Заспокойтеся, батьку, — тверезо зауважила мама. — Саме нині ви собі забезпечили дуже дороге лікування. Шкода лише, що не із власної пенсії.

— Якраз із пенсії, — нагадав дід. — Яка занадто обтяжує ваш рахунок.

Тема зробилася настільки незручною, що тато вдавано позіхнув, а мама спитала вже зовсім звичайним голосом, про дідове зацікавлення університетом.

— А хіба я вам нічого не казав? — здивувався пан Генрик. — Я записався на навчання. Для літніх осіб. Подумай, Марисю, бо серед моїх однокурсниць точно є твої ровесниці... — почав було дід. — Я лише хотів сказати, що ти не відчувала б там значної вікової різниці, — продовжував він поглиблювати материн розпач.

Дід зник так само таємничо, як і з'явився, а батьки зовсім забули про Бубу, яка й досі сподівалася, що з нею хочуть поговорити. Проте після дідових натяків стосовно віку мама виглядала, наче поранена лебідка, а тато завзято повертав її до тям. Треба сказати, досить успішно.

— Така в тебе апетитненька ямочка на мордочці, крихітко, — мовив він, помовчавши.

— Ну, не знаю, — мамин голос усе ще тремтів від свіжої образи. — Мабуть, я трохи погладшала? — занепокоєно спитала вона, глянувши на свої округлі стегна.

— Хіба що трішечки. Ледь помітно, саме так, як я люблю. — муркотів батько.

— Але Ганка Фарисяк, знаєш, та, що пише репортажі, виглядає в порівнянні зі мною, наче сарделька поруч із мисливською ковбаскою...

— Авжеж, моя ковбаско, — зітхнув тато, глянувши на її корсетик.

І це був найвідповідніший для Буби момент, аби непомітно вислизнути з вітальні.

ЗРАЗИ В ЦИРКУ

Буба йшла до школи, як на страту. Батьки, у яких перше вересня асоціювалося виключно з початком Другої світової війни, провели її здивованими поглядами.

Дівчина почувалася покинутою й самотньою. На додачу ще й наштовхнулася на Йольку, котра, як і вона сама, спізнювалася.

Нічого собі початок року, — подумала Буба.

Йолька вискочила на шкільному паркінгу з якогось неймовірного автомобіля, пофарбованого, безсумнівно, під колір її чудового костюмчика.

Побачивши молодика, який відчинив перед Йолькою двері авто, Буба зітхнула з ледь помітною заздрістю. Він теж мав такий вигляд, ніби його самого спеціально підібрали до лискучого капота. Волосся незнайомця сяяло під сонцем, як золото.

— Агов! — Йолька помахала рукою в Бубин бік, а потужна механічна потвора рвонула з місця.

— Привіт, — озвалася Буба замогильним тоном, думаючи про Мілоша, який уже навіть дверей класу перед нею не відчинить.

— Бачила Ксавера? — зашепотіла Йолька, хоча від того залишився хіба що сморід вихлопних газів. Та Бубу не дивувало шепотіння Йольки, котра обожнювала різні

таємниці. Найкраще чужі.

— Хіба краєм ока, — чесно зізналася Буба, і Йолька спохмурніла. Бо якщо лише краєм ока, то Буба не встигла належно захопитися.

— А тачку бачила? — з надією допитувалася подруга.

— Теж не дуже, бо зашвидко зникла...

— Справді, шалено швидка, — погодилася Йолька, роздумуючи, вада це, а чи перевага дива техніки. — Ксавер — директор, — на її обличчі знову засяяла усмішка. — Під ним двадцяттеро людей.

— Під ним?

— Так кажуть, — відрізала Йолька. — Такий собі, розумієш, бізнесовий сленг, — додала вона замріяно.

Буба йшла пригнічена. І зовсім не радувало, що подружка має хлопця директора. Дядько чи тато на такій посаді — це ще нормально, — думала Буба, скоса позираючи на Йольку, — але щоб хлопець — якось воно не дуже пасує до шкільного рюкзака й пенала із брелочком W.I.T.C.H.

— Найгірше те, — і Йолька безпорадно глянула на подругу, — що тепер доведеться порвати із Пшемekom, ну, знаєш, з яким...

Увесь Бубин клас знав, з яким. Пшемо Бокс під'їжджав до школи на кожній великій перерві. Щоправда, він поки не був найвідомішим боксером у поблизькому клубі «Кулак», але в спортивних газетах уже з'явилися три замітки, присвячені його нахабному стилеві ведення поєдинків. Бубині однокласники дивилися на Пшемо Бокса з неймовірним захватом, а дехто навіть устиг організувати собі автографи на футболках. Йолька брала за це по десять злотих, і невдовзі півшколи ходило на фізкультуру до Шварценеггера з карлючками на спині.

— А ти не боїшся, — Буба перелякано глянула на Йольку, — що твій Пшемо поставить професійний автограф на панові директорові?

— На Ксаверові? — слово «пан» Йолька проігнорувала. — Трохи боюся, — у її очах промайнуло щастя. — А нещодавно я бачила в кіно, як двоє класних чуваків змагалися за жінку. І не встигла я їй позаздрити, як сама опинилася в такій ситуації.

— Уже? — вразилася Буба.

— Пшемо ще нічого не знає, — зітхнула Йолька, — але ж не можу я зустрічатися з обома... Певне, ти не дуже доганяєш, про що я, — щасливиця жалісливо глянула на подругу, — бо залишилася сама як палець.

— Справді. Не доганяю, — погодилася Буба й полегшено зітхнула, відчиняючи двері класу.

Пошукала поглядом Агату, але на її місці сидів якийсь непоказний хлопчина. На щастя, Мілоша теж не було.

Певне, прийде до школи в жовтні. Разом зі студентами, — в'їдливо подумала вона, сідаючи за останню парту.

Редбулька зневажливо відреагувала на їхнє запізнення. Вчителька саме представила класу новенького, який на перший погляд складався із самих веснянок.

— Вашого нового товариша звать Сташек. Поставтеся до нього доброзичливо, — звично наказала вона. — О! Як добре, що ви нарешті згадали про школу! —

Учителька промовисто глянула на годинник. — Щоправда, ваша відсутність аж ніяк не позначилася на середньому розумовому рівні класу, проте зараз виразно підвищився рівень естетики. Особливо завдяки панні Йоланті.

Йолька посміхнулася, дякуючи Редбульці за комплімент, а Буба була переконана, що вже перший Йольчин твір стане для вчительки мітлою, на якій та злетить до вершин критики. Із силою чотирьох відьом із брелочка.

— То ти нічого не чула? — Адасть недовіжливо глянув на Бубу.

Вони поверталися зі школи тією самою дорогою, якою колись часто гуляли удвох. Зараз теж ішли поряд, але були вже не разом. Проте нині Бубі це анітрохи не заважало.

— Справді нічого? — великі Адасеві кроки завмерли на тротуарі й Буба наздогнала його. — Агата вже місяць, як у тому центрі! Вона сама так вирішила! Кажуть, поліція знайшла в її рюкзаку наркотики. Ну, і ще якісь інші речі. Наче крадені. І всі кажуть, що Агата вирішила краще зголоситися до центру, аніж потрапити до виправної колонії.

Певне, Адасть перейняв від Йольки химерну потребу ділитися чужими нещастями, — подумала Буба. Але плітки зробили своє. Вересневе сонце сховалося за дахом спортивного центру, а холодний вітер неприємно війнув Бубі в обличчя.

— Агата не злодійка, — видушила вона, силкуючись говорити спокійно. — І не переказуй злостивих слів різних там «усіх», бо може трапитися, що потім почуватимешся незручно.

Йшли мовчки. Адасть був ображений, що Буба відразу викинула його сенсаційні новини до якогось невидимого смітника.

А саму Бубу пригнічувало й сердило те, що Агата нічого їй не розповіла. Не поділилася своїми проблемами. Звісно, що це тобі не пончики, якими дівчата разом ласували на великій перерві. Але друзі можуть разом з'їсти й пуд солі, — сумно думала вона.

— Ну, бувай, — набурмосений Адасть зупинився біля переходу для пішоходів. — І коли там що, то я тобі нічого не казав. Агаті може бути прикро, — пожалів він раптом однокласницю, якій щойно перемивав кісточки.

Спершу пліткує, як пані Пенцикова, а тоді раптом удає, ніби він Агаті бозна-який друг! — розсердилася Буба подумки. — «Добре Серце», захисник скривджених, — знущально шепотіла вона, та водночас відчувала, що в цих поганих Адасевих звістках ховається чимало жахливої правди. І може, саме це виявилось для Буби найдошкульнішим.

Її появі зраділа лише Добавка, бо тільки вона терпляче чекала на хазяйку, розлігши на килимку в передпокої. Решта теж повмощувалася, але перед своїми комп'ютерами. З дідусевої кімнати долинали дивні вигуки, а тато цілковито заглибився в океан інтернет-новин. На щастя, з'явилася Бартошова й запитала, як воно було першого дня в ліцеї.

— Не дуже, — прошепотіла Буба. — Я вже встигла скучити за канікулами, — поскаржилася вона, і теплі долоні пані Ані міцно притулили дівчину до фартуха у вибляклі трояндочки.

— Хтось до тебе дзвонив. Якась твоя подруга. Я записала ім'я, а це номер її

телефону.

Буба швиденько пробігла поглядом записку й повисла в Бартошової на шії. На всіх колючих трояндочках водночас. А тоді помчала до телефону.

— Ой, що діється! — зітхнула жінка. — Якби ж це отой приємний хлопець телефонував, то я ще розумію. Але отак перейматися через якусь панночку? — І, хитаючи головою, Бартошова рушила до свого царства спокусливих запахів.

* * *

— Спасибі, Агато, що ти подзвонила, — Буба сховалася з телефоном у своїй кімнаті. — Шкода лише, що так пізно...

Зі слухавки лунали таємничі слова. Добрі й погані, але Буба жадібно слухала їх усі. Дівчина то усміхалася до трубки, то сумно кивала головою, не перебиваючи важливої розповіді.

— Ми впораємося, Агато, — обіцяла Буба. — Напиши мені. Так, я ретельно все нотуватиму. Надолужиш! — палко запевняла вона. — Тільки повертайся чимшвидше, — попросила, перш ніж у трубці запанувала тиша.

— А він принаймні такий самий гарний, як і попередній? — у дверях стояла мама, хоча першої миті Бубі було складно в це повірити.

— Я не підслуховую! — попередила вона. — Я лише прийшла тобі нагадати, що скоро школа почнеться.

Якби не знайомий голос, Буба перелякалася б, побачивши чужу жінку, котра виглядала так, наче щойно злізла з коня. Переодягнена амазонкою мама аж світилася від щастя.

— Школа вже почалася, — Буба недовірливо дивилася на обтислі гетри й короткий чорний жакетик.

— Подобається? — мама зробила пірует, легенько зіпнувшись на носки ковбойських чобітків. — Це мій костюм на презентацію роману «Ув'язнені в сідлі», — вона сплеснула руками. — Пан Протек стверджує, що в мене врода амазонки, і я неодмінно мушу навчитися їздити верхи. Ми вже навіть записалися на курси.

— «Ув'язнені в сідлі»? — за маминою спиною з'явився дід Генрик. — А не дешевше було б носити на презентації сідло? Ти могла б у ньому навіть час від часу посидіти. А ще бувають широкі сідла, — тоном знавця почав дідусь. — Пан Протек такий невеличкий, що теж поміститься...

— Я розмовляю з донькою, — відрізала мама. — А ви, тату, маєте комп'ютер для покращування здоров'я, тому не заважайте нам.

— Але ж, Марисю, — не здавався старий. — Ти не розмовляєш із донькою, ти їй себе демонструєш. Поводишся, як породиста кобила на вигоні.

Мама трусоннула кінським хвостом, і гривка впала їй на очі. Тепер вона була схожа не на амазонку, а на звичайну маму.

— Привіт, крихітко! — почувся в кінці коридору радісний татів голос, хоча Буба ладна була голову дати навідсіч, що батько заіржав.

Він також зацікавився, побачивши дружину.

— Це на презентацію, — ледь вимовила мама, зрозумівши, що її вигляд не сподобався чоловікові.

— Презентацію чого? — допитувався тато. — Крамниці з аксесуарами для

верхової їзди?

— Тобі, Павле, лише крамниці в голові, — обурилася мама. — Світ дихає ще й мистецтвом, літературою.

— Світ, може, й так, — погодився батько, — але ти в цьому куценькому жакетику, певне, узагалі не дихаєш?! Хто таке з тобою зробив?

— Пан Протек, — тріумфально пояснив дідусь. — І записав Марисю на верхову їзду. Разом із собою.

Тато небезпечно споважнів.

— Я гадав, що пан Протек, нарешті, зник з нашого життя, — засичав він.

— З нашого так, — квапливо притакнула мама. — Але ж не забувай, Павле, що в мене є й професійне життя...

— Важко про це забути, — буркнув батько. — Ти виглядаєш так, ніби працюєш у цирку. Навіть афіші не треба!

Якби не спокусливий запах зраз, у передпокої напевне почалася б справжня циркова вистава. Із клоунами, жонгливанням претензіями та словесною акробатикою. Але зрази пахли так, що ніхто із сімейної трупи не проміняв би їх на щось інше.

А Бартошова могла би стати ілюзійністкою, — подумала Буба. — Її зрази з'являються так несподівано, як кролик з капелюха, і мають такий магічний вплив, що з їхньою допомогою можна було б вирішувати міжнародні конфлікти.

ПРОРОДИННА ПОЛІТИКА

— Ми спізналися, Вальдеку, — Маньчакова очима скривдженої дівчинки дивилася на порожні тарілки зі слідами нещодавньої присутності зраз.

Батьки із чемності вдали засмучених, зате дідусь не приховував задоволення.

— Як шкода, як шкода, мої любі! — радісно вигукував він, витираючи серветкою вуса. — Таких смачнющих зраз я навіть у Франції не куштував! Качка, котру ви нещодавно всю ум'яли, це дрібничка в порівнянні із сьогоднішнім меню. Але дозвольте спитати, як сталося, що ви нині спізналися?

— О, дійсно! — згадавши качку, батько пожвавився. — Щось мусило трапитися, якщо нині я зміг спожити свій обід.

— А й справді, — пані Віолетта грайливо пустила очима бісики. — Вальдеку, розкажи їм, — кокетливо шепнула вона чоловікові.

— Краще ти сама, кохана, — Маньчак ледь нахилився до дружини.

— Але з такої нагоди треба б коньячку, — Маньчакова роззирнулася, шукаючи поглядом Бартошову. — Узагалі-то мені не можна пити на голодний шлунок, але вже нехай! — махнула вона рукою.

— Раз живемо, — загримів Маньчак, сідаючи до столу й сягаючи по останнього квашеного огірка.

— Та кажіть уже! — нетерпеливилася мати з піднесеним келихом.

— Чекай-но, Марисю, — утрутився дідусь. — Існує такий добрий звичай, за яким спершу куштує найстарший. Якщо я визнаю, що коньяк має відповідний смак і аромат, можете пити. В іншому випадку панові Вальдеку доведеться піти до супермаркету й купити щось більш підхоже для такої нагоди.

— Пане Генрику, — не втрималася Маньчакова, — війна давно скінчилася, а ваші

манери далеко не бездоганні!

— Люба пані, — озвався дідусь, спорожнивши келих. — Манери — це вам не халат, що вийшов з моди, а спосіб мислення. Хоча ви про таке й не чули. Зате на халатах ви розумієтеся пречудово.

Усі глянули на Маньчакову, точніше, на її легенький костюм, що більше скидався на пеньюар, ніж звичайний одяг.

— Це Армані, — з гордістю прошебетала пані Віолетта. — Вальдусик мені купив із цієї особливої нагоди.

— Халат Армані? — не міг уторопати дідусь. — Навіщо вам чоловічий халат?

— Та розповідайте вже! — мама навіть не встигла зацікавитися халатом, настільки перейнялася таємничою звісткою.

— У нас буде дитина, — на щоках Маньчакової спалахнули пурпурові троянди.

— А й справді, — дідусь спрямував окуляри на її живіт, — це вже добряче помітно.

Усі глянули на нього осудливо.

— То ви... наважилися? — у мами тремтів голос, так, неначе це вона сама вирішила народжувати.

— Так, — героїчно зізналися нарешті Маньчаки, закохано поглядаючи одне на одного.

— Добре, що в бриджі ви швидше приймаєте рішення. — промовив дідусь. — Інакше ми вже сьомий рік розігравали б ту саму партію.

Цього разу на старого ніхто не звернув уваги. У хаосі поздоровлень та обіймів ніхто не помітив навіть самовільного дегустування коньяку, який вочевидь відповідав високим дідовим вимогам.

— Мене це відверто радує, — алкоголь, безсумнівно, робив своє. — Ви, як майбутня мама, перейдете на молочні продукти! — втішився дідусь. — Я читав у Інтернеті, що молоді матусі повинні їсти сирочок. Поступлюся своїм, — героїчно заявив він. І, побачивши незадоволене обличчя Маньчакової, докинув:

— Зрозуміло, що старі матусі теж! Тут не про вік жінки йдеться, а про білки!

— Ми уси-нов-лю-ємо дитину, — чітко проказала пані Віолетта, зберігаючи рештки спокою. — Ви про усиновлення чули?

— Ви мене заспокоїли, — дідусь приклав руку до грудей. — З вашого боку це дуже розсудливо, — додав він схвально. — Не буду приховувати, що я дуже непокоївся, на кого ж із вас буде схоже ваше дитя. І слово честі, у будь-якому випадку його б чекало розчарування.

— Бубо, виведи дідуся, — тоном поліцейського проказала мама. — І за кару відключи комп'ютер. Батько завжди нас компрометує, — скривилася вона, ледь не плачучи.

Дідусь, похитуючись, відірвався від стільця й сам рушив до своєї кімнати.

— Прошу пробачення в усіх присутніх тут батьків за недоречні зауваження, — непевним тоном вимовив він, стоячи біля дверей. — Мене змусили їх висловити ревності до дитини, котра забере в нас найкращих гравців у бриджа, — закінчив дідусь плаксивим тоном. Таким чином пан Генрик привернув до себе більше уваги, ніж дитя, яке тут, у вітальні на Звіринецькій, поки що було тільки в планах.

Вересневий вечір устигнув щільно закутатися в непроникну темряву, коли Буба

легенько постукала в дідусеві двері.

— Може, зіграємо партійку в бриджа? — запитала вона.

Замість відповіді пролунали гучні постріли й радісні вигуки.

— Я вбив тебе, сучий сину! — кричав дід, хоча Буба здогадалася, що то волає коньяк, який циркулював у його крові.

На екрані комп'ютера тривала якась запекла сутичка, а тремтяча дідова рука сягала по щораз нові боеприпаси. Та за хвилину зображення застигло, і дідусь Генрик розпачливо прошепотів:

— Це ти, Бубо? Саме вчасно, бо я щойно помер... Мене забив отой дурко з рушницею. Отой, котрий зараз сидить на моєму трупі та їсть морозиво. Знаєш, який?

— Знаю, той сучий син, — здогадалася Буба й обійняла діда за плечі. — Якщо весь час воюватимеш, комп'ютер тебе не вилікує, — зітхнула вона.

Дівчина втямила, що дідусь поволі, проте неухильно долучається до грона віртуальних шаленців. І поки не знищить кіберпростору, не сісти їй з ним до скляного столика за партійкою в улюбленого бриджа.

— Та ні, зі мною все гаразд, — дідусь навіть не помітив переживань онуки, але теж неспокійно крутився, даючи їй зрозуміти, що в карти вони зараз не пограють.

— Може, хоч поговоримо, як колись? — з надією глянула на діда Буба.

— Із задоволенням, дорогенька, та бач, я вже залогувався на ігровому сервісі й за хвилинку в мене партійка з «Лавиною сексу».

— Із ким? — зацікавила Буба.

— Це такий нік, розумієш? «Лавина сексу».

— А ти, діду? Який у тебе нік?

Дід Генрик неспокійно ворухнувся на стільці, але звіртися не поспішав.

— Ну ж бо, дідусю, — наполягала Буба. — Якщо повідомиш мені свого ніка, я нікому не розповім, що ти граєш в ігри, від яких скаче тиск.

— Не можу, бо кепкуватимеш з мене, — сказав дід.

— Та ти що! — заперечила Буба. — Я з тебе ніколи не насміхаюся.

— Я... — пан Генрик затнувся, — «Блондиночка».

— Дідусю! — Буба засміялася й глянула на його поріділу чуприну. — Яка ж ти блондиночка? Може, колись ти й був блондином, хоча мені так не здається...

— Це я навмисне, — кахикнув старий. — Бо, розумієш... Блондиночка під захистом. Ніхто не висловлюватиме їй претензій, який у неї кепський віст або невірний імпас. Коли я був на цьому сервісі «Вельможним паном», то мій тодішній партнер із гарним ніком «Козуленька», обізвав мене шлангом! Не повіриш, які люди зараз грають у бридж. Треба пильнувати! — дідусь силкувався вдавати безтурботного, хоча було помітно, що ця жіноча личина його бентежить.

— Ну, що ж, — зітхнула Буба. — Я зрозуміла, що мої шанси мізерні поряд з «Лавиною сексу».

Відповіді вона не дочекалася, бо «Блондиночку» захопила чергова гра. Після тріфогового вісту дід незграбно вистукав одним пальцем: «Лавино! Я тебе люблю», — і втупився в наступну віртуальну роздачу.

НОВАЧОК І ДОБАВКА

Новенькому в класі не велося. Крім Мілоша, який, нарешті, пригадав собі про існування школи («Я був у крутезному студентському таборі», — поблажливо похвалився він Бубі, добравшись, нарешті, до парти). Усі з радістю прийняли Нового, бо схоже було, що із хлопця, котрий виглядав повним тюхтієм, можна досхочу нареготатися.

Мілош не кепкував з нього, він, здається, взагалі не помітив новенького. Відтоді, як познайомився з Ребеккою, бачив лише її та щомиті поглядав на годинника. Навіть Редбулька це зауважила, бо час від часу питала: «Ну що, Бродзевич, скільки ще хвилин до канікул?».

— Не переймайся ним, — радила знічев'я Йолька, якій постійно вдавалося впіймати Бубу на тому, що вона сумно позирала в бік Мілоша. Буба зненавиділа фразу «Не переймайся ним», бо щоразу, як її чула, до неї поверталися спогади про розрив, який стався без жодної причини, якщо на мить забути про Ребекку.

Забудеш тут про неї, — думала Буба, — якщо ця красуня невидимкою приходить до школи разом з Мілошем і, мабуть, оселилася в цьому нещасному годинникові, з яким у хлопця встановився постійний зоровий контакт.

А Новий робив усе, щоб хлопці класно розважалися. Усе, тобто нічого. Він не вмів лаятися. Поганенько їздив на велосипеді, не кажучи вже про те, що велик у нього був лажовий, з нульовою кількістю передач. А на футболці не було карлючок Пшема Бокса, і це відразу кидалося у вічі. Зрештою, автограф однаково б не допоміг, оскільки новенький виглядав на фізкультурі настільки безнадійно, що до кола кепкувальників приєднався навіть Шварценеггер.

— Дурко цей Новий, — поділився своїми спостереженнями Адасть Куницький. — На його місці я приніс би звільнення з фізри.

— А може, хворий не він, а вся ця ваша олімпійська компанія? — втяла Буба, яка ще не забула про власні проблеми на уроках Шварценеггера.

Адасть лише плечима стеноув. Не міг утямити, що такого сталося з Бубою, яка ще недавно безпомилково вибирала собі друзів. Щоправда потім, коли почала рахувати пташині пера із цим дивакуватим Мілошем, Адасть зрозумів, що з нею щось не те. Та лише зараз, коли мова зайшла про Нового, виявилось, що у виборі друзів Буба геть позбавлена доброго смаку.

— Мабуть, осліпла! — зневажливо подумав Куницький, долучаючись до однокласників, які вигравали м'язами.

Буба сіла на лавку для вболівальників і почала стежити за розминкою, супроводжуваною голосними вигуками й тупотінням. Усупереч Адасевим підозрам, вона аж ніяк не осліпла. Непоказного Стася, якого зловтішна доля закинула до її класу, вона бачила аж занадто добре.

Зараз, на шкільному стадіоні, хлопчина нагадував дитину, яка плуталася між ногами кременезних здорованів. Власне, заплутатися він не встигав, бо свисток Шварценеггера щохвилини проганяв його з поля. Та на Бубин подив, Новому це аж ніяк не заважало. Щоразу, сідаючи на лаві штрафників, він солодко потягувався й підставляв до сонця свої незліченні веснянки, наче вихваляючись ними перед усім світом.

Він, принаймні, не такий ідіот, як я, — подумала дівчина, пригадуючи, як її пригнічували Шварценеггерові кпи ни. І це ліниве потягування Нового, у якому

приховувалася зневага до шкільних здорованів, навіть їй сподобалося.

— Із цим Новим щось не теє, — щебетала Йолька, коли вони разом поверталися додому. — Уяви собі, він досі не попросив у мене навіть номера мобільного.

— Ніхто в тебе його більше не попросить, відколи ти дівчина директора, — нагадала їй Буба.

— А й правда! — щасливо погодилася Йолька. — Досить глянути на Ксаверову машину, і все стає зрозумілим. А я тобі не казала, що він мені подарує цуценя ротвейлера, таке манюне? Щоб воно, як виросте, мене захищало, — у Йольчиному голосі забринів марш Мендельсона.

— Чудово, — Буба любила будь-яких собак, але Добавку найдужче. — А може, цього собаку він мав би купити собі? — натякнула вона Йольці. — Бо якщо Бокс дізнається, що ти вже не його...

— То я тобі нічого не казала? — Йолька рвучко спинилася. — Пшемусь уже все знає! І навіть спробував почати якийсь спаринг зі Ксавером, але довелося помірятися з його охоронцями. Невже я забула? — здивувалася Йолька. — Ну, то один з охоронців лежить із Пшемекком у лікарні. Але обоє вже почуваються добре. Ксавер їх навіть учора навідав і, уяви собі, запропонував Пшемові купити йому замість мене новий боксерський тренажер. Як у кіно...

— Як це — замість тебе, не розумію?

— Ну, така заміна! — Йолька поправила собі зачіску. — Щоб йому було на що витратити енергію, — а Буба спіймала себе на думці, що це виглядає огидно. Скидається на торгівлю живим товаром.

* * *

Люди вигадали собак, щоб попри проблеми ніхто не сумнівався, що повернувся до себе додому, — подумала Буба, погладжуючи Добавку.

Пес підібгав хвоста й жалібно скімлив.

— Ніхто не погуляв з тобою? — перелякалася Буба, угледівши калюжку. Мокра доріжка тягнулася до обпісяних і смердючих черевиків.

— Тобі не має бути соромно, маленька, — лагідно прошепотіла дівчина, швиденько витираючи калюжу. — Нехай інші червоніють!

Вона ретельно підтерла підлогу й узяла поводок.

Добавка й сама б радо причепила собі це прогулянкове знаряддя. Гордовито піднявши хвоста, з гідністю кудлатої графині, вона повільно ступала доріжкою. Щойно траплялася нагода познайомитися ближче зі скуйовдженим пуделем, покручем такси чи сумнівним клоном вовка, Добавка вдавала справдешню пані, випинаючи свої принади й особливо — показний зад. У свою чергу породистих родичів, а надто собачих аристократок з їхніми стрічечками й пальтечками, сука оминала десятою дорогою, підкреслюючи свою солідарність із представниками народу. Зрештою, Добавка сама скидалася на нащадка трьох славних порід, тобто поєднувала риси дога, спанієля й хорта і, маючи таких різномастих предків, могла зневажати аристократичні упередження.

— У попередньому житті ти, певне, була дружиною якогось дипломата, — жартувала Буба, спостерігаючи за панськими манерами своєї вихованки.

— А намордник де?! — буркнув якийсь причмелений любитель пива, що переплутав паркову лавочку із власним диваном.

Добавка ненавиділа пиво, тому вирішила відповісти йому голосним гавкотом.
— Перепрошую, — Буба знітилася. — Вона сьогодні така знервована...
— Певна річ! — пиволуб презирливо скривився. — Жінка!
— На добраніч! — прошепотіла Буба, хоча вересневе сонце продовжувало щосили сяти. Проте інші слова їй навіть на думку не спали.
— До зустрічі, панянки, — пробурмотів незнайомиць, який раптом видався Бубі приємним.

Побачивши Добавку, батько з дідом гидливо ткнули їй під носа свої обцюняні черевики.

— Свиня, а не собака! — дорікнув дідусь.

— Як ти могла таке зробити своєму господареві? — батько вдавав із себе ображеного годувальника.

— А як ви могли так вчинити з Добавкою? — Буба глянула на обох винуватців. — Цілісінький день сидите, утупившись у свої комп'ютери. Я думала, що принаймні ви не узалежнилися від цього! — дівчина сердито змахнула повідком. — А щодо черевиків, то вони вам не потрібні. Цим віртуальним світом можна сміливо мандрувати босоніж. Достатньо мишки й клави! — Буба сама здивувалася, виголосивши таку довгу промову. Востаннє подібний монолог вона прочитала зі сцени в початковій школі, коли грала роль банана в п'єсці «Фрукти матусі всі їсти мусять». Але навіть тоді в її словах було менше емоцій.

Батько з дідом презирнулися, наче двоє шибеників, яких упіймали на обгризанні нігтів.

— Та... черевики як черевики, — прошепотів тато.

— Нічого з ними не сталося. Висохнуть, — махнув рукою дідусь і невпевнено глянув на Добавку.

ІНТЕРНЕТ-МОДА Й ЛИСТ ВІД АГАТИ

Маньчаки прийшли одночасно з листом від Агати, тому до бриджа Буба сідала розчарована. Вона з радістю віддала б Маньчакам навіть власний чемпіонський кубок, аби тільки якомога швидше прочитати, що пише подруга.

Але гостям вочевидь було байдуже до її нагород. Буба віддавна підозрювала, що небайдужими вони були хіба що до смачних та ситих обідів та демонстрації власних досягнень у моді. Навіть бридж виявився лише додатком до чергового кожушка пані Віолетти чи нової бейсболки пана Вальдека.

— О! — зрадів дідусь, угледівши бейсболку. — Бачу, що ви вже почали придбавати велосипедні аксесуари для дитинки. Щоправда, на виріст.

— А правда, Вальдусикові личить? — посміхнулася Маньчакова, тасуючи свої невдалі карти. Усмішка мала підсолодити гіркоту розчарування цілковитою відсутністю козирів.

— Трохи дитяча, — наполягав дід Генрик. — Я б сказав: занадто жовта, ну, і ці гномики дещо дратують.

— А й справді, — Маньчак глянув сердитим поглядом на дружину, — я з вами згоден. Особливо щодо цих гномиків.

— Бейсболка мала бути синя і з фірмовим написом, — буркнула під носом Маньчакова. — Певне, вони трохи помилилися.

— Бо ми цю шапочку купили через інтернет, — пояснив Маньчак здивованому дідусеві. — Жінчині черевики також.

Усі дружно зазирали під стіл, де ховалася пара червоних гумових чобіт.

— Чобітки мали бути з м'якенької шкіри з етномотивом, — прошепотіла знічена пані Віолетта.

— Із цим вони теж трохи помилилися, — злостиво просичав її чоловік.

— Якби ж то трохи, — Маньчакова не приховувала розчарування. На додачу, їй довелося сказати «пас».

У Буби аж троїлося в очах від козирів. Після першого виграшу дідусь відчув потребу поділитися своєю радістю.

— А ця ваша шапочка навіть нічогенька, — підморгнув він розлюченому Маньчакові. — Підійде і хлопчикові, і дівчинці. Але... — він стривожено глянув на гостей, — сподіваюся, дитину ви не збираєтесь отримати через інтернет? Раптом вони знову щось переплутають і надішлють щось не те...

— Що таке? — почервоніла пані Віолетта.

— Ну, наприклад, маленьке негрятко. Або япончика... Зрештою, негряткові в жовтому навіть до лица. Я навіть колись бачив такого малюка...

— Починайте, — процідив крізь зуби Маньчак.

— Починаємо й виграємо! — весело вигукнув дідусь. — Трефа, Бубо, — гордо повідомив він.

Для Маньчаків це був нещасливий день, бо на обід подали розквечяну рибу, яку Бартошова, певне, через ненависть до плаваючих об'єктів, регулярно пересолювала.

Буба великодушно віддала власну порцію засмученому подружжю й вислизнула до своєї кімнати, де на неї чекав лист від подруги.

Власне, я вже давно хотіла Тобі про все розповісти, — писала Агата якимись дивними круглими літерами. — Але була неготова. Щоб розказати правду, треба дозріти. А втекти завжди легше.

Зараз я в моєї тітки, але щодня ходжу на терапевтичні заняття до центру для наркозалежних. Для мене це звучить жахливо, бо я навіть у звичайній лікарні ніколи не була. Та якщо згадати, що раніше я жила в пеклі, то центр не такий уже й поганий.

Певне, ти вже чула, що я робила такі речі, після яких соромно глянути знайомим у вічі, крала, вживала наркотики й вешталася ночами. Красти не крала, але решта гріхів таки мої. А наркотики я почала вживати вже наприкінці навчального року, тому до бурси перестала ходити. Крім того, закохалася в Пйотра. Це трапилося тоді, коли мій батько перетворив наше життя на такий кошмар, що я досі не знаю, як пережила це його пияцтво й побої. Тому зібрала речі й пішла з дому. До цього Пйотра.

Спершу він не зізнавався, що вживає наркоту, і все було чудово. Знаєш, як воно, коли закохаєшся: грандіозні плани, мрії. Я хотіла піти до вечірньої школи, знайти невдовзі роботу і, хоча це й може видатися тобі смішним, навіть думала про те, щоб стати мамою. Справжньою, веселою, яка ходитиме з візочком на прогулянки й купуватиме крихітні одежинки, менші за власну долоню.

Буба відірвала погляд від листа. Міцно заплющила очі, намагаючись пригадати

собі останні хвилини, проведені з Агатою. «Мабуть, це було в травні,» — думала вона, гортаючи календар спогадів. А може, на початку червня? Агата прийшла така невиспана, розсіяна, не така, як завжди. Сказала, що в неї ангіна. Навіть Сокира полагіднішала, побачивши її й відіслала до лікаря. Агата принесла якісь довідки, залишила в секретарки, але на уроках більше не з'являлася. І того весняного дня, коли була в школі востаннє, теж уникала зустрічі з Бубою. Але тоді (Буба аж почервоніла від сорому) це не здавалося їй таким важливим. Принаймні менш важливим, ніж майбутня прогулянка з Мілошем, під час якої вони збиралися вистежувати лежня. Буба тоді мріяла тільки про те, щоб знайти цього птаха й сфотографувати. Мілошеві так кортіло показати свого трофея якій-небудь комісії натуралістів...

Отож лежень і ця незрозуміла комісія, і ще зіпсований Мілошів бінокль були тоді набагато важливішими, ніж Агата...

...а потім у мене не стало сили, щоб захиститися від Пйотра. І від себе. Коли я почала жити його життям, виявилось, що іншого в мене більше немає. Тільки не хочу, щоб ти подумала, що я злодійка. Я ніколи нічого собі не привласнила. Лише переносила крадені речі від одних негідників до інших. І так усі канікули.

До центру зголосилася сама. Після того, як потрапила до лікарні швидкої допомоги, де один молодий лікар допоміг мені прийти до тями. Його батько теж був лікарем, і теж мав проблеми з алкоголем, як і мій. Тому обійшлося без особливих пояснень і розмов.

Зараз у мене купа занять, але це не такі уроки, як у нашій школі. Якщо вдасться засвоїти все, чого тут навчають, повернуся до Тебе здоровою.

Як бачиш, мої мрії змінилися, і я волію побути ще ліцеїсткою.

Спасибі Тобі за шарлотку. Я впевнена, що вона була чудова! Мама сказала, що ти спекла її для мене. Останнім часом чимало людей намагається зробити мені подарунок. Зараз я це ціную. Дуже б хотілося скуштувати Твого пирога, Бубо... Та не знаю, чи після цього листа ти ще захочеш спекти його для мене.

Останні слова роз'їхалися врзнобіч.

— Як вона може сумніватися, — тихо плакала Буба, — що я для неї... що не спечу... цього дурного пирога!... Ми його разом з'їмо, щойно вона повернеться! Усе робитимемо разом! Може, підемо волонтерками до «Сумної Лапи»?.. Агата любить собак і колись казала, що з радістю зробила б щось для цих покинутих бідолах...

— Бубо, — дідусь уже довгенько підозріло вдивлявся в заплакане обличчя онуки.

— Казав я тобі, що жодної сльозинки він не вартий, нерозумна ти, — процитував він якусь пісню.

— Ти мав рацію, дідусю, — Буба швиденько витерла щоки. — Я плачу від радості, — сором'язливо зізналася вона.

— А-а-а, це інша справа, — заспокоївся старий. — То порюмсай собі, — додав він, зачиняючи двері. — У житті так мало радощів, що плач собі, дитино, досхочу...

ЗАВЖДИ МОЖЕ БУТИ ГІРШЕ

Жовтень не приніс жодних змін, окрім злив, які шмагали Бубину вулицю, дістаючись до найпотаємніших куточків її душі. Вечорами, аби уникнути

домашніх сутичок, які останнім часом тривали безперервно, наче осінні дощі, Буба читала поезію й удавала, що на похмурому родинному небі немає найменших ознак наближення бурі.

Але буря щодня прокочувалася спальнею, а тоді й рештою помешкання.

— Я хотів бодай один вечір спокійно попрацювати! — гримів з-над клавіатури дідусь.

— Попрацювати? — обурювалася мама. — Гляньте на нього! Інформатик знайшовся! Якби вам платили за той час, що ви просиджуєте в інтернеті, ми б уже півміста скупили!

— Тобі ніколи не догодиш! — репетував з-над свого лептопа тато. — Навіть півміста для тебе наполовину менше, ніж ти хочеш!

— О, ще один дурноверхий! — мама не добирала слів. — Я повертаюся, знеможена після важкого промо-туру, а тут купа невдах! — захлипала вона.

— Важке турне? — знущався батько. — Невже пан Протек замість коня примусив тебе змагатися у «Формулі-1»? — безжально кепкував він. Щоправда, Буба лише чула татів голос, але могла дати голову на відсіч, що він знову неголений і сидить на подружньому ліжку в піжамі.

Останнім часом вона не впізнавала тата. Він нікуди не виходив з дому, хіба що на «службу». Так батько називав свою роботу в телекрамниці. Став неймовірно дратівливим, і рідні з полегкістю зітхали, коли за ним зачинялися двері спальні. Певним чином Буба йому співчувала. Бо з батьками відбувалося щось дивне. Тато чимраз глибше поринав в апатію й знеохочувався будь до чого, зате мама виглядала ще вродливішою. Власне кажучи, удома вона була рідко, та щоразу, як з'являлася, любо було глянути на її обличчя, яке променилося від радості. Затє тато дивився на неї все рідше. Він схуд, змізернів, і Буба занепокоїлася, що такі зміни погано позначаться на його роботі в телекрамниці.

Батько й сам цим переймався.

— Через тебе, — кричав він мамі, — я вилечу з роботи! Навіть наш дурний синоптик, котрий, як з'ясувалося, не родич директора, соромиться піти зі мною на пиво!

— Як це — через мене? — дивувалася мама. — Це я прикувала тебе до комп'ютера? Я відібрала в тебе бритву, хороші костюми, бальзам для тіла, дзеркало у ванній?..

— Ти відібрала в мене значно більше! — сопів батько. — Ти позбавила мене радості життя!

— А-а-а, лептопа? — вдавала, ніби не розуміє, мама. — Я ж не лише не забрала його в тебе, а навпаки, купила...

— Так, щоб мене позбутися! — у тата знайшовся кращий доказ злочину. — Щоб мене задурити й відірвати від реальності!

І тоді починала діяти Буба. Останні звинувачення, які лунали гучніше, ніж вітер за вікном, було аж ніяк не легко спростувати. А батьки, помітивши Бубу, готову їм допомогти, негайно перетворювали її на м'ячик, яким поціляли одне в одного.

— Глянь, що ти зробив з нашою дитиною! — навіснів батько. — Останнім часом вона постійно через тебе плаче!

— Це ти нею маніпулюєш! — не здавалася мама. — А плаче, бо бачить, на що перетворився її коханий татко!

— Заспокойтеся! — благала Буба, беспорядно дивлячись на батьків. — Підіть на прогулянку, до ресторану, поїдьте на якийсь відпочинок, полежете під грушами. Поговоріть, нарешті, і нехай усе буде, як раніше...

— Запізно лежати під грушами. Зараз пізня осінь, — заявив батько й зачинився в спальні.

Якби не Бартошова, Бубі довелося б розділити долю Робінзона.

На щастя, домашній острів виявився не зовсім безлюдним. Пані Аня, підперезана своїм квітчастим фартухом, невтомно вигравала на ударних, чи то пак тарілках на кухні, й усміхалася до Буби, закликаючи її бути терплячою.

— Так погано ще ніколи не було, — прошепотіла Буба до Бартошової. — Раніше батьки принаймні сварилися з дідом, а зараз... — вона похмуро замовкла. — Дідусь теж покинув поле бою. Навіть від мене втік...

— Аби не гірше, Бубо.

Бартошова проказала це в недобру годину, бо раптом домофон озвався голосом заплаканої Ольки.

— Є хтось удома? — ридала вона. — Відчиняйте!

— От тобі й маєш, — зітхнула Буба. — Ви були праві, — глянула вона на хатню робітницю. — Завжди може бути гірше...

Олька розчахнула всі двері й демонстративно всілася в крісло, довкола якого зібралася наполохана родина.

— Я вагітна, — ледве вимовила Ольга між нападами плачу.

— Гм, — тільки й сказав тато.

— Знову? — мама ще не встигла усвідомити серйозності ситуації. — Я чула, що зараз шийють такі речі для вагітних, які підкреслюють животик. Це чудова ідея, — вихваляла мама легку промисловість. — Немає сенсу приховувати свій стан, бо однаково не вдасться...

— Ти нічого не розумієш! — розсердилася Ольга. — Я не хочу бути вагітною! У мене контракт із модельною агенцією!

— То нехай тебе хтось замінить! — думками дідусь був далеко, хоча й стояв поруч, біля крісла.

— У виношуванні дитини? — недовірливо прошепотіла мама.

— Ні, в агенції, — пояснив дід. — Зараз стільки їх розвелось, що роботу знайти можна завжди, — незграбно втішав він Ольку. — У мене в комп'ютері цілий список. Найдостойнішою видається агенція «Розважся просто зараз».

— Ти могла б демонструвати одяг для вагітних, — Буба легенько обняла невтішну сестру. — Там напевне знайдуться сукні й комбінезони для майбутніх мам.

— Та зрозумій ти! — Ольга знову розридалася. — Не хочу я бути жодною мамою!

— Ти вже й так нею є, — нагадав онуці дідусь Генрик. — До слова, а де Францішек?

— На балконі-і-і-і, — заголосила Ольга.

— Як це — на балконі? — захвилювалася мама. — Нині ж так вітряно. Навіть у прогнозі погоди радили познімати квіти з підвіконь.

— А він не на підвіконні, а на балконі, — Ольга гучно висякалася. — Я його

прив'язала.

— Прив'язала? До чого? — тепер уже занепокоївся батько.

— До перил, — спокійно пояснила Олька. — Він хотів гратися в індіанців. Я його прив'язала. Інакше не змогла б до вас прийти.

— А звідки тобі відомо, що малий хоче гратися в індіанців? — дід перетворився на Шерлока Холмса. — Він же навіть «дідо» сказати не вміє.

— Він мені показав. На мигах, — Олька витирала очі зашмарканою хусточкою, і тепер її макіяж був достоту як у Маньчакової.

— У мене погані передчуття, — мовив дідусь Генрик. Важко було сказати, що він мав на увазі — становище існуючого правнука чи нову вагітність Ольки.

Неможливо було уявити собі Францішека, якого шмагав на балконі вітрюган, і не зворушитися. На щастя, знову озвався домофон.

— Відчиніть нам! — почувся голос Ольчиного чоловіка, і Буба полегшено натиснула на кнопку.

— Так не можна, — уже з порога почав Роберт. — Доки народиш другу дитину, позбудешся першої, — і він кивнув у бік Францішека. Малий, як завжди, погойдувався на товстеньких ніжках.

— Дідо, — зраділа дитина, побачивши дідуся, а той аж занімів.

— Ви чули? — розчулено скрикнув старий. — Ви це чули?

— Франек мав на увазі мене! — повеселішав тато, дивлячись на онука з любов'ю.

— Це я дідо!

На щастя, дискусія не спалахнула.

Усі із захопленням сприйняли перше Францішекове слово й дружно зааплодували. Хлопчика передавали одне одному, ніби якийсь перехідний кубок.

Навіть Олька гордо всміхнулася.

— Я його цього не вчила, — попередила вона.

— А даремно, — пирхнув дідусь. — Бо коли б ти почала його вчити, він би спокійненько через рік чи два вигравав у бриджа. І не лише в садочку.

— От-от, — Олька скористалася рідкісним моментом сімейної ідилії. — Я саме прийшла запитати, чи допоможете ви нам фінансово із садочком.

— Йдеться про тимчасову позичку, — потупився Роберт. — Оля затялася... А я ще стільки не заробляю...

— На що? — утрутився дідусь. — Мужчина, у якого двійко дітей, повинен заробляти на все. Навіть на коханку, — бовкнув він.

— Йдеться про садочок з англійською мовою. І басейном. І карате. І... — Олька перелічувала всі можливі принади дошкільного закладу.

— Як це — з англійською? — дідусь картинно витріщився. — Навіщо дитині, яка не знає рідної мови, ще й англійська? Хіба що ви до Англії зібралися, на заробітки, — зневажливо засопів старий.

— Якщо ви нам не допоможете, — Олька відчула, що втрачає шанси, — то нам нічого не залишиться, як податися на заробітки.

— Через мій труп, — затявся дід, але про це він згадував так часто, що погроза ні на кого не справила враження.

— Я опікуватимуся Францішеком, — раптом озвалася Бартошова.

Усі глянули в її бік і знерухоміли, уражені.

Францішек, який (звісно, коли його не прив'язати до балконних перил) не відав, що таке спокійно всидіти бодай хвилинку, зараз лежав на колінах у Бартошової, міцно схопившись за її фартух.

Малий не виявляв жодних ознак гіперактивності й узагалі не збирався нічого робити. Він просто собі лежав, сповнений щастя, й легенько водив ручкою по обличчю своєї нової матері.

— Він, мабуть, захворів, — зойкнула Ольга.

— Справді, з ним щось не так, — погодився Роберт.

— Але ж ви нас не покинете?! — захвилювалася мама, якій аж ніяк не загрожував інстинкт турботливої бабці.

— Я впораюся, — Бартошова глянула на здивованих присутніх. — Я така велика, що вистачить мене й на дві родини.

— Але англійська... — несміливо почала було Ольга.

— Буде й англійська.

— То ви й по-англійському вмієте?

— Умію, — прошепотіла пані Аня. — Але не розмовляти, а виховувати, бо це потрібніше, — і вона багатозначно глянула на пана Генрика.

— А карате? — засумнівався Роберт.

— І карате, — буркнула та.

Після цього більше ніхто не наважився перевіряти вміння хатньої робітниці. Бо всі зрозуміли, що Францішек саме склав свій перший іспит, і потрапив до щонайкращого, найпрестижнішого, і слід сказати, найсоліднішого садочка. І перший день у цьому закладі так малому сподобався, що пропозицію Бартошової родина сприйняла на ура.

ПАТРОНОВІ НЕЩАСЛИВО ЗАКОХАНИХ

— Я чула, що тебе тепер звать Сиротою, — Бубі стало цікаво, як новенький сприйняв зміну прізвища.

— Я теж чув, — він широко всміхнувся, ніби хотів цим продемонструвати, що в нього на зубах веснянок немає.

— Це погано, — Буба пригостила його м'ятним льодяником. — Таке прізвище запам'ятовується на довше, ніж справжнє ім'я.

— Мені підходить, — знизав плечима хлопчина. — Сирота — це вже принаймні хтось, своя людина, а не якийсь там Новий.

— Могло й гірше статися, — обережно мовила Буба, подумавши про Лукаша, який завжди був Бородавкою, та про Кшися, якого всі називали Дупцею.

— Авжеж, — погодився Стась. — Тільки, бач, я цими типами з нашого класу взагалі не переймаюся. Я ніколи не страждаю, коли мене ображають ті, хто мені байдужий.

— Добре тобі, — зітхнула Буба. — Дідусь каже, що мене обходить цілий світ, хоча це й неправда. Я переймаюся лише тим, що стосується моєї особи. І ніяк не можу збайдужіти, — зізналася дівчина.

Бубині очі ковзнули по Мілошеві, який саме ввійшов до класу.

— Здається, я знаю, як це буває, — Сирота теж глянув на однокласника. — На щастя, завжди трапляється нагода зрозуміти, що ми занадто узалежнені від інших.

— Узалежнені? — перепитала Буба.

— А хіба ні? — відповів Стась запитанням. — Чіпляємося, наче реп'яхи, до абсолютно безнадійних людей, зате не помічаємо поруч класних товаришів. — Хлопець зліз із парти, а Буба подумала, що Сироті більше підходить прізвисько Розумник.

— Можу взяти тебе до Котанського гаю, — Мілош підійшов непомітно. — Ребекка має написати якийсь жахливий реферат, тому коли хочеш...

— Звісно, — у Бубиних очах спалахнули зорі кохання.

— Тоді в суботу, — уточнив Мілош, зазирнувши до записника.

— У суботу, — відказала вона тремтячим від зворушення голосом.

Бубу взагалі трохи драгував погляд Стася, котрий, як на зло, чув усю розмову. Але що цей Сирота міг знати про неї крім того, що вона сама йому про себе розповіла? Поява Гібсона позбавила дівчину подальших сумнівів. І тепер кожен, хто глянув би на Бубу, помітив, як прихід учителя фізики до класу корисно впливає на її вроду.

— Нині четвер, завтра п'ятниця... — Буба рахувала дні, замість обчислювати доцентрову силу, яка вочевидь не давала Гібсонові спокою.

— Бубо, яка в тебе відповідь? — учитель несподівано тицьнув на неї пальцем.

— Три дні! — машинально відповіла та, і клас вибухнув реготом.

На решті уроків, на щастя, ніхто її ні про що не запитував. Буба записувала щось, низько схилившись над зошитом. Такий ентузіазм, гідний відмінниці, помітила навіть Редбулька.

— Бубо, зараз я кричу на Гавецьку! Цього конспектувати не треба, — зауважила вона, в'їдливо посміхаючись.

Добре, що ані Редбулька, ані Сокира, ані Джеймс Бонд, який викладав військову підготовку, не зазирнули в її старанні нотатки. Бо їм довелося б зіштовхнутися з тим, що в ліцеї існує якийсь таємничий предмет, що не належить до шкільної програми.

«Перукарка?

— меліровка?

— підкоротити брюки,

— нігті — 6.3.,

— маска „зимовий ранок“ (мамина),

— депіляція ніг — п'ятниця, щоб не відросли,

— куртка з лого „Нірвани“ (випрати),

— светр — позичити в Ольки (зелений?), до нього намисто.

— купити блиск для губів,

— м.б. спідниця „Левіс“ і смугастий светр + брошка з пір'їнами,

— парфуми: „Кензо“ або „Дольче і Габбана“, у будь-якому разі щось класне (мама),

— бальзам для тіла (купити),

— взуття — мартенси червоні чи з малюнком? (червоні до смугастого, з малюнком до Ольчиного светра — приміряти)...».

Із цим довжелезним переліком нових завдань Буба щасливо поверталася додому. Махнула рукою Сироті, який саме сідав на свого незвичайного велосипеда. Стась посміхнувся здалеку, але поглинута своїми справами Буба не

могла помітити, що однокласник усміхнувся ледь-ледь. Не так, як завжди.

Сьогодні нікому не вдасться мене розсердити або розчарувати — думала дівчина, у серці якої тріпотіло щастя. Наче метелик, котрий будь-що прагне подолати холодну шибку. — Навіть, якщо прийдуть Маньчаки, а Добавка записяє всі сходи — я лише посміхнуся. — Якщо Ольга вивісить Францішека за кухонним вікном, я сприйму це спокійно. І навіть, коли тато з мамою розпочнуть найкрасивіший поєдинок на моїх очах — я й бровою не поведу. Ну, може поведу, але не заплачу... А дідусь... — вона задумалася, що такого страшного міг би їй заподіяти бриджевий партнер, — так-от, якщо дідусь знову назве Мілоша жевжиком чи й гірше, я гляну на нього зверхньо й запропоную, щоб він трохи відволікся від «Лавини сексу», бо лавини шкодять у будь-якому віці, а в його тим більше.

Проте жодне з передбачуваних Бубою нещасть на неї вдома не чекало. Навпаки. Там панувала похмура тиша, і якби Добавка не метляла весело хвостом, дівчина могла б подумати, що тут ніхто більше не живе.

І вона подалася із собакою на прогулянку.

Накрапало, але щільно вкрита хутром Добавка не зважала на дощик. Буба теж радо підставила обличчя під краплинки, вирішивши, що це можна порівняти з ефектом косметичної маски «зимовий ранок».

— Вітаю вас, панно Задериніс, — почулося раптом.

На лавці сидів її химерний знайомий. Цього разу погода не сприяла дрімоті, тож зручна лавка слугувала йому спостережним пунктом. Він ліниво поглядав на перехожих, певне, дивуючись, куди всі так поспішають.

— Ой, добридень! — Буба обдарувала його щирою посмішкою. — А вам не зимно?

— Звичайно, — дещо театрально відказав той, — ледь дошкуляє холод, оскільки падає дощ.

Дівчина сіла поруч і відстібнула Добавчин поводок.

— Може, панночка вгоститься пивцем? — він простягнув у її бік відкриту пляшку.

— Ні, спасибі.

Бубу цей жест зворушив, тому вона зробила вигляд, наче зазвичай без пива заснути не може, просто в цей момент їй не хочеться.

— Розумію, — погодився з нею сусіда й хильнув добрячий ковток. — Та попередити мушу, що без пивка довго ви тут не витримаєте, паняно, бо, як я вже зауважив, добряче нині віє, дозвольте скористатися літературною цитатою: «ніщо так не розігріває, як у сльотавий день напій хмільний».

Ці рядки залишилися без коментарів.

Новий Бубин знайомий не був обтяжливим балакуном, тож вони просто із приємністю сиділи собі на лавці й потихеньку мокли.

Коли Буба зібралася додому й висловила сподівання, що невдовзі вони собі знову посидять і помовчать, із-за поблизьких кущів розляглося пронизливе скавучання.

— Добавка! — зойкнула перелякано Буба, яка встигла побачити, що її химерний знайомий зі швидкістю світла майнув у кущі. За мить звідти вибігла сука, а за нею усміхнений знічев'я любитель хмільного напою, який міцно тримав за вухо

якогось шмаркача.

— Скажи-но панянці, що ти зробив? — наказав він.

— Я копнув собаку, — зарюмсав шмаркач. — Я ненавмисне... — ревів малий, забувши, що хвилину тому був мисливцем на диких звірів.

— Може, панянка бажає, аби я для науки теж стусонув цього отрока, чи якихось інших тортур йому завдав? Я радо від імені вашого собаки так зроблю, — і він галантно вклонився.

Малий шибеник репетував, ніби з нього шкуру живцем лупили, але його крики аніяк не діяли на Бубу.

— Гадаю, стусана й торттури залишимо до наступного разу, — Буба вдала, ніби глибоко замислилася.

— Ви певні, паняanko? — любитель пива й лавочки явно зволікав. — Бо маю бажання крутнути отрока декілька разів довкола його власної осі. Політав би трохи, провітрився...

— Ні, — усміхнулася Буба. — Залишмо й це до наступного разу. Якщо ще раз скривдиш тварину, — грізно звернулася вона до малого негідника, — ми тобі з паном... — і дівчина запитально глянула на знайомого.

— Клеменсом, — гордо підказав він.

— Атож, ми тобі з паном Клеменсом влаштуємо справжній луна-парк: каруселі, влучання в ціль та гойдалки.

— Ще й за квиток нам заплатить! — докинув Клеменс. — Бо такий собі Діснейленд, дозволю собі американський вираз, коштує ніяк не менше, ніж пиво! — шибеникове вухо опинилося на волі.

Малий лобуряка буркнув «вибачте», спік рака й хильцем зник у заростях.

— Дякую вам, — Буба переможно всміхнулася. — Моя Добавка була безпритульною і, мабуть, пережила не одну собачу трагедію.

— Зрозуміло, паняanko... — Тепер уже він глянув на Бубу запитально.

— Буба, — відказала дівчина, ледь зашарівшись.

— Бубо, — злегка вклонився Клеменс. — Собака ваша, хоч пива й не вживає, справляє враження культурної, так би мовити, істоти.

— Іще раз дякую і... до побачення!

— До побачення, любі пані, — помахав пляшкою Клеменс, знову поринаючи в осінню задуму.

Ніхто не питався Буби, звідки взялися в її очах веселі вогники. Нікого не здивувало й те, що дівчина безтурботно наспівувала, прибираючи у квартирі. Можна було б сказати, що помешкання нагадувало виставку в меблевому магазині, настільки порожньо там було. Лише мама пробігла кімнатою в новому костюмі та з новою зачіскою, але вона швидше нагадувала НЛО, ніж себе. А Буба знала, що НЛО уникає зустрічей із землянами, особливо тими, хто займається прибиранням планети.

Лише коли у квартирі на Звіринецькій згасло світло, Буба витягла із шухляди письмового столу свого щоденника й занотувала в ньому кілька речень. Почала з того, що написала, як би їй хотілося, аби найближча субота настала вже завтра. Потім закреслила своє нерозважне бажання й замінила його низкою маленьких мрій. Це не були бозна-які сподівання, з якими дівчина зверталася до патрона

нещасливо закоханих. Звичайні собі бабські побажання:

— щоб до суботи схуднути на два, а краще на три кілограми,

— щоб на прогулянці не бовкнути якоїсь дурниці, котра потім снитиметься ночами,

— щоб ані словом не прохопитися про Ребекку.

Останнє речення було двічі підкреслене яскравим маркером.

— щоб на прогулянці не було вітряно, бо нанівець піде зачіска,

— щоб мартенси не тиснули, як останнього разу, коли Буба насилу встигала за Мілошем,

— і щоб якоїсь миті він відвів бінокль від очей і глянув на неї, на Бубу, так, як дивився раніше, коли не було ще жодної Ребекки.

Зітхнула солодко й закрила щоденника. Вирішила, що цих прохань до патрона нещасливо закоханих цілком достатньо.

КАНАРКА В БЛИСКУ СЛАВИ

Буба не мала ілюзій, що люди, які сповнені добрих намірів і прагнуть будь-що ошчасливити весь світ, не завжди є взірцевими альтруїстами. Цілком достатньо, що вони закохані.

Увесь вечір у четвер Буба сиділа над поганенькими картами з таким виразом обличчя, ніби заволоділа всіма козирями. До Маньчаків зверталася словами «Зараз віст любої пані». Пану Вальдеку сказала, що він прегарно відпрацював секвенс, поклавши таким чином контракт. А дідові, який роздратовано смикав вуса, заявила, що той ніколи краще не пропонував три без козиря, бо вони залишилися тільки без двох. Гравці почали позирати на Бубу з певною підозрою, але навіть це не зіпсувало їй чудового настрою.

— Хто ваш перукар? — Буба глянула на французькі локони Маньчакової, приховуючи справжні почуття. Вона постійно думала, кому довірити свою зачіску перед прогулянкою з Мілошем.

— Альберт, — відповіла з гордістю пані Віолетта. — Я думаю, він гей, — додала вона, підвищуючи цим твердженням кваліфікацію свого несамовитого майстра гребінця.

«Запам'ятай, — подумки відзначила Буба, — Альберт відпадає!!!». І так само подумки виділила цю думку яскравим маркером. Вона не стала псувати Маньчаковій настрою й не зізналася, що вигулюючи Добавку, часто бачить пана Альберта із дружиною, трьома синами й випещеним спаніелем.

— Я на геях не розуміюся, — дідусь віддав віст під чирвову кралю, — та я чував, що жінок вони люблять. А глянувши на ласкаву пані, я зовсім у цьому не певен.

— Я дружині не раджу цього Альберта, — Маньчак подумки підраховував чирви.

— Мені здається, що гей не може належно оцінити її вроду.

— Ой, пане! — дідусь знову накинувся на чирву. — Із цим будь-хто мав би проблеми. Гей він, чи ні, це тут ні до чого.

— Ви щось імпасуете? — Маньчак, нарешті, зрозумів, що дідусь виграв усі його козирі.

— Боже збав! — трохи неширо заперечив старий. — Я саме висловився щодо складного оцінювання зовнішньої принадності вашої дружини. Не кожен, —

продовжував дід, — з першого погляду оцінить усі розкидані тілом пані Маньчакової козири. До речі, про козири, у мене ще є чирвова шістка. — І дід Генрик переможно кинув на стіл карту, поклавши нею контракт суперника.

— Ви краще бриджевими козирями займіться, — засопів пан Вальдек, — а до тіла моєї дружини вам зась, — спокій полишав його з кожною втраченою картою.

— Із превеликою приємністю, — нечемно відказав дідусь, викладаючи на стіл козирного валета.

— Це швидше везіння, а не розум, — пояснювала Буба перемогу суперникам. Вона робила все, аби зберегти свою радість і піднесення. — Дурням завжди щастить, — і дівчина безпорадно розвела руками.

— Як свідчить остання роздача — не завжди, — усупереч Бубиним намірам озвався дід, а тоді, послинивши олівець, із неприхованим задоволенням занотував у своєму зошиті поразку Маньчаків.

Того дня Маньчакам ні в чому не щастило. У четвер Бартошова не приходила на Звіринецьку, бо увесь день займалася Францішеком. І коли Маньчаки чекали, доки їх запросять до столу, мабуть, саме розповідала малому про «Панду кунг-фу».

Батько теж не квапився розігрівати заморожені налисники. Щиро кажучи, він ні з чим не квапився, бо, як завжди, сидів, утупившись у монітор комп'ютера.

— Ну, то ми вже підемо. У вас тут з голоду вмерти можна, — зітхнула Маньчакова, притискаючи до повних грудей пластикову дитячу торбинку.

— О, яка гарненька цяця, — захоплено вигукнув дід Генрик.

— З інтернет-крамниці, — буркнула пані Віолетта. — Мала бути із крокодилячої шкіри й у формі мішечка, — тихенько додала вона.

— Трохи помилилися! — дідусь не перейнявся її розчаруванням. — А як буде у вас малюк, то це ж якраз йому торбинка для цукерочок.

— Сьогодні йдемо провідати дитину, — похвалився пан Вальдек. — Треба, щоб вона до нас призвичаїлася.

— Ви, безперечно, праві, — притакнув старий. — Не можна відразу шокувати дитину, доведеться вам себе потрохи відкривати. Нехай, біднятко, звикає...

Буба вийшла з дому ще раніше за Маньчаків, побоюючись, що перукар виявиться не в змозі зробити з її волоссям того, що вона запланувала собі на суботу. У невеликій перукарні, куди дівчина зайшла, не було жодного клієнта.

Що завжди казала в таких випадках мама? — думала Буба, сідаючи в кріслі, доки похмура перукарка зловісно гострила ножиці. — Ага, що слід уникати перукарів, у яких немає клієнтів, — згадала вона собі, але було вже запізно.

— То що робимо? — знуджено запитала перукарка, а Буба востаннє глянула на своє волосся, яке мало природний шоколадний колір.

Дівчина не плакала, повертаючись вузькими вуличками додому. З-під кашкета визирали жовті пасма, які скидалися на покинуте гніздо, збудоване абияк і з бозна-чого. Буба не підозрювала, що жовток, змішаний з какао, може створити такий приголомшливий ефект. І хоча вона делікатно попрохала перукарку, що хоче, аби її зачіска виглядала природно, та зробила все, щоб переконати Бубу й себе в нереальності цього бажання.

— Дивно воно якось вийшло, — прокоментувала перукарка свій витвір. — Волосся в тебе погане, тому так і сталося, — додала вона, ховаючи до кишені

Бубині кишенькові за два тижні.

— А може, усе не так погано? — намагалася Буба втішити себе, але дідусь швидко розвіяв її ілюзії.

— Невже це ти? — пошепки перепитав старий. — Твої батьки знову воюють, — тицьнув пальцем на двері спальні. — Та коли тебе вглядять, напевне перестануть жалітися одне на одного. Хто це з тебе так познущався? — допитувався дід Генрик, тож Бубі довелося зачинитися від нього у ванній.

Дівчина сіла на краєчку ванни й дала волю сльозам. Із дзеркала на неї дивилася розфарбована краля, схожа на манекен з виставки перук або якусь ідіотку з дурнуватої американської комедії, та водночас знайома, бо в неї були Бубині заплакані очі та ямочки на щоках.

Мама відкрила трагічну таємницю лише через годину.

— Це жахливо, серденько, — поспівчувала вона. — Тобі не можна носити жовтих речей, бо цей колір підкреслює всі вади зовнішності. Цікаво, чому мені він так личить? — допитувалася вона, але ніхто не пояснив їй цього феномену.

Побачивши доньку, тато лише зітхнув.

— Ти чимраз більше скидаєшся на свою матір, — прокоментував він. — Проте не переймайся, у твоєму віці все швидко змінюється.

— Та чого там! — намагався не помітити проблеми дідусь. — Орнітолог однаково тебе покинув, тож удруге вже цього не зробить, — незграбно втішав він.

І лише тепер Буба заридала вголос.

Так гірко, що до її плачу приєдналася Добавка, хоча її власне хутро лисніло, демонструючи найпрекрасніші природні кольори.

Наступного дня Буба йшла до ліцею, сподіваючись ніколи туди не потрапити. Кашкет лише частково приховував її поразку, а жовтий светр, що мав відволікати увагу від жовтого волосся, навпаки, ще більше його підкреслював.

— О Боже! — Мілош перелякано глянув на Бубу. — Ти схожа на канарку-переростка! — і він недоречно засміявся.

Дівчина лише посміхнулася у відповідь.

— Тепер така мода, — кокетливо пояснила вона.

— Якби це було модно, Ребекка б уже давно пофарбувала собі волосся, — заперечив Мілош. — О, чудово, що ми згадали! Бач, Бубо, Ребекка вирішила-таки відволіктися від свого нудного реферату й поїде зі мною до Котанського гаю. Але добре, що на тебе завжди можна розраховувати...

Уроки тягнулися неймовірно довго. Бубині волосся привертало загальну увагу й викликало стільки кпин, що дівчина раптом зрозуміла, якою обтяжливою була популярність для її батьків. За ці кілька годин їй довелося звикнути до сумнівної слави. Вона спробувала подумати про щось приємне. Наприклад, про те, що їй не треба схуднути до завтра на три кілограми. Що не доведеться воювати з Олькою за зелений светр, бо в ньому Буба скидалася б на яєшню із зеленою цибулькою. Раділа, що вдалося заощадити на косметичній масці для обличчя, та незважаючи на всі ці причини для радості, ніяк не помічала жовтневого сонця, що вливалось крізь шибку.

— Це ти, Бубо? — перепитала Редбулька. — Бо віднедавна мені здається, що замість тебе на уроки приходить якийсь твій невдалий двійник. Зрештою, не маю

нічого проти двійників, навіть не надто схожих. За умови, — Редбулька піднесла догори вказівний палець, — що вони конспектують усе, як слід. — І після такої заяви вчителька продовжила захоплюватися черговим літературним шедевром.

ДВА ТЕСТИ НА МУЖНІСТЬ

Від тієї злощасної суботи минув тиждень, і крім жовтої шахівниці на Бубиній голові, ніщо більше не нагадувало про нещодавні плани. Хіба що вражена гордість, бо щойно на горизонті з'являвся Мілош, як дівчина червоніла від сорому. — Знаєш, це не так уже й погано виглядає! — Сирота звично сів на Бубиній парті. — Як жовтки, перемішані із шоколадом, — додав Стась, спинившись поглядом на злощасній меліровці.

— Мені байдужісінько, як воно виглядає, — Буба відкопилила губу й зайняла захисну позицію.

— Нарешті! — зрадів Сирота.

— Що «нарешті»? — з підозрою глянула вона на Стася.

— Ну, ти застосовуєш мій принцип і перестаєш перейматися іншими, — закінчив він з розумним виразом обличчя.

Бубі раптом закортіло вилити на нього свою злість. Вона усвідомлювала, що чинить неслухно, та зі злістю так уже буває, що вона дістається тому, хто найменше завинив.

— Якщо ти думаєш, що мені потрібен якийсь утішальник... або що я погоджуся податися з тобою на велосипедну прогулянку, бо мене покинуто...

— Та що ти, Бубо! — Сирота перестав посміхатися. — Я тебе зовсім не втішаю! І точно не збираюся кликати тебе на побачення! Ти не сердься, але на такі речі в мене просто часу немає. — Стась тихенько зліз із парті й знічено сів на своє місце.

Дівчина підійшла до нього, щоб перепросити за свій дурний вчинок, але біля Сироти раптом опинився Мілошів рюкзак, а тоді його власник.

— О, Буба! — зробив відкриття Мілош, пригадуючи собі про її існування. Таке траплялося завжди, коли він прохав про допомогу у вигляді якоїсь шпаргалки. Останнім часом вдавався до чужої допомоги чимраз частіше, і півкласу працювало заради його оцінок.

— От добре, що я тебе побачив, — глянув на неї колишнім поглядом. — Скажи чесно: ти можеш підготувати замість мене цей експериментальний показ із фізики? Бо справа в тому, що я мушу поїхати... що ми з Ребеккою їдемо в триденний табір виживання... І я не встигаю.

— Мені шкода, але я цього не робитиму, — вираз Бубинового обличчя був сповнений співчуття.

— Що таке? — недовіжливо глянув на неї Мілош.

— Те, що я тобі не можу допомогти, — терпляче пояснила вона.

— Як це не можеш?

Зараз він її вперше по-справжньому помітив. Хоча відповідь його спантеличила, зате Мілош нарешті уважно подивився на Бубу.

— Просто так. Не можу, і все, — відповіла вона.

— Не дурій, — Мілош зняковів, бо розмову супроводжувала знущальна посмішка Сироти, який грав очима в невидимий пінг-понг. Він переводив погляд з Буби на

Мілоша й вочевидь чудово розважався.

— Чому це ти не можеш? — не здавався Мілош.

— Бо на відміну від тебе, я вже пройшла школу виживання. І з власного досвіду знаю, що краще з тобою не мати справ. І вже точно нічого не робити з тобою разом, — Буба відшукала відповідний тон і говорила чітко й упевнено.

— Я зовсім не хочу робити щось разом з тобою! — Мілош поступово втрачав свою безтурботність. — Я думав, що ти цей показ підготуєш... ну, сама, а я б тобі якось... ну, якось віддячив...

— Подякуй краще комусь іншому. А найкраще — самому собі. Без образ, Мілоше, але я твердо вирішила.

Ніколи досі за всю історію виду канарка-переросток не йшла з такою гідністю. Не проходила між партами так упевнено, що навіть орел міг би позаздрити.

Уже вкотре поправляючи в роздягалці свого кашкета, щоб бодай трохи приховати жовті пасма, Буба помітила в дзеркалі Мілоша. Він спостерігав за її спробами, проте без звичної останнім часом злостивості.

Підійшов якось невпевнено і, дивлячись Бубі у вічі, попрохав вислухати.

— Кажу, — кашкет перехнябився, і Буба перестала з ним змагатися.

— Вибач мені, — буркнув Мілош. — За ці мої дурні прохання... і за суботу пробач...

— Нормально, — Буба спромоглася на цілком щирю усмішку. — Приємно, що ти перепрошуєш.

— Я повівся, як останній ідіот. А найгірше, що лише сьогодні це допетрав.

— Добре, що таки допетрав, — утішила його Буба. І з кашкетом набакир рушила до виходу.

Біля ліцею знову нашттовхнулася на Сироту. Той подзенькував поламаним дзвоником свого кумедного велосипеда й здавався, як завжди, задоволеним.

— Класно ти його провчила, — оцінив він розмову, свідком якої став. — Чесно кажучи, я був переконаний, що ти зробиш за Бродзевича всю чорну роботу.

— Погано ж ти про мене думаєш, — скривилася Буба.

— Неправда, — Сирота знехотя глянув на небо, наче шукаючи там нового дзвоника. — Аж ніяк. Зрештою, лише ти нещодавно намагалася захистити мене від ваших культуристів.

— Щось не пригадує, — миттєво збрехала Буба.

— То й не треба. Я просто чув і досить, що не забув, — Сирота перестав посміхатися. — А з Мілошем я був певен, що ти не даси собі ради. Ну, знаєш, страждання, розрив, прощення, всяке таке...

— Краще пильнуй себе, — спохмурніла Буба. — Останнім часом ти щось почав уроки пропускати, невдовзі самому допомога знадобиться, — додала вона трохи зловтішно.

— Е-е-е, я собі раду дам, — знизав плечима Стась і весело глянув на Бубу.

— Ну, чао, — дівчина махнула йому рукою й подалася самотою додому.

Вона анітрохи не поспішала. Жовтень попорядкував на осінніх клумбах, перетворюючи їх на сіру масу, а зараз командував зграєю змерзлих граків та галок, шмагаючи їхні сіро-чорні ряди пронизливим вітром.

— Бубо, зачекай! — почувся на півдорозі Йольчин голос. — Через тебе ледь нові

шпильки не поламала! — відсапувалася однокласниця, ступаючи між вищербленими плитами тротуару.

— Ти нині пішки? — здивувалася Буба.

— Ага, — важко дихала Йолька. — Ксавер поїхав у відрядження. У нього, розумієш, така велика фірма...

— Знаю. Двадцятьоро підлеглих, — підказала Буба подружці.

— От-от. Але я хотіла з тобою побалакати про свою фірму...

— Що? — Буба глянула на однокласницю так, ніби вперше в житті її побачила. — Ти що, натякаєш, що теж стала якимсь директором? — спитала, затиноючись.

— Помічником, — виправила її Йолька. — Поки що лише помічником, але якщо в мене все виходитиме, стану самостійним консультантом.

— Чиїм консультантом? — Буба забула навіть рота закрити, хоча вроди їй це явно не додавало.

— Консультантом головного консультанта, — продовжувала Йолька. — А ставши головним консультантом, я можу дійти до керівника відділу збуту.

— Якого збуту?

— Ходи на піцу, — Йолька потягнула подружку за рукав куртки. — Я тобі все поясню, і при нагоді зроблю презентацію товарів. От є в мене, наприклад, такий блиск для губів... Зовсім недорогий... Ну, він дещо коштує, це факт, зате глянь! — Йолька випнула губенята, як риба, і кінчиком язика провела по блискучих вустах. — Чудо! Із самого ранку тримається. А нині я глянула на тебе й подумала, що ти повинна щось із собою зробити. Моя фірма допоможе тобі краще за інших.

Дівчата сиділи в піцерії «Брудзьо». Біля столика, який нагадував Бубі про інші, щасливі часи, коли вони приходили сюди з Мілошем, довго сперечалися, кому дістанеться останній шматочок піци, а його ніжні долоні завжди знали, коли погладити Бубину щоку чи руку. А тепер на її щоках опинилася якась дивна пудра, котру Йолька витягла з великої торби. І рум'яна, такі яскраві, аж сором. А на Бубині зап'ястки Йолька розбризкувала парфуми з тестерів, від яких аж роїлося в її велетенській косметичці.

— Я б тобі радила оцей блиск і пудру. Це в першу чергу. Потім ти повинна купити молочко для зняття макіяжу й оці парфуми (пшик-пшик). Або краще ці (пшик-пшик). Ні, усе-таки ці, — не вгавала Йолька. Насамкінець вона повитягала креми.

— Ось, тобі підійде цей, живильний, бо в тебе шкіра така занедбана. Або ні. Краще візьми цей. Проти вугрів. Глянь. Сто відсотків успіху в боротьбі із прищами. Або почни із цього. Багатофункціональний захист. П'ять в одному. Тобі точно треба п'ять в одному, бо твоя шкіра виглядає просто жахливо!

— Такою вона й залишиться, — сумно зітхнула Буба. — У мене немає грошей на таку розкіш. А навіть, якби були, розумієш... Я майже не користуюся косметикою...

— Я знаю, — Йолька зневажливо глянула на Бубу. — Тому й намагаюся тобі допомогти. Те, що сталося з Мілошем... Ти ж не думаєш, що він тебе покинув без причини?

— Але я не думаю, — спалахнула Буба, — що він покинув мене через відсутність багатофункціонального захисту шкіри обличчя...

— От і помиляєшся! — Йолька аж тріумфувала. — Ти цю його Ребекку бачила? Та

з неї фарби аж течуть! Зрозумій ти, що в певному віці, аби домогтися успіху, треба почати над собою працювати.

— Я це розумію, але з допомогою маски з мінералами працювати не збираюся! — обурилася Буба.

— Треба ж із чогось почати. Купи поки що блиск, а гроші віддаси, коли зможеш, — у Йольчиному голосі забриніли нотки співчуття.

— Не розумію, чого це ти почала продавати косметику... Не зарано тобі перетворюватися на крамницю?

— Я вже маю величезні успіхи, — Йолька витягла загального зошита й записала туди Бубу, а біля імені — ціну блиску. — У мене півшколи купує цю чудову косметику. Більше такого ніде не дістанеш.

— А зрозуміліше можна? — попрохала Буба, хоча відтоді, як стала володаркою блиску для губ, геть утратила бажання продовжувати торгівельні операції.

— Я працюю, як твій батько. Тільки не на телебаченні. — Йолька задивилася в маленьке дзеркальце й гордовито погладила свої свіжо накручені кучері. — Такі товари можна придбати виключно поза крамницями. Це надзвичайно якісні вироби американських фірм... — Йольчин голос зробився піднесеним і безперешкодно долав вибоїстий шлях торгівельних аргументів.

Буба дивилася на неї з німим подивом. Іноді цей безперервний монолог показував їй зовсім нову Йольку. Буба була переконана, що навколо голови її однокласниці з'явився ве личезний бізнесовий німб, яскраве сяєво, яке вінчало чоло свіжоспеченого генія торгівлі.

Ніколи я не стану такою, як вона, — подумала Буба, коли дівчата вже попрощалися, і шпильки подружки рішуче зацокотіли, наздоганяючи нову клієнтку. — Ніколи не знатимусь на кремах, цінах, мережевій торгівлі, — майнула їй сумна думка. — І не стану помічницею помічниці, не кажучи вже про консультанта помічниці. А може, Йолька має рацію? Може, якби в мене був цей блиск і туш, яка робить вії учетверо довшими, і пілінг, завдяки котрому худнеш утричі швидше, то Мілош і далі називав би мене «своїм співучим дроздом»?

Та навіть думка про те, що Мілош продовжував би називати її «дроздом», не зіпсувала Бубі настрою.

ЧЕСНА РОЗДАЧА

Зате в Бубиної мами енергії було на двох. Матуся, як завжди, бігала помешканням у пошуках своїх парфумів, шарфиків і біжутерії. І, як завжди, їй забракло часу, аби із жінки в негліже перетворитися на красуню. Багато років Буба спостерігала за тією війною, яку мама вела з могутнім арсеналом своїх речей, чудово вгадувала мить її поразки, коли та втрачала сили, неспроможна прийняти правильне рішення, у чому піти на зустріч із шанувальниками. Навіть якщо останні складали жменьку читачок районної бібліотеки. Фанатки «Ув'язнених у сідлі» вже чекали на авторський вечір у Будинку культури «Затишок». Чекав пан Протек. У позі денді, легенько обпершись на капот свого «БМВ». А перед мамою височіла гора спідниць і блузок, які так само терпляче очікували своєї черги.

— Бубо, цей? — Мама приміряла наступного піджака й накидала нову шаль.

— Ні, в жодному випадку! — відповідала вона рішуче сама собі й за мить знову

залишалася в мереживній комбінації.

— Ось! — Вона кидалася до шафи, наче на амбразуру, і витягала з її глибин ще один писк минулорічної моди.

Тато зазвичай спостерігав за нею зі знущальною усмішечкою. Зрештою, навіть цього він віддавна не робив, бо постійно стримів біля екрану ноутбука, майже зовсім згубивши дружину з поля зору.

— Може, цей? — вагання мами сягали zenіту, а макіяж поступово розмазувався й стікав темними струмочками туші.

— Ну, як ти думаєш, який? — питала вона чоловіка зі сльозами на очах.

— Питай у Протека, а не в мене! — тато аж почервонів від задоволення, що отримав крихітний шанс на маленьку чоловічу помсту. — Я б тобі порадив пояс для схуднення з моєї крамниці. Сто дев'яносто злотих дев'яносто грошів. У такому поясі можна робити все. Навіть на роliках кататися... — говорив він своїм «телевізійним» голосом, позуючи перед невидимою камерою.

— Одягни оранжеву блузку, — Буба рятувала авторський вечір, нервово переглядаючи вміст маминих полиць із одягом. — І спідницю, цю, гаптовану. Розпусти волосся. Саме так, — тамувала, як уміла, мамині сльози. — От і чудово. Сама глянь.

— Добре, — схлипнула мама і, втерши сльози, вирушила на підкорення жіночих сердець.

Дідусь зазирнув до Бубиної кімнати. Настрій у старого був пречудовий, проте звірятися він не збирався.

— Ну, скажи мені, чого ти так радієш, моя Блондиночко, — під'юджувала його онука, відкладаючи зошит із твором.

— Не можу. Віртуальна таємниця, — прошепотів дідусь.

— Я нікому не викажу, — Буба притиснула руку до грудей.

— Ні-ні. Це... особисте, — дідусь легенько посмикував вуса й ніжно всміхався. Сам до себе.

— За цю таємницю я б тобі дала фору в бриджах, — умовляла Буба.

— Ні, — аж сяяв старий. — Пропоную чесну роздачу.

— У бриджах?

— Та де там! — дід зневажливо махнув рукою. — Йдеться про мою таємницю. Тому я тобі натякну, у чім справа, а ти натомість приготуєш свою знамениту яєшню.

— З беконом і зеленню? — здогадалася Буба.

— Атож, атож, неодмінно із зеленню.

Запах яєшні, котра шкварчала на плиті, долинув до спальні й принадив батька до кухні.

— І мені теж! — він поляскав себе по животі, тобто по зіпраній футболці, яку міняв на костюм хіба що тоді, коли йшов на роботу.

Буба розбила ще п'ять яєць, зрозумівши, що дід відкриє таємницю іншим разом, коли йому знову закортить яєшні.

— А Йолька вже працює, — Буба порушила тишу за столом. Їй бракувало колишніх розмов, навіть якщо вони переростали у звичайні родинні сварки.

— Бідолаха, — зітхнув дідусь без жодного співчуття. — Воно й не дивно. Ці її

пластичні операції коштують стільки, скільки ремонт у квартирі. Бо це схожа інвестиція, — розумував далі дід Генрик. — Треба заново потинькувати стіни, усе вирівняти, умеблювати...

— Йолька не робить жодних операцій! — заперечила Буба.

— Як це не робить, якщо зараз вона виглядає зовсім по-іншому, аніж минулого року?

— Це незначні зміни! Перукар, косметичка... Звичайний пошук себе, — невтомно пояснювала онука.

— Ой, то вона, мабуть, добряче загубилася, бо анітрохи не схожа на симпатичну Йольку два роки тому, — не здавався дід.

— Добре, що бодай ти не загубилася, — утрутився тато. — Щоправда, втрапила до якоїсь партачки, котра зіпсувала твоє волосся, але тебе, принаймні, можна впізнати. Крім того, я проти того, щоб діти працювали. У нас, на телебаченні, це вже стало звичним! — похмуро продовжував батько. — Тільки й чекаю, коли на моє місце візьмуть якийсь дошкільнятко, а новини вестиме геніальне немовля.

— У Йольки косметична фірма. Роз'їзна, — Бубі подобалося це слово, тому вона проказала його гордо.

— Ну звісно, що роз'їзна! — зрадів дідусь. — Спершу підвезе вас, а потім сама на вас проїдеться.

— Мені її шкода, — додав тато, анітрохи не співчуваючи Йольці. — Заробляти на тих, хто сам ще не працює, це ж звичайне шахрайство. Колись вона це збагне.

— А мені спершу було прикро... Йолька так вихвалялася цим своїм бізнесом. Дивилася на мене з погордою, — зізналася Буба.

— Прикро? Мабуть, ти їй співчувала, от чому, — підказав дідусь.

— Ні, — заперечно похитала вона головою. — Просто спершу мені здалося, що я звичайна невдаха...

— Щось у цьому є, — погодився дід Генрик. — Це в тебе від батька.

— Зате потім, — Буба знехтувала цим зауваженням, — потім я подумала, що мені б не хотілося заробляти, як дорослі. І виглядати, як вони.

— Маєш рацію, — тато незграбно витер рота краєчком футболки. — Достатньо глянути на твою матір, щоб це зрозуміти. Зрештою, останнім часом на неї дивиться переважно пан Протек, та це нікого, крім мене, не цікавить, — пожалів він самого себе.

— А я помітив, любий Павле, що ти цікавишся дружиною хіба що тоді, коли не маєш із ким посваритися...

— А от і ні, — скривився тато. — Тут я завжди можу розраховувати на тебе, бо не знаю сварливішого старигана, — жовчно кинув він, і спокійний вечір закінчився так само швидко, як яєшня на тарілках.

— А твоя мати? — не вгавав дід Генрик. — Та я порівняно з нею, мов невинне немовлятко! Це ж вірець сварливості... Забув?

— Матуся! — батько розмашисто лягнув себе по стегнах. — Таж вона до нас збирається! От чорт! — вилаявся він. — Я геть забув!

— Ото Марися зрадіє! — дід радісно потер руки, дивлячись на спохмурнілого зятя.

Бубі стало шкода тата.

— Спокійно. Ми впораємося, — сказала вона батькові, хоч анітрохи не вірила у власні слова, а її втішання пролунали слабенько, як дзижчання мушиних крилець під час бурі. Мабуть, ніхто їх не почув.

СЕСТРИНСЬКІ ДУШІ

— Ну й уяви собі, — Олька вперто налягала на курагу, хоча перед нею красувався сирник Бартошової, — він мене візьме на роботу! Спершу працюватиму на заміні, бо, розумієш, частина дівчат вчиться й не всі можуть брати участь у демонстраціях моди. Крім того, поки що демонстрацій не буде, бо ця фірма лише входить на ринок, — молола язиком щаслива Олька, — тому ми братимемо участь у різних зустрічах як гостеси...

— А ти казала шефові про вагітність? — обережно поцікавилася Буба.

— Ну що ти, Бубо! — здригнулася Олька, немовби її вагітність була якоюсь жахливою болячкою. — Хіба про таке можна розповідати? Перші місяці нічого ще не помітно, і я цим скористаюся. Виявлю себе як активна, творча особистість, а найважливіше те, що я можу завжди працювати, і в цьому моя перевага над студентками!

Над останніми Ольчиними словами Буба воліла не замислюватися. Уже вкотре її сестра брала академвідпустку. І хоча із цього приводу вітальнею на Звіринецькій прокотилася не одна буря, для батьків це становило болючу проблему. Запевняння Ольки, що наступного року вона продовжить навчання в університеті, анітрохи не заспокоїли тата й маму. Навіть дідусь, котрий уважав, що найважливішим для людини є не навчання, а бридж, скептично дивився на її дезертирство.

— Не можна ціле життя крутити хвостом, — сказав він їй, якимось розлютившись. — Тобто, тобі можна, — заявив він трохи згодом, — та не думаю, що від цього ти станеш щасливою.

Крутіння хвостом стало предметом суперечки, яка тривала й донині.

Мабуть, тому дідусь намагався уникати Ольки, коли та зазірала до батьківського дому.

— А Роберт? — запитала Буба. — Задоволений твоїм рішенням?

В Ольчиних очах згасли веселі іскорки, зате її апетит до кураги помітно зріс.

— Знаєш, це неймовірно, — стонула вона плечима, — але він заздрить моїй кар'єрі.

— Твоїй кар'єрі? — не зрозуміла Буба.

— Ну, кажу тобі. Мене це дивує, бо чоловік повинен радіти успіхам дружини.

— Роберт нічому не заздрить. У своїй фірмі він найкращий фахівець...

— Сама побачиш! — відкопилила губки старша сестра. — Ми через це щодня сваримося. Тобто не щодня, бо відтоді, як Ксавер узяв мене на роботу, Роберт зі мною не розмовляє.

— Ксавер? — Буба витріщила очі.

— Ну, я ж тобі казала. Це мій шеф. Не уявляєш, який красень...

За інших обставин Бубі було б цікаво, який Ксавер на вроду. Та цього разу вона побоювалася, що їй це відомо. І це її аж ніяк не тішило.

— Власне кажучи, чому ти так допитуєшся? Ти ж не знаєш Ксавера.

В Ольчиному голосі забриніла добре знайома зневага, і Буба з гіркотою

усвідомила, що сестра анітрохи не змінилася. Вона, Буба, завжди буде для Ольки дивачкою, яка поняття не має про справжнє життя, і чий розвиток зупинився десь між кашкою для немовлят і крамницями з одягом для підлітків.

— Здається, я знаю, хто це, — відповіла Буба. — Він керує двадцятьма працівниками. А ще в нього крута тачка кольору костюмчика моєї однокласниці. Гора м'язів і прилизане волосся. Крім того, він зустрічається з Йолькою.

Старша сестра мовчала. Складала із цих словесних цеглинок образ нового шефа і, хоча все свідчило, що це таки він, Олька продовжувала сподіватися, що Буба помиляється. Особливо щодо Йольки.

— Кажеш, він зустрічається із твоєю подружкою? — допитувалася вона, але вже без колишньої зарозумілості, навіть нервово, хоча в її стані це й було протипоказане.

— Ну, він возить її машиною, — пояснила Буба. — Щодня підкидає до школи, а після уроків забирає. Кілька днів тому не міг, бо поїхав у якесь відрядження.

— У вівторок? — тихо запитала Олька. — У вівторок було це відрядження?

— Ага, у вівторок. Йолька навіть зраділа, що має вільний час, бо в неї роз'їзна фірма, така собі косметична крамниця в рюкзаку, доганяєш?

Буба віддала б чимало, аби старша сестра перестала сприймати її як школярку. Але Бубині слова спричинили зовсім інший ефект. Кожна наступна фраза, у якій ішлося про Ксавера, Йольку й торгівлю пудрою, ставала цеглинкою муру, що виростав між сестрами попри всі Бубині намагання.

— Мені вже час, — Олька втратила апетит до кураги, але виглядала так, ніби втратила значно більше. — У Францішека урок плавання. — Вона подивилася на годинник. — Мушу його забрати, бо нині моя черга.

— Пані Бартошова обожнює малого, — на Бубиному обличчі розквітла усмішка. — Каже, що могла б його всиновити.

— Найгірше те, що він би й сам залюбки змінив маму, — скривилася Олька й рушила до дверей, якась зіщулена й геть без колишнього ентузіазму. Бубі навіть захотілося нагадати їй, що моделі тримаються прямо. Навіть, якщо на них упаде весь світ.

* * *

Дідусь постукав до Бубиної кімнати надвечір. Дівчина сиділа над неймовірно складною бриджовою задачею й була вдячна старому, що той урвав її роздуми.

— Привіт, таємничка Блондиночко, — пошепки привітала його онука. — Здається, ти відучора мені дещо винен. За цю яєшню, — нагадала вона.

— А я вже гадав, що після відвідин твоєї сестри з тебе досить пліток.

— Пліток так, — погодилася Буба, — зараз я чекаю на факти.

— Скажу тобі лише, — дідусь уместився в кріслі-гойдалці, — що ця «Лавина сексу», тобто мій партнер в іграх...

— Атож, пригадую, — кивнула головою Буба.

— Ну, то ми якось так припали одне одному до душі... І зустрічаємося в чаті.

— Ти ба! — Буба явно тягнула час. Вона не надто довіряла дружбі через інтернет, а дідусь здавався особою, яка погано орієнтувалася в тому, що відбувається у віртуальному просторі.

— То ця твоя «Лавина», як я розумію, така собі приємна пані? — здогадалася

онука.

— Бач, я не зовсім упевнений... Бо воно начебто так, хоча ми обоє намагаємося зберегти деяку, так би мовити, анонімність. Але в цих сповнених почуттів листах я вбачаю справжню жіночність. Навіть іноді уявляю собі свою маленьку інтернет-подружку... І це не якась там сучасна коза, а справжній скарб! Ніжна, з гарним смаком... — дідусь розповідав про принади своєї віртуальної знайомої, як про якусь вишукану страву. Бо в житті він завжди був гурманом.

— А якщо ця твоя подружка виявиться зарослим щетиною хакером? Або, ще гірше, педофілом, котрий полює на Блондиночок? — Буба безжально розповідала дідові про пастки інтернету.

— Нічого ти не тямиш, — роздратовано мовив дід. — Вона дуже розумна й нещаслива. Часто говорить про самотність та відсутність розуміння в родинному колі. Якби Лавина була чоловіком, вона б не писала таких речей!

Буба не мала бажання дискутувати з дідом про складну психологію учасників чатів. Пояснювати простодушному старому такі очевидні для неї речі було б абсурдом.

— Я непокоюся за тебе, — зітхнула дівчина. — Ти навіть до університету перестав ходити.

— Сачкую. Але в мене все під контролем, — викручувався старий. — Крім того, я відшукав братню, точніше, сестринську душу. Тільки не плутай цієї душі зі своєю сестрою, бо це була б образа для моєї Лавиночки, — попередив він.

— Як це — сестринську? — розгубилася Буба.

— Так це! — відказав той. — Ти ж не думаєш, що Блондиночка — це чоловік? Ми обидві, так би мовити, жіночки, і завдяки цьому я починаю розуміти фемінізм. Ах, які це чудові, високі ідеали, коли жінки підтримують одна одну. Уявляю, як зрадіє Лавина, коли нарешті довідається, що над її проблемами вболівав справжній джентльмен!

— А ти певен, що це її втішить? — Буба не втрималася від уїдливого зауваження.

— Що ти, дорогенька! — дідусь затрусився від сміху. — Запам'ятай, що скаже тобі знавець прекрасної статі. Жінка буває щаслива двічі: першого разу, коли знаходить справжню подругу, а вдруге — коли їй трапиться справжній мужчина. Тож на мою знайому, як бачиш, очікує подвійна радість! Я мрію дожити до того дня, коли зможу поцілувати її руку. А вона... сподіваюся, обдарує мене усмішкою особисто, а не надішле якогось смайлика, малюночок з вишкіреними зубами чи ще щось таке... Пробач, але обов'язки кличуть, — додав він, зиркнувши на годинника. — Лавина вже ввімкнула компа й за мить ми впадемо одне одному в обійми, — ніжно зітхнув дідусь, тихенько зачиняючи за собою двері.

— Кепські мої справи, — вирішила Буба, повертаючись до розв'язання задачі. — Я не здобула ані справжньої подруги, ані справжнього мужчини. Висновок напрошується один: я несправжня жінка. І вже навіть не дитина! — пожаліла вона себе, подумавши, що це тато з дідусем зійшли на дитячий розум. Обидва поводяться так, ніби відриваються на канікулах. А мама, яка могла б запобігти цьому здитинінню, гадки не має, що відбувається вдома, бо просуває пана Протека. Буба була впевнена, що саме мама є його промоутером, а не навпаки. А якщо воно справді так, то це віщує великі проблеми.

І дівчина їх собі уявила. Проблеми визирали з кожного кутка помешкання. І попри те, що були віртуальними, як дідова приятелька в чаті, усе-таки нахабно вдиралися в реальний світ, день за днем сповнюючи квартиру тишею.
— Тільки й чекай бурі, — зітхнула Буба, повертаючись до задачі.

КОСТЮМ ДЛЯ СТАЛІНА

Адась чекав на Бубу біля газетного кіоску. Нетерпляче тупцявся на місці, але її це не хвилювало. Давно минув той час, коли дівчина ладна була бігати мікрорайоном, помітивши бодай тінь Адама.

— Поквапся трохи, бо маю для тебе приголомшливу новину! — загукав він до неї.
— Якщо чесно, мене твої сенсаційні звістки не надто цікавлять, — щиро зізналася Буба. — Хіба що уроки відмінили! Це інша справа, такі новини я люблю.
— Зовсім ні, — зітхнув Адась. — Зате я чув, що ця наркоша повертається до нас.

Буба зупинилася як укопана. Хлопець задоволено потер замерзлі долоні, щасливий, що дівчина оцінила його новину.

— Цікаво, чи обкрадатиме вона нас? — розважав він уголос, наддавши ходу. — Гадаю, що так, бо їм, цим наркоманам, завжди потрібна купа бабла. Шкода Агату, класна дівчина була, — зітхнув Адась. Перекресливши майбутнє однокласниці, він наче повеселішав, навіть замуликав якусь жваву пісеньку.

— Ну, що? Правда, приголомшлива звістка? — задоволено глянув він на Бубу. — Я ж казав тобі, що це сенсація...

— Ти мене справді приголомшив, — якимось мляво погодилася Буба. — Я з тобою знайома стільки років, а виявилось, що зовсім тебе не знаю...

Адась зацікавлено глянув на неї, бо не зрозумів, які нісенітниці вона меле.

— Що таке?

— А таке, що ти звичайна свиня, — Буба враз забула про чемність.

— Та чого ти... — Адась перестав дурнуватو посміхатися. — Що з тобою? Всі так кажуть, не вдавай святенницю...

— По-перше, мене не цікавлять твої «всі», бо це, певне, кретини... — Люди зупинялися, почувши її обурений голос. — По-друге, Агата повертається здорова. По-третє, вона ніколи не крала...

Бубин голос якимось дивно зламався, дівчина навіть злякалася, що зараз Адась відчує, як вона от-от розплачеться від злості.

— Припини! — Хлопець нервово роззирався довкола. — Люди дивляться, а ти мене тут лажаш...

— Я тебе? — Буба високо піднесла голову й глянула на нього, наче на якогось хробака. — Ти сам облажався, ти... дурноверхий глистюк! — процідила вона крізь зуби.

Адась став як укопаний. Його вочевидь занепокоїло те, як назвала його Буба.

— Дурноверхий глистюк? — наздогнав дівчину здивований голос однокласника. Вона майже бігцем домчала до шкільних воріт і, не озираючись, зникла в роздягальні, заповненій строкатою юрбою.

* * *

— І що ти йому на це відповіла? — запитав Сирота на великій перерві. Хлопчина вмовився на підвіконні. Тому самому, де раніше любили сидіти Буба й

Агата.

— Що він свиня й дурноверхий глистюк.

— Дурноверхий глистюк? Гм... — здивувався Стась. — Свиня — це зрозуміло, але глистюк? Та ще й дурноверхий? Мені б таке на думку не спало.

— Я мала на увазі їхні улюблені місця перебування, — Буба намагалася знайти наукове пояснення. — Адасть копирсається в плітках, як у нечистотах. Така собі ганебна форма існування, — пирхнула дівчина. — Колись він був нормальний. Гадки не маю, що це з ним сталося.

— Те саме, що й із більшістю хлопців у нашому класі, — Сирота перестав усміхатися, а це з ним рідко бувало.

— Вони й далі тебе дістають?

— Так, — махнув він рукою. — От тільки я цим не переймаюся й не збираюся бути таким, як вони, тому їхні зачіпки для мене, як похвала. Завдяки дурним людям почувуюся кращим.

— Я тебе розумію. Зі мною те саме. На щастя, невдовзі повернеться Агата. Тобі вона сподобається, — Буба всміхнулася. — З нею про все можна поговорити. Майже про все, — виправилася дівчина, ледь знітившись. — Шкода, що зі своїми проблемами вона залишилася сама віч-на-віч.

— Агата тебе недооцінила, — Сирота простягнув руку до наступної канапки.

— Ти або їж, або посміхайся, — дорікнула йому Буба. Проте коли Стась простягнув їй пакунок зі сніданком, засміялася й собі, вдячно приймаючи бутерброда.

Про Агатине повернення сказала й Редбулька.

— Я вимагаю, — суворо глянула вона на присутніх, — аби в класі не патякали й не пліткували про те, що сталося. Бо до випускних іспитів допускатимуться лише тактовні учні, з відповідним рівнем знань. Тобто такі, які можуть збагнути красу художньої літератури... І вже тим більше — зрозуміти свою подругу, — закінчила вчителька й вліпила першу того дня одиницю.

* * *

Клеменс, як завжди, куняв на своїй лавочці. Буба довгенько стояла перед нею, щоб привітатися.

— Добридень, пане! — зраділа дівчина, коли той розплющив одне, ледь почервоніле, око.

— О, моє шанування, панночко, — відповів чоловік хрипкуватим голосом. — Давно не було нагоди з вами привітатися. А панянки, як я розумію, на прогулянку зібралися, — помітив він Добавку, яка приязно метляла хвостом. — Справді, варто, хоча від рання дощить, — здригнувся чоловік, щільніше закутуючись у блаженське пальтечко.

— А й справді, — відказала Буба. Витерла рукавом мокру лавку й сіла поруч зі знайомим.

— Пивця не бажаєте? — той звично витяг із-за пазухи пляшку.

— Спасибі. Маю ще кілька справ залагодити, — лагідно відмовилася дівчина.

— Певна річ, — кивнув Клеменс. — Коли я був у вашому віці, то теж пригощався значно рідше, — і він обдарував Бубу щирою, хоча трохи щербатою, посмішкою.

— Я непокоюся, що ви оце тут так мерзнете, — дівчина роззирнулася, немовби

сподіваючись угледіти який-небудь обігрівач у куцах. — Мені здається, що краще сидіти в теплому барі. Тут біля скверу є такий невеличкий...

— Ха! — Клеменс миттю очуняв. — Це ви про той шахрайський гадюшник? — вигукнув він так голосно, що навіть галки, які сиділи неподалік, знялися в повітря. — Можливо, — нерішуче мовила Буба.

— Про бар «Малий Рисьо»? — допитувався її знайомий, вочевидь знервований. — Справді, він так називається.

— Тож заявляю! — гаркнув Клеменс, і люди почали швиденько їх оминати. — Усім і кожному! — Буба глянула довкола, але крім неї поруч із химерним чоловіком більше нікого не виявилось, бо «всі» й «кожен» вшилися. — Ноги моєї там ніколи не буде! — закінчив він і люто захрипів.

— Ви погано почуваетесь, пане Клеменсе? — Буба намагалася зазирнути йому в очі, але чоловік закрити обличчя руками й виглядав, як жертва катастрофи. — Ніхто вас не примушує й не просить туди ходити, — пояснювала вона з почуттям власної провини. — Я рада вас бачити, а коли б ви сиділи в барі, у мене б не було такої можливості, — продовжувала дівчина. — Просто мені прикро, що ви тут мерзнете під дощем, на вітрі...

— Гадаєте, мені не прикро? Я теж сумую за своїми товаришами, за столиком у кутку «Рися». За Зенеком Макаркою. За своїми улюбленими картами. — Клеменс заплакав, а може, це краплини дощу стікали по його щоках. Хай там як, а виглядав він таким нещасним, що Буба ладна була все віддати за його щербату усмішку.

— Карти я могла б вам принести, — намагалася вона врятувати ситуацію.

— А з ким же мені грати? — сумно запитав пан Клеменс, і на його очах знову зблиснули сльози.

— Я вмю грати в бридж! — зраділа Буба.

— Я бачу, що ви геть необізнані з певними справами, тож коротко вам про все розповім, — похмуро запропонував їй химерний знайомий.

Дощ лив як із відра, а Буба та Клеменс сиділи на лавочці, немов моряки, що намагаються вести корабель під час шторму.

— У цьому шахрайському генделику я позбувся всього! — тихо розповідав Клеменс. — Спочатку моєї пенсії, потім матусиної, і нарешті того, за чим шкодую найбільше. Свого весільного костюма.

— Весільного костюма? — здивувалася дівчина.

— Так-так, — зітхнув нещасний. — Колись я придбав його, аби повести під вінець панну Криську. А Криська виявилася стервом і пішла до вітваря з кульгавим Болеком. Але костюм у мене залишився! Час від часу я відкривав шафу й милувався, як він виблискує сріблястою ниткою, як гордовито випростовує плечі. Бо це була річ добротна...

— То навіщо ж ви його програли?

— Бо Сталін, той, який мене ошукав, знав, що в шафі висить костюм. У жодного з моїх друзів такого не було. Найвишуканіша модель на весь люмпен-пролетаріат... А Сталін, панночко Бубо, заздри мені через це, і через Криську заздри, ту, що стервом виявилася...

— Я теж граю в бридж із дідусем, але ми ставимо копійки й нашу честь, — зітхнула дівчина. Їй було шкода нового друга, і його костюма також.

— Честі мені не бракує, — прошепотів чоловік. — Саме тому й мокну під дощем, а на поріг «Малого Рися» не поткнуся. Сталін тепер інших ошукує, шахрай такий!
— зіщулився Клеменс. Було помітно, що він знову переживає власну поразку.
— Не годиться в бриджа махлювати, — Буба співчутливо глянула на бідолаху. — А що, коли відігратися?
— Мовчїть, панно Бубо! — суворо наказав її товариш. — Наш Сталін з бару не краший за свого тезка. Навіть гірший, бо ще живий, — зітхнув він. — Вас теж обіграє, у спідній білизні, так би мовити, залишить!
— Або сам опиниться в такій ситуації, — буркнула Буба. — Зустрінемося тут завтра? — запитала вона, рятуючи Добавку від потопу.
— А де ж іще? — здивувався Клеменс, піднімаючи комір свого пальтєчка. Він вочевидь нікуди не поспішав.
— Т-т-тоді д-д-до з-з-завтра! — попрощалася вона закоцюблими губами й побігла в бік Звіринєцької.
— До побачення, панянки, — сонно промурмотів чолов'яга й витяг із-за пазухи свій улюблений зігрівачий засіб.

ПРАВЛІННЯ КОРОЛЕВИ ВІТАМІНІВ

— Нарешті я вдома! — Бабця Рита розирнула в пошуках когось, хто зняв би з неї легеньку пелеринку, накинуту на вечірню сукню, що мінилася блискітками.

Але ніхто не поспішав на допомогу.

Дідусь Генрик стояв, припертий до стіни незліченною кількістю бабусиних торб. Тато згинався під вагою двох саквояжів, а Бубині руки були зайняті шубою, яку щойно скинула із себе її власниця.

— Бачу, Рито, що ти до нас надовго, — буркнув дід.

У відповідь бабуся холодно посміхнулася.

— Павле, я довго чекатиму? Зніми з мене пелерину, будь ласка. У вас страшенно жарко!

Тато поставив саквояжі й зробив, як йому наказано.

— Ти наче на бал збираєшся, Рито, — почав дідусь, не звертаючи уваги на благальні Бубині погляди. — А в нас тим часом звільнилося місце Бартошової, бо вона пішла працювати до дитячого садочка.

— От і чудово, — бабуся легенько поправляла макіяж. — Пані Аня завжди готувала шкідливо, і це по вас усіх помітно, — закінчила вона вже блискучими вустами. — У тебе, Генрику, помітні ознаки склерозу. Але не переймайся. Та й Бубі я допоможу схуднути, — пані Рита зміряла онуку поглядом. — У твоєму віці в мене була осина талія...

— А тепер у тебе така сама вдача, — зітхнув дід, але ніхто його не слухав.

Усі кинулися розпаковувати бабчині речі. Стара так жваво командувала своїми помічниками, що за кілька хвилин вітальня нагадувала гардероб знатної дами. Батько ледве дихав. Дід хапав повітря, а Буба від утоми присіла на килим. Лише бабуся жваво ділилася подробицями поїздки.

— Я їхала з дуже приємним юнаком. Мабуть, інвалідом, — розповідала вона, дивлячись на втомлених рідних сповненим милосердя поглядом. — Уявіть лишень, що я спершу цього не помітила.

— Ти часто буваєш зайнята виключно собою, — дід не оминув нагоди піддражнити стару.

— Помиляєшся! — переможно заявила бабка. — Я присвятила цьому юнакові добру годину, розповідаючи йому про мої очікування до співпасажирів. Зізнаюся, що терплячість, із якою він мене слухав, здавалася мені дещо підозрілою. Жодної спроби заперечити, а це зовсім не схоже на сучасну молодь...

Буба теж сповнилася співчуттям до нещасного, якого спіткало таке сусідство. Це справжня халепа — у цілому потязі сісти якраз до того вагона, яким подорожувала її бабуся.

— То я до нього говорю, говорю, — продовжувала стара, — а він мовчить та й мовчить. Нарешті довелося запитати, чи я, бува, не вживаю якихось надто незрозумілих слів, бо ж, звісно, мою ерудицію неможливо порівняти із цим їхнім жахливим сленгом! Це як небо й земля... І не уявляєте, що було далі!

— Справді, не уявляємо, — чемно відповіла Буба.

— Цей бідолаха показав мені середнього пальця. Потому я більше не робила спроб порозумітися з ним. Я відразу збагнула, що цим жестом він висловив цілковиту згоду з моїми принципами й, імовірно, радість, що нам довелося подорожувати разом. Ах, яка делікатність! — не вгавала захоплена бабця, походжаючи серед своїх пакунків.

Тато мовчав як риба. Дідусь завзято колупався у вусі й не дослухався до базікання пані Рити. А Буба не знала, чи варто ділитися з бабусею своїми знаннями про мову жестів. Про всяк випадок дівчина втупилася в килим.

— Тобі треба перепочити, мамо, — заявив батько, і всі швиденько покинули вітальню.

На противагу решті членів родини, бабця анітрохи не втомила й почала з того, що повикидала до смітника весь шкідливий вміст холодильника й кухонних полиць.

Буба вражено дивилася, як у відрі опиняються супчики з пакетів, солений арахіс, дідусеві «Гарячі кружки», «Борщики», чіпси й упаковки із соусами, кетчупом та гірчицею.

— Глянь, Бубо, скільки місця в нас тепер для сої, пророщеної пшениці й нешліфованого рису! — захоплено оцінила пані Рита результати свого порядкування. Потому склала чималий список покупок, і Буба подалася до поблизького супермаркету по продукти, вигадані як знаряддя кулінарних тортур.

— Я вам не кролик! — протестував дід Генрик, намагаючись уникнути гірки овочів, подрібнених у блендері. — І на немовля не схожий! Я не їстиму цей жахливий вегетаріанський пудинг!

— А м'ясе? — тихенько спитав тато, марно шукаючи на тарілці бодай шматочка м'яса. — Його не буде?

— Сьогодні я приготувала страву, яка називається «Богатирське здоров'я», — рішуче заявила бабуся. — Ви ще мене на руках носитимете за те, що я вас так просвітила щодо харчування.

— Я б уже зараз із задоволенням виніс тебе на руках, — погодився дідусь. — На край світу, — додав він, сумовито відсуваючи тарілку, по вінця наповнену здоров'ям. — Якщо так і далі триватиме, я перейду на сухий Добавчин корм! —

нарікав він, сідаючи з онукою до карт. — Нарешті я розумію, що таке голод! — ледь не плакав старенький, тасуючи карти. — А ти, Бубо, якби справді мене любила, то замовила б для дідуся щось м'ясне на вечерю в сирійському фаст-фуді. — Замовлю, — пообіцяла Буба. — А що саме ти б хотів? — допитувалася онука, спритно обігруючи старого.

— Щось дуже шкідливе й калорійне, — прошепотів дід сумно, бо це була його друга поразка того дня.

Найменше новим порядком у домі перейнялася мама. Щоправда, відтоді, як до них приїхала бабуся, вона взагалі майже не бувала вдома.

Бубі здавалося, що мама рекламує не лише свій новий жіночий роман, але разом узагалі всю польську жіночу літературу.

— Я казала тобі, Марисю, що... — намагалася зачепити невістку свекруха.

— Що я жахливо виглядаю? — запитувала та, широко всміхаючись. — Казала! Та, як бачиш, зовсім немає часу це змінити. На мене вже чекають у клубі «Рампа».

— А я не говорила, що у твоєму віці...

— Не носять таких коротких спідниць? Аякже, говорила. — Мама зі спритністю, гідної олімпійської медалі, оминала свекруху прямуючи зі спальні до ванної.

— Бачу, що ти про свій шлюб анітрохи не дбаєш! — вигукувала пані Рита в бік дверей, за якими зникла її невістка. Тоді двері відчинялися, і з них визирала мама.

— Дбаю, матусю! Іще як! І те саме раджу робити твоєму синові. Бо в нього вже сколіоз від комп'ютера, — заявляла мама й зникла з переможною усмішкою на вустах.

— А хто це возить нашу Марисю? — бабуся Рита чатувала біля балконних дверей, стежачи за кожним кроком невістки.

— А пан Протек, Себастьян, — просичав уїдлимо батько.

— Хто ж цей шановний? — допитувалася бабця.

— Цей твій шановний організує нам таку рекламу, що всеньке місто сміятиметься! — коментував тато, не відриваючи погляду від монітора.

— Випростайся, Павле, — пані Рита поплескувала сина по спині. — У тебе вже невеликий сколіоз, і якщо так триватиме, то схоже, тобі доведеться знайти собі іншу супутницю життя.

— Можливо, я саме це й роблю, — почувлося з-над клавіатури, по якій тато тарабанив із завзяттям піаніста, що виступає на конкурсі імені Фридеріка Шопена.

ПАНДЕМІЯ В ШКОЛІ Й ЗА СТОЛОМ

У цій ситуації, коли родині загрожував голод, Буба скликала таємне сімейне засідання. Без мами, яка обідала в місті й гадки не мала, що відбувається вдома.

— Пропоную замовляти їжу в сирійця, — шепотіла Буба. — Приноситиму вам страви, які виберете в меню. — І вона вручила татові й дідусяві ксерокопію. — Я багато чим ризикую, самі знаєте. Тому за кожен обід чи вечерю ви повинні мені відстібати по п'ять злотих.

— П'ять це забагато, — запротестував дідуся.

— Я розумію, — незворушно відказала Буба. — Але у вас є й інший вихід. Будка цього сирійця недалечко. Можете самі собі організувати хавчик. А можете й на місці спожити. Щоправда, на столик доводиться чекати з годину, але як добряче

зголодніти... — «підбадьорливо» закінчила вона.

— Годину? — перелякався батько. — Я не можу так надовго... відійти від комп'ютера!

— І я, — кахикнув дідусь, — я теж не можу.

— А навіщо тобі гроші? — тато пригадав про свої батьківські обов'язки.

— Я лише трохи збільшую кишенькові. Інфляція, — пояснила дівчина.

— Самі нещастя в цій країні, — нарікав дід, порпаючись у гаманці. — Інфляція, телебачення, Рита, голод... — перелічував він голосом страдника. — Навіть за комуни такого не було! А що стосується твоєї, Павле, матері, то вона якраз і є носієм усіх без винятку лих, які переслідують людство. Від більшовицької революції до цунамі.

Батько не реагував на тестеві нарікання й теж покірливо шукав у гаманці дрібні гроші.

— Мені кебаб, — швиденько замовив він.

— А я хочу шаурму, — облизався дідусь Генрик. І Буба, побрязкуючи весело грішми, увійшла у дві ролі водночас: хатнього лихваря й разом з тим єдиної годувальниці родини, що було сприйнято з мовчазним схваленням.

* * *

У школі Буба нашттовхнулася на Сироту.

— Ти, бува, не захопив своїх смачнючих канапок? — у Буби аж очі засяяли, коли вона побачила пакетик зі сніданком, який Стась завжди приносив із собою.

— Звісно! — і хлопець подав їй окраєць хліба з найшкідливішою шинкою на світі.

— Бабця Рита приїхала, — пояснювала Буба, швиденько поглинаючи м'який білий хліб.

— І що? — не розумів Сирота.

— Відтепер ми споживаємо лише здорову їжу, тобто не їмо взагалі. Я, наприклад, занадто товста...

— Ти? — Стась здивовано глянув на однокласницю.

— Я, — підтвердила та з напханим ротом.

— Решта родини теж під наглядом, — продовжувала вона, давлячись великими куснями. — Бабуся стверджує, що ми страждаємо на всі хвороби. Навіть на ті, яких медицина ще не знає.

— Твоя бабця лікар? — увічливо поцікавився хлопець.

— Ні, що ти! Вчителька на пенсії! — Буба шматувала шинку зубами, наче якийсь неандерталець.

— Ну, тоді вона на всьому розуміється, — погодився Сирота.

— На щастя ні, — посміхнулася Буба. — Бабця поняття не має про мову жестів. Колись розповім, — пообіцяла дівчина й зістрибнула з парти, до якої наближався Мілош.

— Дружба міцніє? — кинув він замість привітання.

— Еге! Ребекка, певне, більше не бігає за тетеруками, — подумала Буба без краплини співчуття.

— Міцніє, міцніє! — Сирота продемонстрував у посмішці ідеальні зуби. — Щоправда, доводиться в цю дружбу інвестувати й підгодовувати Бубу, але чого там! Переживу. — І він поплескав себе по запалому животі.

— Ну, коли що, — Мілош якось важко сів за парту, — то в моїй торбі теж нині чимало припасів. Так що я до ваших послуг, — невпевнено всміхнувся хлопець і почав квапливо дописувати домашнє завдання.

А коли до класу зайшла вчителька біології, яку всі називали Пандемією, і заходилася збирати смертельне жниво, ніхто, крім Буби, не залишився байдужим до її нападів. Доки навколо тривала безнадійна боротьба за виживання, Буба продовжувала перебувати у світі власних невеселих думок.

Ще зовсім недавно Мілош називав мене своїм співучим дроздом, — згадувала дівчина. — І хоча я не зробила нічого поганого, зараз я перетворилася для нього на звичайнісінького горобця. Та ще й голодного... Певне, моя сірість так знеохотила його, що він почав шукати казкового колібрі, а для мене в нього залишилася хіба що канапка із сиром...

Плакати на кривавій біології аж ніяк не личило. Тим більше, що навколо лягали нові трупи, котрі програли битву із травною системою гідри. Навіть Мілош зазнав поразки в нерівній боротьбі й отримав одиницю.

Тому Бубі здалося, що не варто рюмсати лише через те, що шлях від кохання до байдужості буває коротшим, ніж відстань між партами.

— На сьогодні досить, — Пандемія глянула на вцілілих бійців. — Ваша примітивність могла б ілюструвати спосіб мислення гідри, — переможно заявила вона. — І саме цьому симпатичному створінню ми присвятимо наступний урок, — попередила вчителька, захряснувши класний журнал.

А Буба визнала, що від гідри вона відрізняється емоційністю, яка, щоправда, не полегшувала життя, зате становила щонайкращу рису людських істот.

Додому поверталися з Йолькою, яка була неабияк приголомшена подіями останнього уроку.

— Бубо, що це мала на увазі Пандемія, коли ото нині про гідру висловилася?

— А як саме вона висловилася? — Буба глянула на подружку відсутнім поглядом.

— Чекай-но, як же Пандемія сказала? — Йолька наморщила лоба. — О, вже згадала! — зраділа вона, як завжди недоречно, бо переважно в таких випадках не було чого тішитися. — Вона мені сказала: «Мірович, ти якийсь особливий випадок. Тобі сімнадцять років, але з того, що ти говориш, впливає, що ти досі дихаєш стравоходом...».

— А чим ти дихаєш, Йолько? — запитала Буба, намагаючись виглядати серйозною.

— Ну, як це чим? Бюстом! — Йолька витріщила очі. — Це ж зрозуміло! Навіть Ксавер недавно мені сказав, що я маю чим дихати, — додала вона гордо, і від її страждань не залишилося й сліду.

— Ходімо до «Брудзя»? У мене тут завелися непогані бабки, можу пригостити тебе піцою, — Йолька сягнула по гаманця, але Буба її спинила.

Іншим разом. Нині не можу, бо маю справи.

— Які ще справи?

— Ну, підгодовування... Розумієш, я годую неповносправних... — плутано пояснювала Буба, стараючись не виказати родинної таємниці.

— А-а-а, розумію, — Йолька кивнула головою. — Завжди ти вплутаєшся в якусь добродійність. І навіщо? Жодної тобі користі. А про задоволення взагалі нема

мови! — Вона зневажливо махнула рукою. — Бо я ловлю кайф навіть тоді, коли мені з матюхи вліплять одиницю.

— Ти що, жартуєш? — Буба глянула на Йольку, як на блазня.

— Чесно! — присяглася та. — Бо я могла б так само отримати дві одиниці. І, власне, було б за що, — зізналася вона з несподіваною щирістю.

— Ніколи не думала, що можна від цього отримати задоволення, — відповіла Буба.

— Ксавер каже, що в мене талант до цього... ну... чорт! — не могла пригадати Йолька. — Забула, як воно...

— У тебе стільки талантів, що яка різниця, як називається цей один, — поклатала край її мукам Буба.

— Зрештою, я не збираюся робити нічого просто так, для задоволення, — попередила Йолька, трусонувши непокірними локонами. — А взагалі я вважаю, — вона чомусь ніяк не могла розстатися з Бубою, — що ти повинна стати моєю асистенткою. Ксавер уважає, що в мене надзвичайне... е-е-е... О, згадала! — вміння працювати в колективі, — процитувала Йолька, ледь затинаючись.

— Може, колись у майбутньому, — ухильно відказала Буба. — Але спасибі, що ти про мене подумала.

— Певна річ, — відповіла Йолька тоном начальниці. Та ще й такої, що вже має одного підлеглого.

* * *

Дім, керівництво яким узяла на себе бабця Рита, перестав бути схожим на інтернет-кав'ярню. Щоправда, дідусь із татом не відривалися від моніторів, зате їм на допомогу несподівано прийшли Маньчаки.

Неважко було здогадатися, що через брак інших добровольців, обидвох кандидатів на чемпіонів із бриджа було силоміць ув'язнено у вітальні, де нещасних напихали якимись підозрілими наїдками.

— Дідусю, що це вони їдять? — поцікавилася Буба.

— Я сказав би, що лайно, але це дуже вульгарно, — прошепотів старий, який стежив зі своєї схованки за стражданнями Маньчаків.

Дивлячись на них Буба збагнула, що бідолахи стали жертвами власного обжерства. Зараз обоє сиділи з похмурими обличчями над зеленовою кашею, а їхні виделки під команди бабусі Рити піднімалися до вуст, а тоді знову занурювалися в рештках якоїсь гидоти.

— От і чудово, — хвалила кожен рух виделки бабця, а Буба подумала, що це скидається на дитсадок для дорослих.

— Ну ж бо, покваптеся трохи, бо час грати! — скомандував дід Генрик. — Я розумію, що у вас тут дегустація Ритиних делікатесів, але все приємне колись закінчується. Час вам нині програти!

Маньчаки незграбно вклонилися бабці і з полегшею помчали до дідової кімнати.

— Що це було? — пан Вальдек витирав спітніле чоло.

— Моя порція броколі, — прошепотів дідусь.

— Я й не підозрювала, що броколі так виглядає, — зізналася пані Віолетта, виколупуючи із зубів якусь зелень.

— Я теж, — погодився дід Генрик.

— Ну, і я думав, що смак у неї теж інший, — докинув Маньчак.

— Тобто, що броколі взагалі смакує, — виправила його дружина.

— Це ж не трагедія, мої любі, — у діда був чудовий настрій, бо старий уже встиг замовити Бубі на сьогодні свій обід. — Якщо ваша дитина виявиться неслухняною, знатимете, чим її нагодувати! Буде корисно й повчально, бо гіршого покарання годі й вигадати.

— Із дитиною ще нічого не вирішено, — на Маньчаковій красувалося хутро тхора, і вона ніяк не могла вмотитися на стільці.

— Та зніміть із себе цю тваринку, — порадив дідусь. — Незручно буде на маленькому стільчику...

— Це останній писк моди, — припинив дискусію Маньчак. — Хутро саме почало з'являтися в салонах.

— Шкода, що не на власних лапах, — зітхнув дід Генрик, шкодуючи тхорів, які могли пересуватися світом виключно завдяки ногам пані Віолетти.

— Та скажіть мені, — старенький вправно роздавав карти, — що там із вашою дитиною? Певне, вам не хочуть її віддати?

— Поки що нас перевіряють, — пан Вальдек скривився, однак невідомо, чи через кепські карти, чи через оте перевіряння.

— Пас, — сказав дід. — Як це — перевіряють?

— Пас, — утрутилася пані Віолетта. — Ну, розумієте, абикому дитини не дадуть, — і вона багатозначно глянула на дідуся.

— Узагалі-то слушно, що вони мають щодо вас сумніви. На перший погляд ви здаєтеся підозрілими. На другий теж, — швиденько прокоментував старий.

— Пас, — зітхнула Буба, із заздністю дивлячись на Маньчака. Здається, у нього були чудові карти.

— Пас, тасуємо карти, — розпорядився Маньчак. — На що це ви натякаєте? Що в нас підозрілого? — обурився він.

— Ну, пане Вальдеку, — пирхнув дід. — Вам не вдасться мене переконати, що нормальні люди приходять восени грати в бридж у хутрі й спортивному костюмі!

— Авжеж, приходять, — спокійно відказав Маньчак. — Від вас ми йдемо до тренажерного залу.

— Нормальні люди не колупають у носі в присутності інших, — додала його половина, позбавляючи старого однієї з небагатьох радостей у житті.

— При інших чи ні — усі час від часу це роблять, — вперто заявив дідусь. — Зате з бідonom на поясі справді рідко хто ходить.

— Коли я займаюся на тренажерах, мені хочеться пити. — Маньчак поправив бідон, який тиснув йому стегно.

— Якби ж то в ньому був принаймні який-небудь чоловічий напій, я б це ще зрозумів, — іронічно скривився дідусь Генрик і підняв карти. Ніхто не сумнівався, що цього разу він класно зіграє. Навіть, якщо Буба не підтримає його своїми очками.

— Нині вам страшенно не пощастить! — зрадів дід. — Я на вашому хутрі сухої ворсинки не залишу! — пообіцяв він і вийшов козирем.

* * *

Черга в сирійця була така довжелезна, що Буба вирішила податися на пошуки Клеменса. Вона не збиралася розповідати йому про власний план, але підгодовування родини виявилось непоганим способом, аби накопичити грошенят, потрібних для помсти Сталінові.

— Мета виправдовує засоби, — пригадала собі дівчина один з дідових улюблених висловів, бо не була переконана, чи годування рідних за гроші виглядає етично. Схожі сумніви переслідували Бубу, коли вона подумки благала бабцю Риту якомога довше гостювати на Звіринецькій. Ці думки були цілковито протилежними до мрій решти членів родини, а віднині — ще й Маньчаків.

Клеменс сидів на своїй лавці, підставивши обличчя під повіви вітру.

Коли не йде дощ, то для нього це вже спека, — подумала Буба, порушуючи своїм «добридень» пополудневу тишу.

— А-а-а! Вітаю вас, панно Бубо! — Клеменс ліниво розплющив одне око. — Доброго дня, — і він розплющив друге око. — Як бачите, проясніло, і погода майже пляжна.

— Сьогодні вам не доведеться зігріватися пивцем, — Буба сіла поруч.

— Нині в мене пляшка холодненького, — Клеменс помахав нерозлучною товаришкою. — Саме добре на спеку. Не бажаєте ковточок? Дуже раджу.

— На жаль, мушу відмовитися. Обов'язки не дозволяють! — відповіла дівчина із чарівливою усмішкою.

— Певна річ, — чоловік витягнув з-під куртки свою пляшку. — Скільки житиму — пивце любитиму, — і з насолодою зробив великий ковток.

— Я прийшла запитати, у які дні цей ваш Сталін грає в «Малому Рисеві»?

— Краще тримайтеся від нього подалі. Сталін махлює.

— Я теж, — Буба невинно потупила погляд. — То он звідки в нього таке прізвисько, — здогадалася дівчина.

— Про що це ви? — не зрозумів Клеменс.

— Ну, це його прізвисько, Сталін. Мабуть, через те, що він ошукує людей...

— Ні-і-і... — Клеменс глянув на Бубу так, ніби вперше її побачив. — Він Сталін, бо його звать Юзеф. А що шахрує, то ми його зємо «Копер».

— Чому «Копер»?

— Ну, бо він махляр, — невтомно пояснював Клеменс. — Ви що, не чули про цього ілюзійніста Копперфілда?..

— А-а-а... справді, — пригадала Буба.

І Клеменс знову підставив обличчя під сонячні промені, а Буба повернулася до сирійського фаст-фуду. Зрештою, вона ж зобов'язалася нагодувати жертв експериментів бабці Рити...

ОПЕРАЦІЯ «ГОРОБИНІВКА»

— Дякуємо вам, але ми не голодні. Ми лише на хвилинку! — поквапився Маньчак з поясненнями, щойно пані Рита відчинила подружжю двері.

— От і чудово, бо в нас нині дезінтоксикація, — бабусина посмішка свідчила про її прекрасний настрій.

— У вас є щурі? — перелякалася Маньчакова, про всяк випадок підсмикуючи поли шуби.

— Іноді трапляються! — за бабцею несподівано виріс дідусь.

— Ми позбуваємося токсинів, — терпляче пояснювала пані Рита. — Якщо бажаєте взяти участь у програмі, слід спершу перевірити вашу вагу. Сьогоднішнє лікування полягає в медово-водному очищенні.

— Інакше кажучи: медовуха в необмеженій кількості! — переможно вигукнув дідусь, але бабця погамувала його захоплення.

— У цьому домі під час моєї присутності будь-який алкоголь заборонений. Навіть у вигляді цукерок з лікером чи популярних шоколадних пляшечок із коньяком. Тож якщо ви принесли якусь коробку...

— Ми? — здивовано вигукнули Маньчаки. — Ми, люба пані, ніколи не приносимо жодних коробок із цукерками! — засопів обурений пан Вальдек.

— Скажете таке! — пирхнула пані Віолетта. — Невже ми схожі на таких, що ходять у гості із власним шоколадом?! Як можна взагалі таке про нас думати! — гарячкувала вона.

— Ти даремно хвилюєшся, дорога Рито, — пояснював дідусь, забираючи гостей до своєї кімнати, — наші любі друзі вже багато років приносять до цього дому виключно себе в різних іпостасях... — торохтів він так швидко, що Маньчаки навіть не встигли образитися.

— Пане Генрику, — Маньчакова хрипко зашепотіла, її голос звучав схвильовано.

— Ви повинні нам допомогти...

— Атож, атож, допомогти, — притакнув Маньчак.

— Але що я, звичайний пенсіонер, можу для вас зробити? — удавано скромним тоном запитав дідусь. — Ви ж бо знаєте, що в цій країні пенсіонер значить менше, ніж дитина. Йому навіть грошової допомоги не видають, хоча й у нього наближається період памперсів...

— Ну звісно! — пані Віолетта зальотно всміхнулася. — Ми саме про це й хотіли поговорити! Тобто... — затнулася вона, — про нашу дитину, тобто про вас...

— А в чому справа? — дід виглядав переляканим. — Ви що, надумали мене всиновити?

Буба стала на порозі з колодою карт.

— Ми сьогодні не гратимемо, — попередив дівчину пан Вальдек. — А ви не бійтеся! Кого цікавить такий упертий стариган! — розвіяв він підозри пана Генрика.

— Наприклад, мене, — Буба глянула на діда з ніжністю, яка мала б винагородити надмірну щирість Маньчаків.

— Саме в цьому й полягає наша ідея та прохання! — пані Віолетта взяла старого за руки й благально зазирнула йому в очі.

— Нічого не розумію, — дід безпорадно дивився на присутніх. — Чого ви, власне, від мене хочете?

— Ми хочемо вами опікуватися, — пояснила Маньчакова, схлипнувши, а її чоловік скривився, наче в нього зуби розболілися.

— А-а-а, будь ласка! — дід розкрив обійми. — Я до ваших послуг. Але спершу я б хотів, щоб ви докупили мені сигар і принесли якийсь заспокійливий засіб. Наприклад, звичайну горобинівку. Мені б не хотілося починати нашу співпрацю із чогось надто дорогого й вишуканого...

— Дайте спокій! — пана Вальдека аж пересмикнуло. — Ми ж лише вдаватимемо...

— Як це вдаватимете, якщо мені справді потрібна допомога? І Рита забрала в мене всі мої трунки, — не розумів дід Генрик. — То як ви хочете мною опікуватися? Про людське око?

— Я так ціную ваш розум! — підлещувалася до старого пані Віолетта. — Ну, звісно, що так! Бачте, — вона заходилася жваво пояснювати подробиці, — у цьому центрі усиновлення, звідки ми збираємося взяти малятко, там, так би мовити, хочуть якихось доказів нашого вміння опікуватися... Ну, і Вальдусик сказав, якимось до слова прийшлося, що ми вже багато років про вас турбуємося...

— Бо це правда! — утрутився Маньчак. — Хто б іще витримав стільки принижень і кепкувань, як не ми?! Ну, визнайте, пане Генрику! — звернувся він до діда.

— Пане Генричку, любий, поговоріть з нашою кураторкою, — солоденько попрохала Маньчакова.

— І скажіть цій дурепі, що дитині в нас буде якнайкраще! — пан Вальдек нервово крутнувся на стільці. — Після стількох років дружби ви ж можете для нас це зробити?

— А що ж із цією горобинівкою? — поцікавився дідусь, удаючи, наче роздивляється свої нігті. — Такі розмови вимагають гартування духу... Щоб отак відкрити душу чужій бабі, мені потрібна підтримка...

— Я вас підтримаю! — кинулася до діда пані Віолетта.

— А я б волів горобинівку, — відсахнувся від неї старий.

— Ну, що ж, — спохмурнів Маньчак. — Ви завжди були корисливим.

— Тоді ми вас туди завтра відвеземо, — пані Маньчакова ніжно погладила свою шубу. — І ви розкажете кураторці всю правду! Адже зараз таких людей, як ми, просто не знайдеш!

— Отут я з вами згоден! — старий тицьнув у пані Віолетту пальцем. — Таких, як ви, справді немає! У будь-якому разі, ви абсолютно незамінні, бо заспокоюєте мою потребу в ексцентричності.

— Ну все годі, — нетерпляче відповів Маньчак і, пропустивши дружину у дверях, із полегшею вийшов з дідової кімнати.

— Що скажеш про партійку в бридж? — Буба сіла біля столу, забавляючись колодою. Часи, коли дід, углявши карти, червонів від задоволення й негайно вмощувався у своєму кріслі, безповоротно минули. Тепер він дивився на онуку з ледь помітним занепокоєнням. А може, з надією, що вона відкладе гру до завтра. Зараз пан Генрик бавився комп'ютерною мишкою.

— Дідусю, — зітхнула Буба, відчувши його німе прохання, — я собі зараз піду, але ми вже давно не проводили часу разом. І мені сумно за колишніми вечорами.

— Знаєш що? — дід нервово закліпав очима. — Я й сам про це думав. Треба буде якимось змінити цю звичку...

— Ти не жартуєш? — у Бубиних очах спалахнула надія.

— Та що ти! — обурився старий. — Нещодавно я навіть мріяв, аби нам вимкнули електрику на кілька годин. Уявляєш таке свято?! Ми могли б до самої вечері грати в бридж... Та що там до вечері! — змахнув він рукою. — Ми різалися б у карти до рання. Як колись... — замріявся дід, переводячи погляд на мерехтливий екран

комп'ютера.

— Та бачу, що струм усе ще є, і новини на чаті теж, — зітхнув пан Генрик. Він завжди так зітхав, звертаючись до свого монітора.

Тепер дідусь усміхатиметься до нього й пеститиме пластмасове черевце комп'ютерної мишки, — подумала Буба. — А я знову терпляче чекатиму на його повернення з далекої мандрівки.

— Можна, я зазирну... — нервово прошепотів колишній завзятий бриджист, готуючись до нової віртуальної подорожі. — Мабуть, там нічого особливого, але краще глянути...

Буба рвучко збрала розкладені карти. Виходячи з кімнати, подумала, що через свою тривалу присутність в інтернеті, дід більше її не помічає, для нього вона стала однієї з мільйона віртуальних дівчаток. І Бубі, невідь чому, захотілося плакати.

— Якщо чесно, то прізвисько Сирота повинен був отримати не Стась, — вирішила вона, вмикаючи диск із Бетховеном. І сльози попливли разом із симфонією. Невідомо чому, бо, власне кажучи, нічого такого не трапилося...

* * *

Наступного дня Маньчаки з'явилися рано-вранці. Перш ніж посадити дідуся до свого «Трабанта», їм довелося з'їсти тертої селери, яку бабця Рита запропонувала їм на десерт. Уздрівши їхні страдницькі обличчя, покірливо схилені над овочами, Буба майже повірила, що Маньчаки готові на все заради свого майбутнього нащадка.

Дівчина провела дідуся поглядом, сповненим побоювань. Чомусь не могла повірити в його вміння будувати родину. От коли б ішлося про її руйнування, то інша річ. Тут він міг би стати чемпіоном Європи. Буба вирішила терпляче почекати на повернення трійці. Підсвідомо відчувала, що дідові знадобиться її допомога.

Кухня без Бартошової скидалася на скляну посудину, сповнену крижаним холодом. Уже кілька днів, як тут не було звичної метушні, веселого порядкування. Мертвий холодильник не пропонував геть нічого, а кавоварка, забувши, як пахне кава, сиротливо стояла в оточенні непотрібного посуду.

Смерть дому починається від кухні, — подумала Буба, намагаючись пригадати собі останній справжній обід. Їй навіть не заважало, що його, можливо, спожили б Маньчаки.

Найважливішим було те, що він пахнув і збирав усіх у вітальні.

Вітальні теж більше немає! — згадала дівчина. Кімната нагадувала кравецьку майстерню, де на всіх меблях лежали розкладені спідниці й блузки з мереживом, а телевізор стояв, накритий сукнею із блискітками. Буба була переконана, що ніхто з родини не наслідився б посягнути на бабусин вівтар, щоб, як раніше, спокійно переглянути який-небудь фільм Альмодовара.

Зате з бабусею щодня можна було займатися гімнастикою. Навіть тричі. Задля цього пані Рита вбиралася у випрасуваний спортивний костюмчик і пританцьовувала в такт радіо, дивлячись на своє відображення в скляних дверях.

Через тиждень телевізійного посту дідусь голосно висловив свій протест. Нагадав, що навіть під час перебування Астріди на Звіринській було менше

проблем. Бо вона не привласнила телевізійний пульт і не заборонила харчуватися «Гарячими кружками». Ну, і в ідеологічному плані була менш небезпечна, бо її філософські погляди стосувалися виключно Марисі.

Ніхто, крім Буби, не замислювався над дідовими аргументами. Тато вдавав, що нічого не змінилося, а мамі навіть не доводилося прикидатися, бо вона була зайнята Протеком та книжкою, і не відчувала свекрушиної присутності на власній шкурі.

— Бубо, — бабуся звернулася до онуки, яка сиділа на кухні, — бездіяльність — друг геморою! — нагадала вона дівчині про гасло дня. — Устань, зробимо кілька нахилів, щоб покращити тиск.

— У мене нормальний тиск, бабуся, — відповіла Буба.

— А буде ще кращий.

— А я не хочу кращого.

— На щастя, не тобі вирішувати, що для тебе корисніше, — заявила бабця Рита. — Вправляйся! І р-р-раз, і два, і р-р-раз, і два...

Бабуня в спортивному костюмі була ще більш невблаганною, ніж Шварценеггер, тож Буба слухняно зробила кілька нахилів.

— Жахлива фігура, жахливі стегна, жахлива постава, — прокоментувала бабуся онуччині спроби. — Якби Павелек мене послухався й оженився з панною Мизгальською, ти була б ідеалом.

Буба вирішила не вдаватися в дискусію. Бо навіщо всоте пояснювати, що із цього батькового вибору якраз нічого хорошого б не вийшло. Навіщо переконувати, що в доньки пані Мизгальської, чию фотку бабця Рита завжди мала при собі, тупа посмішка зубрилки й обличчя, не обтяжене розумом. Значно легше зробити кілька нахилів і вислухати сувору оцінку. Тим часом на парковку перед будинком різко в'їхав «Трабант». Пан Вальдек дивом загальмував перед смітником, і за мить авто викинуло із себе трійцю химерних пасажирів. Процесія, очолювана дідом, з неймовірною швидкістю попрямувала до парадного.

— Бачила б це бабця! — посміхнулася Буба, здивована, що дідусь так жваво перетнув подвір'я. Але відразу схаменулася. Дідусів крос нагадував, швидше, звичайну втечу від Маньчаків.

— Дайте мені святий спокій! — вигукував пан Генрик дивовижно тонким голосом, затуляючись від парасольки, якою пані Віолетта силкувалася його штрикнути. — Адже я вас хвалив, як міг!

— Ти, старий дурню!!! — Маньчакова не добирала слів, продовжуючи вимахувати парасолькою, якою замалим не тицьнула бабці в роззявлений від подиву рот.

— Та що це ви тут виробляєте! — пані Рита схопилася за знаряддя тортур і смикнула його до себе.

— Поверніть дружині парасоля! — репетував Маньчак. — Досить того, що ви позбавили нас дитини!!!

— У мене є «Деприм» у вигляді чудового чайку, — бабця намагалася вгамувати коридорну війну.

— Знаєте, де я бачив ваш «Деприм»? — пан Вальдек глипнув на присутніх поглядом оскаженілого звіра. Усі замовкли, а Маньчак, уражений власною сміливістю, заридав.

— А я так хотіла стати матусею! — приєдналася до нього дружина.

— Хіба ж це проблема? — бабуся вочевидь зраділа можливості випробувати нову ідею, яку називала «програмою віри у власні сили». — Ви повинні повторювати від двадцяти до ста разів щодня: «Я буду мамою, я буду мамою...».

— Та вгамуйтеся ви нарешті! — вигукнув Маньчак. — Через цього... негідника, — і він зневажливо глянув на діда Генрика, — нам із дружиною залишається хіба що розлучитися!

Дідусь явно почувався незатишно під поглядами всіх присутніх, і Буба чудово це бачила. Старий ледь зіщулився, відводячи очі вбік, проте все ще намагався козиритися.

— Я хотів, як краще, — пояснив він. — Зробив усе можливе! А що люди, як завжди, невдячні, то немає на те ради...

— То що, власне, трапилося? — Буба випередила новий напад Маньчака, який знову кинувся до дідуса.

— Нехай він сам розповість! — Маньчакова кивнула в бік винуватця.

Дідусь набрав повітря, але всі почули тихенький голос скривдженої дитини.

— Ну, що ж... — почав він, зрозумівши, що не має іншого виходу. — Пані куратор запросила мене до свого кабінету на розмову про те, чи здатні Маньчаки опікуватися дитиною. І я дав їм щонайкращі рекомендації. А у свою чергу, пані куратор, здається, її звать Магдаленка, це фантастична жінка! І яка вишукана ніжка в тфельці! Ви не звернули уваги, пане Вальдеку, на її литочку?

— Я вам зараз покажу литочки! — загарчав Маньчак.

— А про що ж запитувала ця пані? — Буба намагалася говорити заспокійливим голосом психотерапевта.

— А, таке собі! — дідусь зневажливо махнув рукою, — дурниці...

— Дурниці? — пані Віолетта схопилася за серце. — Ми за дитину боремося, а для вас це дурниці?

— Ні, що ви, дитина не дурниці! — заперечив дід. — Я такого не казав! Я мав на увазі ці запитання.

— Тобто? — не здавалася Буба.

— Ну, що я ціную в ставленні Маньчаків до себе... Як вони мене доглядають, як ми разом проводимо час... от і все, — з полегшею закінчив старий.

— І знаєте, що він їй наплів? — Маньчакова відняла руки від серця, й лише зараз усі помітили, що на її блузці спереду дизайнер розташував зображення двох мішеней. — Сказав, що ми його сп'янчуємо, приносимо регулярно по кілька пляшок з різними трунками. А за сьогоднішню поїздку він додатково отримає від нас горобинівку! — розридалася пані Віолетта.

— І ще сказав, наче ми йому купуємо сигарети й сигари, бо він живе з потворами, які не розуміють його справжніх потреб! — заgrimів Маньчак.

— І що ми дуже гарно проводимо разом час. Що можемо до світанку різатися в карти! Так і висловився «різатися»! — Маньчакова втирала сльози, які капали на її мішені. — І що він нас цінує, бо в картах ми маємо честь. Завжди сплачуємо борги, навіть, якщо довелось б заставити квартиру...

— Або, що жодна нічна гулянка в місті без нас не обійдеться! — докинув Маньчак.

— І що характер у нас ого-го, бо коли нас витурять з тієї гулянки у двері, то ми

повернемося у вікно!

— А насамкінець, — промимрила Маньчакова крізь сльози, — ляпнув, що найбільшою нашою вадою є обжерство.

— І навіть згадав про Віолеттині здуття, на доказ того, що ми об'їдаємося без міри, — Маньчак зовсім розстроївся й сів на «Людовика».

— Ну, то ви, тату, непогано розрекламували друзів, — утрутився Бубин батько, насилу стримуючи посмішку.

— От і я так уважаю! — пожвавішав дідусь, але вгледівши вираз зятевого обличчя, негайно відмовився від Павлового захисту.

— Ви могли сказати, що старенький «теє»... — порадив батько. Уся ця метушня його вочевидь розважала.

— Ми намагалися, аякже! — Маньчак здавався переможеним. — Говорили пані Магді, що він несповна... ну, зрозуміло.

— І що навіть переніс операцію на відкритому мозкові, — додала Маньчакова, — на жаль, невдалу...

— Але все марно! — слова пана Вальдека пролунали, наче жалобний дзвін. — Він цій бісовій кураторці відразу сподобався. Ще мить, і вона віддала б йому наше дитятко. — Маньчак, здавалося, от-от розплачеться знову.

— Справді, незрозуміло, кого беруть на роботу до таких центрів! — нарікала пані Віолетта. — Я б таку... — вона замовкла, підшукуючи відповідну кару, — за руді патли й до канави!

— Руде волосся, люба пані, може бути бездоганним, — вгамувала її запал бабуся Рита, легенько торкаючись своєї свіжої завивки рубенсівського відтінку. — А в канавах, пані Віолетто, не ображайтеся, частіше можна зустріти таких розкошланих блондинок, як-от ви.

— Не переймайтеся, — Буба спритно змінила тактику. — Дідусеві розповіді не можуть на щось вплинути! Гадаю, настав слухний момент, аби випити чаю з малиновим варенням та пончиками. Я збігаю за ними, а бабуня допоможе мені із чаєм, — дівчина спрямувала на неї благальний погляд.

— Ну, що ж. Якщо вже без пончиків не можна випити корисного чаю, — неохоче згодилася літня пані.

А коли всі, крім дідуся, якого покарали, відіславши до його кімнати, ласували смачними пончиками, у дверях з'явилася щаслива мама.

— Усім доброго дня! — проспівала вона. — Ви вже чули про зйомки фільму за моєю книжкою? Які ви молодці, що вирішили це зі мною відсвяткувати! — Мама обнімала здивованих рідних і не менш приголомшених Маньчаків.

— Хвилиночку, — тривала тиша примусила її занепокоїтися. — А може, усе це з нагоди того, що ви забрали дитинку? Це було б так чудово, якби в нас одночасно з'явився фільм і малюк! — з ентузіазмом вигукнула вона, але чомусь її захвату ніхто не поділяв.

РОЛІ РОЗДАНО

Побачивши Бубу та її собаку, Клеменс так зрадів, що вперше підвівся з лавки.

— Я вже подумав, що ви, панно Бубо, вирішили припинити нашу дружбу, — зізнався він. — І тому змінили місце прогулянок. А я тим часом для цієї волохатої

панянки ношу телячу сардельку, от уже кілька днів. Чесно кажучи, вона вже трохи підсмерджує...

Добавка з апетитом поглинала подарунок, незважаючи на термін його придатності.

— Любий пане Клеменсе, — Буба присіла на мокрій лавці, — ми обидві про вас пам'ятаємо, просто останнім часом нас затримували домашні справи. Іноді так буває, що дім перетворюється на пекло, а всілякі дрібниці ростуть як на дріжджах, перетворюючись на великі проблеми...

— Я вас чудово розумію, — Клеменс серйозно кивнув головою. — У мене самого були неприємності, коли Сталін привласнив нечесним шляхом пенсію моєї матусі. Тоді вона дуже на мене гнівалася. У такі моменти стресу я міг би вам, панно Бубо, запропонувати розслабитися за допомогою цієї пляшки пива.

— Дуже дякую, але нині я цим не скористаюся, — усміхнулася Буба.

— Будь ласка, немає за що, — увічливо відповів Клеменс.

— Натомість я мушу зіграти з паном Сталіним у бридж, — заявила дівчина. — Скажіть мені, коли це можливо.

— Категорично ні! — Клеменс підхопився з лавки. — Якщо у вас забагато грошей, краще роздати їх тим, хто цього потребує, а вищезгаданий Сталін до них аж ніяк не належить!

— Лише один раз, — Буба благально глянула на знайомого.

— Що один раз?

— Зіграю з ним тільки одну партію, — відповіла дівчина. І якщо втрачу бодай грош, то більше ніколи зі Сталіним не гратиму.

— Навіщо це вам, панно Бубо? — не міг зрозуміти Клеменс. Якби я з ним не грав, то міг би щодня відчиняти шафу й милуватися своїм весільним костюмом. Як він гордо висить, гудзиками поблискує. Мені так шкода тих часів, ви й не уявляєте...

Буба ладна була голову дати на відсіч, що на Клеменсових очах з'явилися сльози. Чоловік відвернувся від Буби, удаючи, наче шукає Добавку в кущах.

— Крім того, ви мене трохи розчарували, — насмілився він зізнатися.

Буба не зрозуміла.

— Я спершу гадав, що ви не з тих, котрі прагнуть мати все, — із жалем сказав Клеменс. — Але світ зараз такий, що всі хочуть мати все й відразу. І мені це не до вподоби, — рішуче продовжував він. — Бо світ один, а людей багато, на всіх не вистачить! Ось, приміром, мій костюм. Це правда, що мені хотілося його мати й тішитися ним. Але Сталін теж людина, отже, мабуть, надійшла його черга милуватися. То що ж мені робити? Я змирився із цим нещастям. Та ще й Богу дякую, що не взяв шлюбу із Криською, котра стервом виявилася, — тихо говорив Клеменс. — Проте... Мабуть ніхто з нас не позбавлений пристрастей...

— Мені прикро, що я вас так розчарувала, проте наполягаю на зустрічі зі Сталіним, — не здавалася Буба. — Пере дайте йому при нагоді, що я хочу з ним зіграти й маю цілком пристойні гроші.

— Якщо ви цієї суми прагнете позбутися, тоді звісно, — відгукнувся Клеменс.

— Я була б вдячна за інформацію, коли пан Сталін матиме для мене час. Я живу в цьому будинку. На третьому поверсі.

Буба докладно подала свою адресу, не зважаючи на розчарований вираз

обличчя знайомого. Клеменс більше не посміхався. Він похмуро притакував і цього разу попрощався першим.

— Радий зустрічі, але мені час до матусі. А вам бажаю гарного дня, — чоловік ледь уклонився й рушив у бік старих кам'яниць.

* * *

Мама сиділа посеред вітальні й нагадувала зірку, що зійшла з небосхилу. Ледь збентежена, проте готова до будь-яких запитань, вона давала рідним інтерв'ю. Бубі на мить здалося, що дідусь, бабця Рита й батько, які невідривно дивилися на маму, скидалися на бідних родичів на прийомі в знаменитої Софі Лорен.

— Не можу повірити, що роман екранізують! — повторювала вона із сяючим поглядом. — Якби не пан Протек, жовта преса продовжувала б писати, що я королева кітчу.

— Королева кітчу, — голосно повторив дідусь. — Звучить доволі непогано...

— І, на жаль, правдиво, — додав батько.

Мама не звернула на ці зачіпки найменшої уваги.

— А тим часом пан Протек, мій збавитель, зустрівся із продюсером...

— Яка мужність! — продовжував іронізувати тато.

— І уявіть собі, — не здавалася мама, — що цей продюсер, кажуть, мільярдер, прочитавши мій роман, не міг спокійно спати!

— Ще б пак, кошмари почали снитися, — батько був непохитний.

— Пробач, Маріє, це буде фільм жахів? — увічливо поцікавилася бабця Рита.

— Ні, — буркнула мама, уже трохи роздратована чоловіковими кпинами. — Це розповідь про кохання. Але дуже зворушлива.

— От коли б вона ще зворушила гаманець цього мільярдера, — дідусь повернувся до земних реалій.

— А мені б хотілося, щоб Марися коротенько розповіла нам про сюжет, — бабуся глянула на невістку з рідкісною для неї симпатією.

— Із задоволенням, — мама скромно потупилася. — Зізнаюся, що я й сама розчулююся, варто мені подумати про «Ув'язнених у сідлі».

— Це автобіографічна розповідь про роман моєї дружини з паном Протом, знову втрутився тато, — і в цьому й полягає весь драматизм та складність твору! — злостиво додав він.

— Із паном Протеком, — виправила мама. — Мій роман розповідає про запізніле почуття. Їй уже під п'ятдесят, а йому немає й сорока, — почала вона.

— Ну, то ж героїня зовсім молода, — у голосі бабці Рити забриніла щирість, за що мама обдарувала її чарівною посмішкою.

— Вони знайомляться під час їзди на конях. І проводять разом у стайні багато часу...

— У стайні, кажеш? Гм-м-м... — замислилася бабця. — Не надто романтичне місце... Але якщо вони гарні люди, то навіть стайня може виявитися раєм для закоханих...

— От-от. А вона, Неллі, втікає до коней від чоловіка-тирана, від його постійних ревнощів і зрад, — мама промовисто глянула на батька, який саме готувався продемонструвати дружині чергову в'їдливу посмішку.

— Кінь чимало стерпить, — погодився дідусь, задоволений, що може, нарешті,

приєднатися до розмови. — Пригадую, як колись, здається, ще до війни, не пам'ятаю, якої, полковник Станько, котрий важив, — дрібничка! — сто сорок кілограмів, сідав на свою шкапину, у якої було прегарне ім'я — Південна Лазур. І ця Лазур, уявіть-но, витримувала полковника Станька, який любив повторювати, що коли б Господь Бог з істот жіночої статі обмежився створенням шкапи, чоловіки були б набагато щасливіші. Авжеж, далекосяжне порівняння, — покірно зізнався дід, дивлячись на обурені обличчя присутніх дам.

— У кожному разі, — продовжувала мама, оминувши мовчанкою дідусеві теревені, — моя героїня довго опирається почуттям до молодшого за неї чоловіка, бореться із собою, бо вона — жінка шляхетна й порядна. Але настає такий день...

— Нехай-но я вгадаю! — не втримався тато. — Настає день, коли наша Неллі, продовжуючи опиратися спокусі, потрапляє в тенета кохання! А тому чоловік цієї нещасної вмирає від інсульту. Закохана пара присягається одне одному в незгасних почуттях, і навіть родинні інтриги не в змозі їм завадити, — закінчив він тоном пророка.

Після такої татової сміливості Буба боялася навіть глянути на батьків, але на її подив мама схопилася зі стільця і, обіймаючи спантеличеного чоловіка, шепотіла йому на вухо: «Любий Пацику, коханий чоловіченьку... Прочитав книжку своєї дружиноньки... І навіть не зізнався мені, шибеник...».

— Ну... що ж — тато явно тягнув час, тарабанячи пальцями по столі. — Ти, Марисю, мене недооцінюєш... мабуть...

— Але все зміниться! — Мама радісно плескала в долоні. — Усе віднині зміниться! От побачите!

— А ролі? — бабуся Рита продемонструвала непідробний інтерес до маминих успіхів. — Ти матимеш на це якийсь вплив?

— Цього, люба матусю, я не знаю, хоча, якщо чесно, у мене є щодо цього власні думки.

— Які саме? — допитувалася бабця.

— Ну... Бродзик у ролі Нелл і й Закощельний у ролі її коханого, — заявила мама.

— Я іншого й не сподівався, — увічливо зауважив дід.

— Бродзик, кажеш... — висловлювала бабця сумніви. — Але ж ти казала, що це не дуже молода жінка...

— Ну... так... — замислилася мама. — Справді. Але якщо Бродзик доробити кілька зморшок? Як ти гадаєш, Павелку? Зо дві на шиї та якусь біля очей...

— Без проблем! — підтримав її тато тоном знавця. — Це може навіть цікаво виглядати. Усі із часом старіють, а твоя героїня здаватиметься старшою, а потім помолодіє від щастя, — пояснив він, і родина полегшено зітхнула. Фільм було врятовано.

— Побачите! — мама глянула на всіх звитяжним поглядом. — Наше життя цілковито зміниться, і здається, ми можемо подумати про маленький будиночок...

— А може, і для мене знайшлася б малесенька роль? — тато вже більше не намагався кепкувати. Запитання пролунало якимось жалібно й щиро, і це здивувало Бубу.

— Звичайно, любий! — мама була ладна неба татові прихилити. — Можна ввести сцену із крамницею. Ти міг би продавати аксесуари для їзди верхи... — вона

нашвидку творила сценарій.

— Знову крамниця? — зітхнув батько. — Продавати й продавати... Наче я більше ні на що не здатен...

Бубі стало прикро, що тато ще не почавши працювати з аксесуарами, уже знеохочений новою роботою.

Прислухаючись до чимраз сміливіших мрій, пов'язаних з витрачанням майбутнього багатства, дівчина подумала, що це схоже на повтор якогось комедійного серіалу, баченого не раз і добре знаного. Причому саме вона завжди опинялася на другому плані.

А власне кажучи, — майнуло в її голові, — цей другий план ніхто не цінує. Ти перебуваєш у тіні справжніх зірок, проте саме звідти видно, як слабо вони сяють.

— Бубо, принеси коньячок і чарки. Ми повинні відзначити успіх твоєї знаменитої мами! — урвав її роздуми тато. А дідусь аж почервонів від задоволення. І Буба знала, що причина його щастя криється аж ніяк не в доньчиних успіхах. Бо дід радів синиці в жмені, а не журавлю в небі, а принесений онукою коньяк якраз і був тією синицею.

НЕСПОДІВАНКА НА ЦВИНТАРІ

Листопад завжди починався однаково. Не лише вогниками свічок на приміських кладовищах, але й пронизливим холодом, який примушував перехожих піднімати коміри, і вітром, котрий видирав у них з рук кольорові парасольки.

— Із чим у тебе асоціюється листопад? — запитала Буба в Сироти. Вони швидко прямували до кладовища, несучи свічки, котрі збиралися поставити на занедбаних могилах. Цей щорічний ритуал, який уже багато років здійснювали Буба з дідом, дуже сподобався Стасеві. Настільки, що він погодився замінити літнього добродія, бо той не міг відірватися від свого монітора. Сирота гордо ніс кільканадцять свічок у пластикових баночках, які голосно брязкотіли в його рюкзаку.

— Листопад насамперед із холодом, бо тоді в мене червоніють руки. Я завжди забуваю рукавички. А ти?

— А в мене з мокрими мартенсами. Бо вони починають промокати, — зітхнула дівчина.

Друзі йшли мовчки, із приємним відчуттям, що на цвинтар їх провадить внутрішня потреба, а це зовсім інша справа, ніж відвідування могил рідних чи близьких.

— Ти теж це бачиш? — Сирота зупинився як стій.

Перед ворітьми старого кладовища різко спинився блискучий лімузин. Добре знайомий друзям як засіб перевезення Йольки.

— Невже пан директор з нареченою? — висловила Буба думки вголос. — Яюсь я їх собі тут не уявляю... Ресторани, торгові центри, демонстрації моди, кінотеатри — це зрозуміло. Але тут? Йолька на цвинтарі виглядає більш, ніж дивно, якщо ти доганяєш, про що я.

— Авжеж! — пирхнув Стась. — Йолька навіть у школі виглядає дивно, — додав він замогильним голосом, і Буба подумала, що Сирота пристосував свій голос до оточення.

Тим часом з машини, для якої насилу знайшлося місце між іншими авто,

вийшов Ксавер. Послужливо підбіг до дверцят з іншого боку й відчинив їх перед своєю супутницею.

— Оце-то так! Ну й краля! — захоплено промовив Стась. — Щось мені здається, що нашій Йольці доведеться купити собі велосипед. А ти, Бубо, не переживай! — потішив він раптово поблідлу подругу. — У хлопця розвинувся гарний смак, от і все!

— Якби ж то все, — прошепотіла Буба. — Із цим піжоном приїхала моя сестра...

— Ти що, жартуєш? Хоча... не знаю, — Сирота силкувався виправити ситуацію й утупився в Бубу. — Може, ви трохи й схожі... Наприклад, щоки у вас майже однакові.

Буба сповільнила кроки. Фіолетовий плащик Ольки, яка висіла на директоровому плечі, жваво попрямував до головного входу. На щастя, на цвинтар провадила ще одна хвіртка, стежка від якої вела до найстарішої частини кладовища. Буба рушила туди.

— Тут найбільше занедбаних могил, — сказала дівчина. Вона намагалася посміхатися, але щойно побачена картина не давала їй спокою. Тож Буба простувала мовчки, торкаючись кінчиками пальців порослих мохом хрестів, які гордовито стояли на сторожі вічного спокою.

— Даремно ти переймаєшся, — Сирота спробував повернутися до теми. — Навіть, якщо твоя сестра й зустрічається із цим прилизаним клоуном, то вона ж не дурна, і це захоплення в неї швидко минеться, — утішав він подругу, шкодуючи, що їхній піднесений настрій де й подівся.

— Помиляєшся, — тихо відповіла Буба.

Спершу їй хотілося обуритися, вихлюпнути на сестру тонни гніву й зневаги, яка в ній аж закипала. Та за хвилину дійшла висновку, що ця справа вимагає розмови із самою Олькою, а не зі Стасем.

— Поговоримо про це іншим разом, о'кей? — запропонувала вона, помовчавши, а Сирота широко посміхнувся у відповідь.

* * *

— Дідусю, я хотіла б порадитися. — Буба благально вдивлялася в плечі старого, схилені над клавіатурою.

— Ентер! — вигукнув дід і глянув на онуку блакитними очима крізь скельця окулярів. — Хіба це так терміново? Бо зараз, моя дороженька, я саме обмінююся з Лавиною поглядами щодо самотності.

— То й що? — Бубі вривався терпець.

— А те, — ледь роздратовано пояснював дідусь Генрик, — що ми з нею страшенно самотні люди. І я не можу покинути цю, можливо зневірену, усіма покинуту людину лише тому, що тобі заманулося теревенити...

— Не вірю власним вухам, — навіть глухий почув би, що Буба от-от заплаче. — Може, я теж самотня? Колись, принаймні, це тебе цікавило... — додала вона замислено.

Фортепіанний концерт лунав так голосно, що дівчина не почула, як відчинилися двері.

— Я прийшов побазікати. І перепросити, — дідусь почав з того, що зменшив гучність Бетховена. — О, тепер краще, — сказав він, коли в кімнаті запала тиша.

Буба сіла на ліжку й витерла рукавом очі. Сльози зникли, залишився тільки глибокий смуток, який важко було подолати.

— Обіцяю, — дідусь підніс правицю, — що завжди, коли буду потрібен, я тебе вислухаю. Навіть, якщо доведеться перестати переписуватися з Лавиною.

— Це незвичайна справа, тому мені потрібна твоя порада, — Бубині губки знову викривилися підківкою, але дідусь швидко заговорив.

— Я знаю. Ти ж ніколи не морочиш мені голову дурницями. Тому ми з тобою й схожі, — зробив онуці комплімент старенький. — Шкода, що про твоїх батьків цього не скажеш, але на щастя, у тебе є я.

— Я бачила нині на цвинтарі Ольку...

— Співчуваю. Завжди, коли вона до нас приходить, у мене поганий день, — зізнався дід.

— Але вона була не сама... Тобто, — дівчина заплуталася, — з таким собі прилизаним Ксавером, директором, під яким двадцятєро людей.

— Двадцятєро з Олькою чи без неї? — прискіпувався дід Генрик, але Буба лише зневажливо посміхнулася у відповідь.

— Ти даремно непокоїшся, — мовив дід. — Може, вони разом були на роботі.

— На кладовищі? Першого листопада? — недовіриливо спитала Буба.

— Ага, то в нас нині свято? — здавалося, дід живе за власним химерним календарем, у якому позначено інші свята й інша дійсність.

— Ти ходила на кладовище зі свічками? — допитувався старий, неспокійно вмоцнюючись на краєчку ліжка. Йому стало соромно, що він забув про їхню щорічну традицію.

— Так, із Сиротою.

— Боже мій! — співчутливо зітхнув дідусь. — На могилу його батьків?

— Ні, у Сироти є батьки, — заперечила Буба, зрозумівши, що дідові небагато відомо про її друзів.

— Дивно, але буває. Я, наприклад, вважаю, що всі ми до певної міри сироти. Наприклад, ти. У тебе теж є батьки. І нічого хорошого із цього не випливає, — почав він розвивати складну теорію.

— А Ксавер, ну, той, із яким Ольга, — Буба повернулася до розмови про сестру, — він зустрічався останнім часом з Йолькою. Тобто, підвозив її... І Йолька, мабуть, думає, що вони й досі зустрічаються...

— Ну, твоєю Йолькою я б узагалі не переймався. Тим більше, що вона взагалі не думає.

— Я не через неї переймаюся. Мене цікавить, що робить моя сестра на кладовищі із чужим хлопцем.

— Слушне запитання. Кладовище взагалі мало відповідне місце для побачень. Зателефонуй до неї, може, вона тобі пояснить.

І перш ніж Буба зраділа такому легкому розв'язанню проблеми, пролунав сигнал домофона.

— Це ти, Оленько? — допитувалася в слухавки бабця Рита.

— Мені здається, що вже немає потреби дзвонити, — підморгнув дідусь і подався до себе, на позиції командувача комп'ютерною мишкою.

Ольчин фіолетовий плащик важко ліг на «Людовикові», а його власниця

обмінювалася з бабусею повітряними поцілунками.

— Ну! — вираз бабчиного обличчя свідчив, що та пишається старшою онукою, — бачу, що ти вдалася в батька! Ти схожа на мене в молодості. Навіть якісь гени Мизгальських у тобі присутні. Тобто, я не певна, але щось таке є...

— Не знаю я жодних Мизгальських. Привіт, Бубо! Усім привіт!

— А де решта? — допитувалася мама, яка встигла приєднатися до вітального комітету. — Я так давно не бачила Францішека.

— Він почав говорити, — похвалилася Ольга. — Навіть пащекувати!

— По-англійському? — допитувалася мама.

— По-англійському він намагається вийти з балкону на вулицю. Постійно треба за ним стежити.

— А Роберт із тобою не прийшов? — запитав тато, визирнувши до передпокою.

— Ні, бо саме пильнує Францішека, аби той не випав з балкона на вулицю.

— Як добре, що ти прийшла! Ти ж іще не знаєш останніх новин! — Мамине обличчя набуло таємничого виразу.

— За мотивами роману твоєї мами зніматимуть фільм, — не втрималася бабця.

— Мамо, не за мотивами, а екранізуватимуть весь роман! Пан Протек каже, що такого незрівнянного сюжету не можна скорочувати, бо це знищить мистецьку вартість фільму.

— Клас! — Ольчині очі зробилися ще більші. — А матимеш вплив на вибір акторів? — допитувалася вона, сягаючи по сухофрукти. — Я тут подумала, що було б чудово дебютувати у творі власної матері. Якусь епізодичну роль, щось таке...

— Епізодичну, кажеш... — Мама глибоко замислилася. — Ти могла б грати молодшу сестру чоловіка Сандри, яка наприкінці виявляється зовсім не його сестрою, а сестрою конюха. Він, звісно, маловажливий герой, але потому цей конюх отримує за заповітом від матері чоловіка-тирана чималий спадок. Звісно, із кіньми, — додала мама набираючи й собі пригорщу чорносливу.

— Та можу бути і його сестрою, чого б і ні? — зраділа Ольга. — А Роберт не дзвонив?

— А мав дзвонити? — запитала Буба.

Олька лише стонула плечима, не відповідаючи сестрі. Потягнулася з насолодою й театральню позіхнула. Захоплена нею бабця Рита гордовито поправила свіжу завивку.

— Боже мій, — бабуся піднесла руки вгору, наче грала на сцені. — Я немовби себе бачу! Щоправда, у мене був дещо більший бюст і трішечки вужча талія, але такі дрібниці можна легко виправити. До того ж, за невеликі гроші, наскільки я знаю, — закінчила вона вже тихіше, проте всі, включно з татом, глянули на неї з раптовим подивом.

Олька залишила по собі кілька кісточок від чорносливу, ледь відчутний аромат парфумів і... неспокій. Так Буба подумала про відвідини старшої сестри, і попередні побоювання, які стосувалися Ольчиних особистих справ, набули небувалих розмірів.

Бо Ольга збрехала.

Із її скупої розповіді про сьогоднішній ранок випливало, що Ксавера насправді

звати Францішек, що він егоїстичний одинак, який зганьбив маму на цвинтарі, а крім того ще й упісявся в штани. Весь час, доки сестра натхненно вигадувала, Буба питально дивилася на неї, але та лише надягла своє фіолетове пальтечко й рушила до виходу.

Буба не вперше залишалася сам на сам з родинними проблемами. Незважаючи на прикре відчуття, яке залишилося після Ольчиних відвідин, дівчина відчувала полегшення, що разом із сестрою зникли всі незручні запитання. Проте Бубу не полишало передчуття, що справжні проблеми ще попереду.

— Може, я перебільшую? — намагалася вона втишити емоції. Рушила до кухні, вирішивши, що найкращим заспокійливим засобом для неї зараз стане плитка шоколаду. Але в місці, де зазвичай лежали солодощі, дівчина побачила тільки злиплу грудку кураги. І хоча бабці Рити поруч не було, Буба дала б голову на відсіч, що за спиною лунає її переможний сміх.

КОМУ РИВ'ЄРА, А КОМУ Й КАР'ЄРА

Настрій у Йольки був пречудовий, та й виглядала вона так, ніби її щойно призначили начальницею асистенток, або навіть начальницею над начальницями.

— Мій Ксавер бере мене за кордон! Клас, правда? — похвалилася вона Бубі й Сироті, щойно дзвоник припинив терор Пандемії.

— Це чудово! — радісно відреагувала Буба, попри те, що саме отримала двійку й могла поводитися стриманіше.

— Ксавер такий закоханий! — щебетала Йолька, а Бубі хотілося одного: щоб так було насправді. — Ми полетимо літаком, от тільки не знаю, що взяти, голубе бікіні чи той купальник з пальмами, — дівчина переймалася своїм гардеробом більше, ніж черговою одиницею.

— А куди ви полетите? — запитав Сирота.

— На Равіолі, — гордо заявила Йолька. — Кажуть, там дуже гарно.

— Равіолі? — засумнівався Стась. — Мабуть, на Рив'єру, от тільки скажи, яку саме.

— Закордонну, — Йолька зверхньо глянула на однокласника. — Як наклацаю фоток, то побачиш, — додала вона директорським тоном. — Принаймні, трохи побачиш світу, бо на своєму поламаному велику ти навіть до школи не можеш доїхати.

Сирота подивився на Йольку співчутливим поглядом, а Буба перестала посміхатися. От уже кілька тижнів, як Стась регулярно пропускав уроки математики й фізики. Навіть Йолька, котра не надто зловживала відвідуванням школи, зневажливо називала його сачкістом. З англійської Сирота теж ушивався, хоча перші контрольні понаписував на шістки, за що його замалим не прозвали Англоком. Класом поповзли чутки, що Стась покине навчання після першого семестру, а Йолька навіть цьому раділа.

— Нарешті з'явився хтось, поряд із ким мене можна вважати зубрилкою, — задоволено сказала вона. Буба знала, що Йолька приязніше ставилася б до Стася, якби той попрохав у неї номер телефону чи запропонував піти до «Брудзя». Тобто, номери б вона йому не дала, до «Брудзя» б не пішла, але принаймні ставилася до хлопчини поблажливіше.

Проте Сирота аж ніяк не збирався підбивати до Йольки клинці. Він проходив повз неї, наче дівчина була манекеном у крамниці з вишуканими жіночими блузками, які його анітрохи не цікавили.

На уроці географії Буба думала про те, що мусить серйозно поговорити зі Стасем. Вона в жодному разі не збиралася нахабно втручатися в його життя, бо й сама ненавиділа надокучливі поради, але ситуація стала загрозливою.

Зрештою, — думала вона, вивчаючи карту вугільних покладів, — це мій друг. І я гарно до нього ставлюся, бо Стась не пхає свого носа в чужі справи... Та чи маю я право влаштовувати йому допит? Ми не настільки добре знаємо одне одного...

— І якщо на випускних іспитах, — почувала вона над собою бас учителя географії, — ви шукатимете вугілля в Атлантичному океані, як це зараз робить Буба, то доведете світові, що ваша дурість сягає тріасового, юрського та крейдяного періодів!

Буба підвела на географа очі й швиденько витягла іншу карту.

— У мене є непогані диски, — похвалилася вона після уроків Сироті, якого наздогнала біля шкільних воріт. Здавалося, перший липкий і мокрий сніг знеохотив Стася до велосипедних поїздок.

— Намагаєшся мене дисками спокусити? — здивувався хлопець, як завжди, посміхаючись.

— Чого це ти! — обурилася Буба. — Я просто подумала, що ми могли б разом послухати. Наприклад, завтра. Буде Бартошова і, можливо, потай від бабці Рити, спече сирник, — дівчина відчула, як почервоніла, і вже пожалкувала, що взагалі почала цю розмову.

— А новий Смолик у тебе є?

— Ще ні.

— От і добре, — посміхнувся Стась. — Бо в мене є, принесу, — пообіцяв він, і кожен рушив у свій бік.

Життя на Звіринській, вочевидь під впливом майбутнього фільму, поверталось на круги своя.

Мама з татом сиділи на дивані, обійнявшись і пригощаючи одне одного солодощами, наче двоє голубків. Бабуся Рита у спортивному костюмі робила гімнастичні вправи під телевізійні новини, а дідусь смалив смердючу сигару й нікому це не заважало.

— О, Бубо, ти вже прийшла! — зраділа мама. — А ми тут саме обговорювали твоє майбутнє!

— Моє майбутнє? — здивувалася дівчина.

— Атож, твоє, бо моє вони вже спланували, — закашлявся від диму дід. — З усього сказаного ними я зрозумів, що в маленькому білому будиночку для мене кімнати не буде.

— Не перебріхуйте, тату! — роздратовано озвалася мама. — Просто ми говорили про нашу вітальню й спальню. Для вас теж щось знайдеться, — буркнула вона.

— Вони мене поселять у стайні, — зітхнув старий. — Уяви лишень, твої батьки збираються купити коней.

— Яких іще коней? — Буба присіла на бильцях дідового крісла.

— Коней ми справді купимо, — пояснила мама. — На згадку про фільм, який

приніс нам таке багатство.

— Яке багатство? — поцікавилася Буба. — Бо мені саме потрібно трохи грошенят на додаткові заняття з англійської.

— Це правильно, що ти вчиш англійську. Ми збираємося багато подорожувати, — підхопив тато. На доньчин подив, він був акуратно одягнений і поголений. — А найважливіше, що мама вирішила призначити частину наших грошей на твоє навчання за кордоном, — гордо закінчив він і закохано глянув на дружину.

— Ми тут наразі вирішили, що ти повинна вступити до американського університету на економіку, — мама скромно потупилася, ніби побоюючись, що донька в пориві безмежної вдячності кине́ться їй на шию.

— Ти будеш менеджером нашого майна, — тато енергійно потер руки.

— Коротко кажучи, вони хочуть, аби ти стала їхнім головним бухгалтером, — пояснив дід.

— Ти ж не можеш усе життя грати в карти! — обурилася мама, зрозумівши, що її щедрість викликала в Буби паніку. — Я також уважаю, що товариство дідуся й Маньчаків згубно на тебе впливає.

— Ти права, — задихано підтвердила бабуся, припинивши біг на місці. — Наша дитина опинилася в павутині азартних ігор.

— У павутині азартних ігор... — тихенько повторила мама. — Павле, тобі не здається, що це дуже гарна назва для книжки?

— Це ти, Марисю, дуже гарна, — прошепотів батько. — А що стосується палітурки, то вона в тебе бездоганна.

— А як тобі зміст? — мама кокетливо примружилася.

— Зміст цікавий і непередбачуваний... — замріяно відповів тато, і майбутня бухгалтерка полегшено зітхнула, бо таким чином її від'їзд до Америки віддалився принаймні на певний час.

* * *

— Мені нудно, — капризно заявив дідусь, коли Буба вирішила чесно з ним поділитися своєю порцією картоплі-фрі.

— У тебе що, день без комп'ютера? — запитала онука, запихаючись хрумкими скибочками.

— День без комп'ютера і м'яса прожитий надаремно, — буркнув дід Генрик, простягаючи руку до картоплі. — Хіба що зіграємо в бридж.

— Нічого не вийде, — відповіла дівчина з повним ротом. — За кілька хвилин буде обід, а потім до мене приходять однокласник, Сирота.

— То що мені робити? — старий розгнівано смикнув себе за вуса.

— Можеш приєднатися до бабці й потренуватися, — запропонувала Буба. — Або піди погуляй з Добавкою.

— Якщо вже вибирати із двох нещасть, то я волів би собаку, — нечемно відповів дідусь. — Але нікуди не піду, бо може, Лавина повернеться до нашої розмови...

— Ого! То ти дістав відкоша?

— Ні, що ти! — замріяно зітхнув дід. — Хіба я тобі не казав, що Лавина — мій друг?

— Ти нещодавно був переконаний, що це приваблива пані, яка розумом перевершила всіх чоловіків! — нагадала Буба.

— Мабуть, щодо статі я помилився. Варто мені подумати про жінку, що вона надзвичайно розумна, як та виявляється чоловіком, — скривився старенький.

— Але ти мене заспокоїв, — дівчина притулилася до дідової камізьки. — Бо ця ситуація здавалася мені дивною. Ти вдавав блондинку, він — якусь пані, а потім зустрілися б насправді й розчарувалися...

— Ну, я тобі й кажу, — зашепотів старий, — що коли ми з'ясували хто є хто, наше духовне єднання лише зміцніло. Уяви, він, так само, як і я, ненавидить варену рибу! І теж страждає від синдрому самотності. Рідні його не розуміють, усі довкола ставляться вороже, а він відома людина!

— Відома? — здивувалася Буба. — Може, ти спілкуєшся із самим президентом?

— Зараз я ні з ким не спілкуюся, — відповів дід Генрик. — Після моїх порад Лавина саме зміцнює зруйновані родинні зв'язки. А я нічого не зміцнюю, бо доки не пообідаю, то й почувуюся безсилим. Це через твою бабусю я постійно голодний.

— І все-таки тобі пощастило, — посміхнулася Буба. — Ти з'їв мою картоплю, на кухні досмажуються смачнючі зрази, крім того, у мене для тебе є подарунок.

Дівчина поклала перед стареньким останній номер журналу «Бридж» і рушила на кухню.

— Пані Аню, — лагідно звернулася вона до сердитої Бартошової, змученої змаганням з каструлями та бабцею Ритою, — я саме чекаю на приятеля, Сироту. Він такий приємний... Для нього теж вистачить зраз?

— За умови, що не прийдуть оті ваші ненажерливі Маньчаки, — засопіла хатня робітниця, проте її розгніване обличчя проясніло, і вона посміхнулася до Буби.

— Не прийдуть! — запевнила дівчина пані Аню. — Дідусь їх смертельно образив.

— Що ж, бодай один раз він зробив щось корисне, — буркотіла Бартошова, звертаючись, швидше, до зраз, ніж до Буби.

Невинно усміхаючись, Стась приніс до квартири стільки грязюки, скільки помістилося на підощвах його здоровенних черевиків.

— Привіт, — роззирнувся він довкола. — Класно в тебе. Пахне чимсь смачним. Мабуть, я зарано прийшов.

— Навпаки! Це Добавка, — Буба кивнула в бік чималої волохатої кулі, яка квапливо вилизувала мокру підлогу.

— Нічогенька щітка! — засміявся Сирота й погладив Добавку, яка понад усе любила пестоші.

— Обід! — погукала Бартошова, виманюючи дідуся з кімнати.

— Це мій однокласник, Сирота, — сказала Буба.

— Мої співчуття. — Дідусь міцно обійняв спантеличеного Стася й потиснув йому руку. — Прийміть мої співчуття, будьте мужні, юначе. Нещастя гартують дух, — додав він і майже бігцем подався на кухню.

Перш ніж пролунали початкові акорди концерту, який Буба встигла поставити, у дверях з'явилася пані Аня.

— Підживляйтеся, — мовила вона, простягаючи Бубі й Сироті дві тарілки. На Стасевій височіла гора зраз. — Їж, бідолашна дитино. На здоров'я, — пробурмотіла вона, а тоді міцно обняла хлопця й мовчки погладила по голові.

— Нічого не розумію, — вимовив той, щойно пані Аня вийшла з кімнати. — Твої

рідні мене з кимось переплутали!

Протягом години вони слухали диски. Потому Сирота неохоче сягнув по рюкзаку. Буба зупинила його благальним поглядом.

— Мені треба з тобою поговорити, але не знаю, із чого почати, — вона потупилася.

— Та давай уже, — захопив, посміхаючись, Стась. Проте відразу насторожився, і Буба знітилася ще більше.

— Я хочу, аби ти взявся за розум, — невпевнено мовила дівчина.

— Якщо ти переконана, що він у мене є, то будь ласка.

— Я знаю, що твоєю тямущістю можна було б наділити десяток ідіотів, — у Бубиному голосі вчувався подив. — З усім, крім тієї нещасної фізри, ти суперово даєш собі раду. Ну, тобто з усього шістки й п'ятірки... Але... У класі подекують, що в тебе будуть проблеми, бо ти сачкуєш із уроків. Добре, що вчителі не спохопилися, але коли порахують твої пропуски... — Вона замовкла, вражена власною сміливістю. — Можеш відразу сказати, що це не моя справа. Бо й справді, не моя, але мені б не хотілося, щоб у тебе були неприємності, — мужньо закінчила Буба й занепокоєно глянула на Стася.

Той сидів зі своєю таємничою посмішкою й, здавалося, анітрохи не збентежився.

— Дякую, що сказала. Ти класна дівчина, — підморгнув Огась. — Мені не дуже хочеться тобі розповідати, чому я пропускаю школу, але обіцяю, що все під контролем і проблем у мене не буде. А якщо тобі потрібна допомога з англійської чи фізики, то я завжди готовий... З матюхи теж можу підтягнути, але тобі, здається, це не потрібно, — закінчив він.

— Якщо знадобиться твоя допомога, я обов'язково скажу, — полегшено зітхнула Буба. І хоча розмова тривала коротше, ніж приспів пісні, сумніви випарувалися, залишаючи місце для приємніших думок.

Як добре мати друга, — подумала Буба, проводжаючи Стася до трамвайної зупинки. — Іноді це навіть краще, ніж мати хлопця. Бо навіть тоді, коли друг закохається в яку-небудь Ребекку, із ним і далі можна буде поговорити про музику чи книжки, а не лише про його дівчину, — вирішила Буба, спостерігаючи, як Додаток «вигулює» Сироту. Єдине, чим не міг похвалитися веснянкуватий окулярник, були фізичні вправи на свіжому повітрі...

ЕРА СІМЕЙНОЇ КАТАСТРОФИ

Дідусь із татом поводитися так, наче проходили курс лікування від комп'ютерної залежності. Проте, якщо батько досить легко позбувався своєї поганої звички, перебуваючи в товаристві знову закоханої в нього дружини, то дід Генрик зробився драгівливим, і це далось взнаки всій родині, а найдужче Бубі.

— А ти змінилася! — зауважив старий онуці, коли та відмовилася грати з ним у бридж, пояснюючи це завтрашньою контрольною. — Ти така сама, як і решта, і мені прикро це казати, але ти теж підходиш на роль у цьому дурнуватою фільмі, який збираються знімати твої батьки!

— Але ж, дідусю! — захищалася Буба. — Я не планую грати в жодному фільмі. Хочу лише пристойно написати контрольну, бо Пандемія завалить мене на

дихальних системах.

— То й що? — нервував старий. — Подивися на мене! В усіх школах, скільки їх там було, не пригадую, я чесно виїжджав на власному інтелекті. Оцінки отримував досить посередні, але моїй тямущості заздрили навіть учителі. Ти ж не сумніваєшся в тому, що з-поміж усіх своїх товаришів я зайшов далі, ніж інші, — дідусь заглибився в спогади.

— Тобто? — запитала Буба.

— Що тобто? Запам'ятай одне: твій дід був для всіх беззаперечним авторитетом.

— Хіба що в казино й ресторанах, — зловтішно засичала бабця Рита. — На шкідливій для здоров'я їжі ти, Генрику, знаєшся чудово! — закінчила вона й сховалася у ванній, уникаючи дідової відповіді.

— Бачиш, онучко, до чого доводить надмірне перебування в школі? — зашепотів дідусь. — Боюся, Бубо, що коли навчання поглине тебе так само, як твою бабуню, за кількадесят років ти станеш її клоном.

— Гарні жарти! — на мить Бубі закортіло жбурнути підручник з біології у вікно.

— Я тебе не прошу викидати підручник, — старий немовби відгадав онуччині думки. — Я лише хочу зіграти партійку в бридж!

— А що там із твоїм друзякою, Лавиною? — дівчина змінила тему. — Може, він там уже чекає на чаті?

— На жаль, ні, — у дідовому голосі забринів сум. — Він мириться зі своєю істеричною матір'ю, тупою дружиною й дурною донькою.

— А звідки тобі відомо, що вони такі жахливі? — Буба заступилася за віртуальну родину Лавини.

— Бо якби вони були нормальні, то не довели б Лавиночку до такого стану. Мені здається, що під час депресії він думав про самогубство, — прошепотів дідусь. — На щастя, я зміг йому допомогти. Вилікував його однією фразою!

— Якою саме? — допитувалася онука.

— Не пам'ятаю, — знітився старий, і в Буби не залишилося сумнівів, що ця фраза була квінтесенцією непристойностей, які інколи становлять значну частину лексичного запасу чоловіків.

— Рито! — дід безпардонно зачепив бабцю, яка вигулькнула з ванної. — Я хотів би попередити, що про тебе вже пліткують сусіди. Пані Коропова сказала вчора пані Пенциковій, що ти нагадуєш їй пальму зі сходової клітки. Знаєш, яку? Оту нещасну, з покрученим корінням, котра виглядає так, наче пам'ятає епоху динозаврів.

— Тобто як це нагадує? — ображено запитала бабця Рита.

— Бо вона така сама всохла. Я відразу дорікнув сусідкам, що негарно обмовляти позаочі, і попрохав, висловити це тобі в обличчя, — невинно промовив дідусь.

У Буби більше не було сумнівів, що комп'ютерна ера відходить у небуття, зате насувається епоха сімейної катастрофи, яка вплине геть на всіх, хіба що Бартошову омине.

І наче підтверджуючи її припущення, у квартирі пролунав дзвінок, і передпокій сповнився знайомими голосами. Олька хлипала, Роберт бурчав, а тоненький Францішеків голосок виконував складний вокаліз із невідомої арії.

— Францішеку! — мама схопила онука в обійми. — Ти останнім часом так виріс,

стільки навчився! Наш вундеркінд! — вицілювала вона переляканого малюка.
— Він по-німецькому не розуміє, люба, — зауважив тато, перехоплюючи хлопчика в дружини.

— Франек ні по-якому не розуміє, — уточнив дідусь, швиденько займаючи крісло у вітальні. Він наперед знав, що зараз усі зберуться саме тут, у центрі подружніх баталій, а старий обожнював за ними спостерігати й заздалегідь подбав про найзручніше місце.

— Роберт іде від нас! — заридала Ольга.

— Як це йде? — дід виглядав розчарованим. — Він же щойно прийшов.

— Покидає мене! І дитину теж! — продовжувала лементувати старша онука.

— Тільки не тут, — попередив старий. — Самі бачите, як у нас тісно. До того ж, на ванну треба чекати понад годину, бо її завжди займає Рита...

— Припини! — Ольга на мить замовкла, свердлячи дідуся поглядом. — Моє життя руйнується, а ти про ванну!

— Роберте, що я чую? — мама, а за нею й решта, втупилася в зятя.

— Це правда, — промимрив той. — Ми розлучаємося. Оля все розповість сама.

Бубі пояснення були непотрібні. Вона вже давно чекала на такий розвиток подій, і щиро співчувала Робертові, на якого зараз були спрямовані розчаровані погляди.

— Оленько, що він з тобою зробив? — усі почали жаліти нещасну жертву. Ніхто, крім Буби й дідуся навіть не сумнівався, хто завинив у цій ситуації.

— Як тобі не сором, Роберте, — рішуче заявив тато. — Справжній мужчина не кине родину через якусь примху!

— Я відчувала, що вона буде з тобою нещаслива, — схлипнула мама. — Бідне сиротятко! — кинулася вона до Францішека, який вдавав Добавку. Малюк розлігся на килимі й намагався гавкати.

Роберт мовчав, терпляче очікуючи, доки дружина все пояснить, але Ольга продовжувала вдавати покинуту дружину й заливалася сльозами.

— Дивитися не можу, як ти з неї знущаєшся, — заламувала руки бабця Рита. — Тиран! Кат! Деспот! — вона пригрозила здивованому Робертові кулаком і почала втішати улюблену онуку.

— Перепрошую, — обурився дід Генрик. — Я чую звинувачення, а мотиви злочину залишаються невідомі. Здається, Роберте, що ти сам повинен дещо пояснити, хоча мені здається, що вирок тобі вже винесли.

Злостива посмішка старого не дозволяла сумніватися, кого він насправді підтримує.

— Твій дідусь, Оленько, — затрусилася бабця Рита, — це... шовіністична свиня, якщо можна так висловитися, — додала вона вже тихіше. — Він завжди захищатиме брудні чоловічі інтереси!

— Про які це інтереси ти, Рито, говориш? — поцікавився старий.

— Справа в тому, — спокійно озвався Роберт, — що в Олі хтось є.

— Ну, звісно! — вигукнула мама. — У неї є ти, а ще чудовий синочок...

— І ми, — докинув тато.

— Насправді цей список довший, — Роберт утупився в підлогу. — А я не ідіот, щоб ділити власну дружину з якимось прилизаним піжоном.

— Ніякий він не піжон! — Олька швиденько забула про роль страдниці й вибухнула гнівом. — Я залагоджую з ним службові справи... намагаюся заробити для нас гроші, бо за ті копійки, які ти приносиш додому, ми із Францішеком харчувалися б самими йогуртами...

— Це дуже корисно, любя, — вирішила докинути свої п'ять копійок бабуся.

— Насправді ти зустрічаєшся з ним у неділі й свята. Уранці й увечері, в обід і по обіді... — знущально перераховував Роберт. — І чомусь від твоєї самовідданості грошей у нас не побільшало. Навпаки. Ти почала одягатися в дорогих бутиках...

— Який ти скупар! — знову заплакала Олька. — Дорікаєш мені цим новеньким фіолетовим пальтечком?

— Тобі повинно бути соромно, Роберте, — мама несхвально похитала головою. — Жінки повинні інколи дбати про себе. Моєму чоловікові до вподоби, коли я зроблю собі невеличкий подаруночок.

— Чудове пальто, — заспокоювала бабуся Ольку. — Колись я купила собі схоже, із кашеміру. Справжня англійська якість. І твій світлої пам'яті небіжчик дідусь, тобто мій чоловік, теж не міг стерпіти, що на мене задивляється купа чоловіків, — зітхнула пані Рита.

— Тепер ми, нарешті, знаємо, від чого бідолаха помер, — посміхнувся у вуса дід Генрик. — Роберте, хай тебе Бог береже від такої смерті.

— Давайте пити каву! — мама плеснула в долоні, немовби тут, у вітальні, відбувався не похорон почуттів, а дитяче свято із Францішеком у ролі господаря.

— Атож, каву, неодмінно каву! — приказував тато, випереджаючи свою матір, яка вже збиралася запропонувати всім лікувальний чайок. — А ти, Олю, пообіцяй нам, що більше не шукатимеш роботи. У моїй крамниці немає асистентки. Я, власне, ненавиджу кумівство, на відміну від цього ідіота-синоптика, який виявився родичем директора, але ти могла б тимчасово попрацювати, розкладаючи товари. Що скажеш?

Олька повиснула на батьковій шії. Мати обійняла Роберта й прошепотіла, що розуміє його та пробачає йому ревності, бо її донька на них заслуговує. Дідусь тихенько усміхався, і всі були впевнені, що старий тішиться із Францішека, котрий рачкував, наче пес, і обнюхував ніжки стільців. Бабуся взяла на себе обов'язки господині й подалася до кухні. І лише в Буби забракло сил, аби теж радіти разом з родиною. Дівчина примостилася на дивані, сподіваючись, що ніхто не помітить її дивного суму, якого не змогли розвіяти загальні веселощі. Так воно й сталося. Ніхто цього не зауважив.

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

— Буба? — голос Мілоша в слухавці здавався несміливим, навіть трохи дитячим.

— Привіт! — повторила дівчина голосніше, щоб хлопець не сумнівався.

— Заскочиш увечері? У мене нині день народження.

— Сьогодні? — здивувалася й навіть трохи засоромилася Буба. Зовсім нещодавно вона очікувала б цього дня, заздалегідь приготувавши сюрприз. Але зараз подарунка для Мілоша в неї не було, і дівчину мучили докори сумління.

— Ага, — підтвердив Мілош. — Буде кілька знайомих. Нічого особливого. Мама

спекла сирник, який ти так любиш.

— Прийду, — пообіцяла Буба.

— Тоді до вечора.

— Па-па.

— Па-па, — у шпарині причинених дверей Буба вгледіла дідуся.

— Знову підслуховуєш! — дорікнула вона.

— Та я ж завжди це роблю, — здивовано мовив дід. — Ще давно, коли я був агентом спецслужб...

— Ти, дідуню? — здивувалася онука. — Ти ж п'ять хвилин не здатний утримати язика на припоні.

— Завдання спецагента полягає не в мовчанні, а в тому, щоб розповідати певні факти відповідним особам і витягати потрібну інформацію з вірогідних джерел, — розкрив дід секрет своєї місії.

— Атож, я розумію, що ти був агентом номер один...

— Не зовсім так. Після двох рапортів мене відіслали мити нужники. Я переплутав явочні адреси, у цьому винен мій компанійський характер. А... Що там чувати в королівстві данським? Невже орел повертається до покинутого гнізда? — допитувався дідусь в онуки.

— Я передаю потрібну інформацію лише деяким особам, — пошепки відказала Буба. — А тобі й слівцем не прохоплюся, бо доведеться тебе відіслати мити хатній нужник.

І, залишивши розчарованого старенького, дівчина почала шукати спідницю, яка від самих канікул сиротливо висіла в шафі.

Проблему з подарунком вирішила просто. Вишуканий зошит, який вона збиралася призначити для щоденника, було прикрашено написом «Орнітологічні нотатки». На обкладинці Буба приклеїла фото лежня, яке дивом вціліло відтоді, як дівчина вирішила позбутися всього, що нагадувало про Мілоша. Вона запакувала зошита в екопапір і почала підписувати листівку: «КРАЦЕ СИНИЦЯ В ЖМЕНІ, АНІЖ ЖУРАВЕЛЬ У НЕБІ».

Це для мене побажання, а не для нього, — невесело подумала Буба й за кілька хвилин придумала новий текст: «У ПОШУКАХ РАЙСЬКОГО ПТАХА НЕ ЗАБУВАЙ ПРО СПІВУЧОГО ДРОЗДА».

Але й ці слова видалися дівчині недоречними.

— Знову бажаю чогось собі, а не йому, — зітхнула вона.

Зате після третьої спроби народився майже шедевр: «КОЖЕН ОРНІТОЛОГ ПОВИНЕН ПАМ'ЯТАТИ — РАНІШЕ ЧИ ПІЗНІШЕ ВІН МОЖЕ ОБЛАЖАТИСЬ».

— Гм, нівроку злостива з мене поетка, — здивувалася Буба й безжально викинула віршика до смітника.

«Бажаю Тобі, щоб у свого бінокля ти завжди помічав рідкісні екземпляри, проте не забував про звичайних горобців. Завдяки їм світ теж стає кращим», — написала вона й полегшено зітхнула.

Підбадьорена своїм побажанням для Мілоша, Буба поклала картку до подарунка. І здивувалася, бо це й були всі її приготування до дня народження. Вона вирішила не вбирати спідничку, а йти, як звичайно, у джинсах. Волосся зібрала у хвостик. Протерла ганчірочкою мартенси й навіть досить помітна пляма

на джинсах не зіпсувала їй настрою.

Зрештою, — втішала вона себе дорогою до зупинки, — я туди йду, щоб побути декілька хвилин у тіні славнозвісної Ребекки. На щастя, мені це більше не заважає... — чесно зізналася дівчина собі й глянула на знайому лавку.

Клеменс сидів, піднявши комір свого пальтечка, й поступово поринав у вечірню темряву. Мокрі сніжинки осідали на його бороді й лисуватій голові. Зараз він нагадував Бубі якогось святого.

— Доброго вечора! — вона махнула рукою й підійшла ближче.

— Ви, панночко, геть про мене забули, — здавалося, Клеменс образився, бо навіть не ворухнувся, коли Буба стала біля нього.

— Неправда! — заперечила дівчина. — Я щодня на вас чекаю. Сподіваюся, ви пам'ятаєте, про що ми домовлялися?

— От і зима надійшла, — настрій у Клеменса був меланхолійно-ліричний. — І яка ж бо вона гарна у своїй сніжно-білій сукенці.

— Авжеж, гарна, — пробурмотіла Буба. — Одягайтеся тепліше. Зараз легко застудитися.

— Мене навіть сибірський мороз не лякає, — він сягнув за пазуху й простягнув Бубі пляшку, видобуту звідти.

— Дякую, нині я трохи поспішаю, — чемно відмовилася дівчина.

— Будь ласка, немає за що, — знизав плечима її химерний знайомий. — Я лише із принципу. Кожен гріється, як уміє, — невесело закінчив він.

— Не забудьте про Сталіна, — нагадала Буба насамкінець.

— Хіба про нього забудеш? — зітхнув Клеменс іще сумніше й утупив очі в зимовий пейзаж.

* * *

Мілош у білій сорочці скидався швидше на офіціанта із «Брудзя», ніж на шукача рідкісних птахів.

— Усіх благ, ювіляре, — Буба цьомкнула його в щоку. Хлопець почервонів.

— Не називай мене ювіляром, бо я почувуюся, як мій тато, — запротестував він.

— Привіт, Бубо! — Мілошева мама виглядала ще молодшою й вродливішою, ніж раніше. Вона швиденько забрала Бубу на кухню. — Допоможи мені з похастунком, заодно розкажеш, що в тебе чувати. Дивися, я спекла твій улюблений, — пані Наталія кивнула на сирник, і Буба відчула до неї величезну вдячність. Дівчина зрозуміла, що незалежно від того, що сталося в них із Мілошем, тут, на кухні в його мамі вона почувасться, наче вдома, тому підперезалася фартушком і заходилася розкладати на полумиску маленькі канапки.

— Це чудово, що ти прийшла, — у голосі пані Бродзевич не було фальші. — Я усвідомила, як люблю тебе, лише тоді, коли ти перестала в нас з'являтися. Мені так прикро.

— Не турбуйтеся так, — усміхнулася Буба. — Ми намагаємося знову заприятелювати, і це чудово.

— Добре, що ти дала Мілошеві другий шанс, — пані Бродзевич привітно глянула на дівчину. — А він буде невдахою, якщо його змарнує.

— Я не знайома з Ребеккою, — тихо зізналася Буба. — І трохи непокоюся, що ми не надто одна одній сподобаємося.

— То Мілош тобі нічого не сказав? — пані Наталія припинила знуватися з помідора. — От уже два тижні, як він купує один квиток у кіно й самотою мандрує тими своїми трясовинами, наче журавель, що отримав відкоша від чаплі, — засміялася вона, проте це пролунало не дуже весело.

— Я цього не знала, — замислено промовила Буба. — Тепер розумію, чому Мілош мене запросив.

— На мою думку між цим немає нічого спільного, — у словах пані Бродзевич не було й натяку на нещирість. — До речі, мене зовсім не засмутив такий поворот подій, — голосно закінчила вона й рушила до синовій кімнати зі склянками на таці.

Коли на столі з'явилися всі закуски, а пані Наталія зняла фартушка й помахала Бубі на прощання, дівчина з удаваним здивуванням роззирнулася кімнатою.

— Я гадала, що тут буде купа народу. А це більше схоже на побачення...

— Я запрошував Сироту, але виявилось, що він нині зайнятий, — знизав плечима Мілош. — Навмисне не хотів тобі казати, що ми будемо лише вдвох. Бо ти, мабуть, узагалі б не прийшла.

— Не знаю, — щиро відказала Буба.

— Із Ребеккою якимось так вийшло... — Мілош затнувся.

— Точніше не вийшло, — уточнила Буба.

— Так, справді. Сам не розумію, чому. Не знаю, що я зробив не так, — поскаржився хлопець.

— А ти й не зробив нічого поганого. Так буває.

— Ти переконана? І можна когось покинути просто так? Без будь-яких причин?

Буба серйозно кивнула, і Мілош знітився.

— Авжеж, — похнюпився хлопець. — Я ж бо сам учинив так із тобою.

— І, як бачиш, я не лише пережила це, але завдяки цьому почала краще розуміти себе та інших.

— Яких це інших? — поцікавився Мілош.

— Таких, як ти. Покинутих, — пояснила Буба і з апетитом, якому міг би позаздрити будь-хто, узялася за канапки, особливо налягаючи на прикрашені помідором.

Виявилось, що їм стільки всього треба обговорити, та коли Буба нарешті глянула на годинника, то перелякалася.

— О Боже, бабця Рита, напевне вже заявила в поліцію про моє зникнення!

— Невідомо, хто страшніший — бабуся чи поліція, — засміявся Мілош.

— Звісно, що бабця, — Буба квапливо складала до рюкзака позичені диски.

— Я тебе проведу.

Вони йшли повільно, зачаровані зимовим сном, у який западало місто. Тротуари були вкриті тоненькими сніговими килимками, на яких залишалися сліди двох пар черевиків.

Ми ніби йдемо разом, а все-таки поодиноці, — подумала Буба.

— Я саме подумав, що нині все було, як раніше, — озвався Мілош, позираючи на неї.

— Було дуже гарно, але вже не так, як колись, — заперечила дівчина.

— А якщо я дуже-дуже старатимусь? — Мілош зупинився й почав зав'язувати

черевики. — Як раніше?

— Складне запитання, — відповіла Буба. — І я не можу тобі відповісти отак на тротуарі.

— То станьмо на дорозі, — пожартував хлопець, але усмішка відразу зникла з його обличчя. — Авжеж, — прикусив він губу. — Спершу я зробив тобі боляче, а зараз пропоную палке кохання.

— Не в тому справа, — Буба заперечно похитала головою. — Люди завжди граються в гру «пекло-рай». Іноді не можуть без цього жити. Але мені здається, що зараз я потрібна тобі, бо ти залишився сам. Розумієш... порожнеча, яку треба заповнити, аби не страждати. А я так не хочу... Залишимося друзями. Так буде краще.

— Найбільше я тебе люблю за те, що ти завжди маєш рацію, — зізнався Мілош.

— Від багатьох отаких рацій я б радо відмовилася. Та нічого не вдієш, — зітхнула дівчина, зупиняючись біля свого парадного. — Па-па, Мілоше. Так склалося, що я тут мешкаю.

— Занадто близько, — сказав Мілош. Провів рукою по волоссю, струшуючи з нього сніжинки. — Па-па, — мовив він ї, запхнувши руки в глибоченні кишені, рушив назад дорогою, позначеною слідами двох пар черевиків.

Буба натиснула на кнопку домофона.

— Це ти, доню? — почувся здивований мамин голос. — То ти досі не спиш?

Буба квапливо піднімалася догори, рахуючи свої кроки, їй навіть було трохи прикро, що ніхто не викликав поліцейний патруль на пошуки зниклої мешканки вулиці Звіринецької.

Але як вони могли викликати поліцію, якщо думали, буцім я вже давно сплю? — виправдала рідних Буба, тихенько відчиняючи двері своєї квартири.

ПЕРША СУТИЧКА ЗІ СТАЛІНИМ

— Невдовзі я повертаюся додому, — заявила бабуся Рита під час обіду. — Відколи ця пані знову порядкує на кухні, — вона кивнула в бік Бартошової, — моя присутність тут не має жодного сенсу.

— Свята правда, — притакнув дід Генрик, виловлюючи рукою шматок м'яса із супу.

Бабуся з відразою глянула на жир, що стікав по дідусевому підборіддю.

— Через поганий холестерин, який ти так вульгарно споживаєш, ти став агресивним і занадто збудливим. Зрештою, твоя поведінка завжди була жахливою, — помстилася бабця, беручи кінчиками пальців шматочок моркви.

— Якщо матуся так вирішила, ми розуміємо. — Батько вилизував тарілку, через що трохи нагадував свого тестя.

— От тільки не знаю, як ви тут без мене дасте собі раду, — почала пані Рита, проте всі глянули на неї з радісними обличчями.

— Ми впораємося, бабуню, — несміливо озвалася Буба, сповнена побоювань, що зараз дідусь по-своєму переконуватиме родичку.

— Що ж, коли так, — бабця глянула на присутніх, — то мене тут більше ніщо не затримує.

— Ми могли це обговорити ще в день твого приїзду, — криво посміхнувся дідусь.

— У тебе не було би проблем, а ми... Бубо! Не хвищай мене! Хіба ти забула, що під час війни, не пригадую, якої, така собі справна кобилка стала мені на ногу? Я донині відчуваю її копито на своїй ступні.

— А як її звали? — тато підморгнув дідові.

— Як же її звали, справді... — замислився дід. — Здається, Анна... Або Ірена. Мабуть-таки Ірена.

— Павле, відвезеш мене, — розпорядилася бабця.

— До кімнати? — здивувався пан Генрик.

— Замовкни, старигане! На вокзал, — пані Рита глянула на сина.

— Звичайно, мамо! Із задоволенням! — тато рідко бував таким послужливим.

— А мене ти навіть до крамниці з колготками не підкинеш, — в'їдливо зауважила мама.

— Бо Павел любить підвозити дам на вокзал, — заступився за зятя дід.

— Дам? Павелку, ти возиш якихось бабів на вокзал?

— Та ж він щойно сам сказав, — дід виїдав рештки Бубиного супу.

— Матуся — це інша справа, — заспокоював тато бабцю Риту, яка почала прислухатися до сімейної дискусії. — Я тебе, мамусю, куди завгодно відвезу, куди лише забажаєш.

— От я й забажала, — заявила бабуся й підхопилася зі стільця. — Бубо, допоможеш мені пакувати речі?

— Звичайно! — від радощів Буба замалим не розцілувала стару. Проте заспокоїлася, ба, їй навіть стало трохи соромно, бо дівчина помітила незвичайну річ. Зустрічаючи бабусю, родина поводить ся так, наче проводить її, і навпаки. Рішення про від'їзд усі зустріли з таким неприхованим ентузіазмом, що варто було його прийняти, аби бодай раз побачити дружну й щасливу сім'ю.

На щастя, бабуся боялася подорожувати, і перед мандрівкою зосереджувалася виключно на собі.

— Я непокоюся через мій хребет, бо дуже погано переносю поїздки...

— Не варто перейматися! Я дам тобі мою дорожню надувну подушку, — пообіцяла мама. — Оту рожеву, яку ти хотіла вициганити торік.

— Авжеж, пригадую, — похмуро відказала свекруха. — Будь-яка інша невістка почувалася б щасливою, даруючи матері таку дрібничку.

— Я почуватимуся щасливою цьогоріч, — пообіцяла мама.

— У мене немає мінеральної води...

— Ми купили упаковку, беріть собі, — пробурмотіла Бартошова з-над раковини.

— І парасольку забула.

— Я віддам свою. Швейцарську, що так тобі подобалася, — тато ледь не витанцьовував біля своєї матері. Буба подумала, що роки практики на телебаченні не минулися марно.

— А раніше ти казав, що це чоловічий парасоль, — дорікнула синові бабця.

— Ти, матусю, у нас дуже мужня, тож він тобі пасуватиме, — швиденько відповів тато.

— А й справді, — Буба намагалася якось приховати татів ляп. — Бабуся стільки тренується, що будь-який мужчина позаздрить.

— Тобі теж не завадить. Разом із твоею мамою. Бо у вас схильність до огрядності.

Шкода, що я не можу вам залишити свій спортивний костюм, але до крамниці зі спорттоварами ближче, ніж до магазину з колготками, — в'їдливо кинула бабуса, а Буба кинулася зачиняти її величезну валізу. Щойно спітніла дівчина всілася на останньому чемодані, силкуючись його замкнути, як пролунав дзвінок.

— Заходьте! — гукнув тато в домофон. За мить двері відчинилися.

— Добридень, ви до кого?

— Доброго здоров'я, — озвався ледь хрипкуватий голос. — Я до панни Буби.

— Перепрошую? — перепитав тато. — Ви, мабуть, до мого тестя?

— Не маю честі бути знайомим з вашим шановним тестем. Я прийшов до Буби...

— наполягав хрипкоголосий незнайомець.

— А ви...

— Знайомий панни Буби... — не здавався той.

Цього було достатньо, аби Буба схопилася з валізки й вибігла в коридор.

— Добридень, панночко, — усміхнувся Клеменс, який і досі стримів біля дверей, бо Бубин тато вочевидь забув про гостинність.

— Доброго дня, пане Клеменсе, — зраділа дівчина, не звертаючи увагу на те, що в коридорі з'юрмила вся родина. Усі, крім Добавки, дивилися на прибульця з підозрою.

— Це мій знайомий, пан Клеменс. Нам треба поговорити, тому заходьте, будь ласка, до моєї кімнати. Вип'єте чаю?

— Та що ви, панно Бубо! — Клеменс майже обурився. — Я віддавна не п'ю чаю, бо вживаю інші напої. А я щодо нашої умови...

— Будь ласка, ось моя кімната. Допоможи бабусі пакувати речі, — звернулася дівчина до приголомшеної матусі. — Під тобою валіза швидше закриється, — додала вона, ненавмисне образивши маму й зачинила за собою двері.

— Шановний татусь нервують, — здогадався Клеменс, мнучи в руках свого кашкета.

— Ні, він лише трохи здивувався.

— Так само, як і шановна матуся, — зауважив Клеменс.

— У нашій родині прийнято всьому дивуватися, — побачивши Бубину посмішку, її знайомий полегшено зітхнув і зручно вмовстився на стільці.

— От що я вам скажу. Сталін гратиме завтра із Чорним Зенekom, але кажучи це, я звинувачую сам себе, бо мені б не хотілося бачити вас у «Рисеві».

— О котрій годині? — Бубині очі спалахнули.

— Десь увечері. О сьомій, може, о восьмій.

— От і чудово! Я неодмінно прийду. У мене є трохи грошень, тож усе гаразд. Я чесно їх заробила, — похвалилася Буба, ані словом не похопившись про користь від обжерства рідних.

— Я наполягаю, панно Бубо, аби ви цю справу як слід обміркували. Сталін — це Сталін. Йому не один пам'ятник поставили.

— Навіть голубів ці пам'ятники не злякали, — набурмосилася Буба, проте відразу ж усміхнулася до свого знайомого. — Я знаю, що ви до бару не зайдете...

— Я так вирішив. Проте перебуватиму неподалік, щоб у випадку якихось проблем прийти вам на допомогу, — заявив Клеменс і підвівся. Вийшов, супроводжуваний загальним мовчанням, яке іноді западає під час певних урочистостей.

Буба зітхнула, бо на її думку, поведінка рідних була дивною, і спокійно рушила перевірити, чи бабця, бува, нічого не забула. Уже не раз траплялося, що потяги від'їжджали без пані Рити лише тому, що та забула свої капці.

Лише пізнього вечора батьки покликали Бубу до кімнати, яка знову перетворилася на колишню вітальню.

— Ми розуміємо, донечко, що ти почуваєшся самотньою, але слід уважно вибирати друзів... — почала мама, яка немовби керувалася інструкцією для батьків, де їм радили не сприймати вибору дітей, удаючи при цьому, наче повністю з ними погоджуєшся.

— Ми не сноби, — утрутився тато. — І поважаємо твої демократичні переконання... Але це не причина, щоб ти приятелювала з якимсь бомжем...

— Пан Клеменс ніякий не бомж, а якщо навіть так, то я нічого проти них не маю. Крім того, ми лише товаришуємо, а не зустрічаємося! — пояснила Буба.

— Усе спершу завжди невинно виглядає! — мама припинила вдавати шкільного психолога. — Наша донька знається з якимсь... волоцюгою!

— Ти повинна більше нам довіряти, — тато намагався зберігати спокій.

— А може, це й вас стосується? — спохмурніла Буба.

— Ми розуміємо, — загнунвся тато. — Складний вік, дорослішання й таке інше... Проте, якби ти з нами спілкувалася, то не заводила б собі таких друзів! — зневажливо скривився він.

— Але ж ви зовсім його не знаєте, — Буба безмежно здивувалася. — Крім того, з вами неможливо розмовляти, бо от уже тиждень, як знімаєте якийсь кіно... До цього ви розлучалися. А ще раніше нікого не хотіли бачити. Навіть одне одного!

— Це справді так, золотко, — тато намагався все залагодити. — Але ж віднедавна... Ми навіть разом обідаємо!

— Авжеж! — пирхнула Буба. — Навіть обідаємо! Може, настане колись такий день, що ми навіть поговоримо. А поки мені цілком вистачає розмов з паном Клеменсом, і дайте йому святий спокій.

— Бубо! — мама виглядала безмежно стурбованою. — У тебе якась депресія! Ти ніколи не плакала без причини!

— Я й далі не плачу, — відказала донька. — Без причини, — додала вона вже тихіше й повернулася до своєї кімнати.

* * *

У барі було темнувато, і Бубі довелося звикнути до похмурого приміщення, де замість повітря був сигаретний дим, а скатертини вкривали плями від розлитого пива.

— Дітям вхід заборонено! — гукнув із-за стійки невисокий товстенький чоловічок, надзвичайно вишукано вбраний, як на таке місце. Буба помітила в нього на шії краватку, таку широку, що вона могла одночасно слугувати сорочкою.

— Я від пана Клеменса, — прошепотіла Буба, і коротун відразу змінив тон.

— Дуже приємно. А я Малий Рисьо. Проходьте до другої зали.

Зальчик не скидався на казино, проте тут було менше людей і не так накурено. Біля великого столу недбало розсівся огрядний чоловік з картами в руках. Навпроти сидів, мабуть, Чорний Зенек, бо все в нього було чорне. Навіть нігті. Декілька відвідувачів стежили за грою й повільно цмулили пиво.

Чорний Зенек був, певне, у чорному розпачі, бо кожні п'ять хвилин розгублено посував у бік могутнього суперника купку монет.

— Почекайте тут, — Малий Рисьо тихенько звернувся до Буби, а сам підійшов до столу й прошепотів щось на вухо огрядному картяреві.

— Що таке? — гаркнув Сталін. — Хто ще прагне мене збагатити?

— Оця панночка, — Малий Рисьо кивнув на Бубу.

— Оце гарно! — зареготався Сталін, а за ним решта присутніх. — Якась дитина вирішила подарувати мені свої грошенята! Дуже добре! Зачекай-но, Рибко, — звернувся він до Буби. — Зараз наша чорна конячка поступиться тобі місцем. От тільки віддасть дядькові Сталіну ті дві десятки, які щойно сховав до кишені.

— Я більше не граю, — підвівся Чорний Зенек.

— А це чому? — обурився огрядний.

— Бо дамам треба поступатися місцем, — пояснив той, звільнивши стільця.

Бубу не треба було довго вмовляти. Вона швиденько всілася навпроти суперника.

— А може, ти, Рибко, відразу віддаси мені свої грошики, якщо ти цього так хочеш, — запропонував Сталін.

— Я прийшла повчитися грати в бридж, а не робити подарунки, — пояснила дівчина.

— Це дорогі уроки, Рибко, — попередив її той.

— Не називайте мене Рибкою, — увічливо попросила Буба. — А за уроки я заплачу. — Вона сягнула до кишені й витягнула мішечок з монетами.

— О, відразу стало світліше! — Сталін потер руки.

— Це ваш костюм так сяє, — чемно мовила Буба й простягнула йому карти, аби той потасував.

Після першої партії в залі стало тихо. Сталін, щоправда, силкувався розсмішити присутніх бородатими анекдотами, але за третьою роздачею втратив бажання розповідати заяложені дотепи. Тим часом чемна дівчинка Буба витягала зі своїх карт самі козири. Наче інших у неї й не було. І щоразу вдавала здивування, що доля виявилася до неї такою прихильною.

— Рисью, налий мені пива, — гримнув Сталін до власника бару.

— Уже біжу! — усміхнувся Рисьо й подався по кухоль.

Коли всі гроші Сталіна й Чорного Зенека височіли перед Бубою, Малий Рисьо нагадав присутнім, що час зачиняти бар.

— Тут діють певні засади, — Сталін потер шорстку щоку. — Так званий реванш, — злісно буркнув він.

— Слушно, — погодилася Буба. — Але я більше грати не хочу. Мій дідусь каже, що не можна спокушати щастя, — дівчина гарячково шукала аргументів.

— Мусиш грати, — засичав Сталін, і серце Буби тенькнуло від радості.

— Може, краще не варто, — по-дитячому впиралася вона. — Куплю собі скейтборд. Або за обіди в школі заплачу.

— Якщо ти завтра сюди не прийдеш, обіди тобі більше не знадобляться, — скреготнув зубами Сталін, а дівчина глянула на нього з удаваним переляком.

— Що ж, я прийду, — відповіла вона тремтячим голоском, хоча в душі раділа.

— Мусить бути якась застава, — зажадав Сталін.

— Я віддам панові Рисеві сьогоднішній виграш на зберігання, — запропонувала Буба.

— Чемна дівчинка, — вишкірився Сталін і кивнув барменові.

161

— Візьми це, — показав на мішечок із грішми. — Завтра віддаси його мені.

Проте даремно він так приндився, бо Буби вже не було. Дівчина зникла в темряві так само швидко, як з'явилася. Усі приятелі переможеного чемпіона теж кудись поділися.

— Ти ба! — недовірливо прошепотів Сталін і втупився в колоду карт так, наче бачив її вперше у своєму картярському житті.

БРИДЖЕВИЙ ТУРНІР У «МАЛОМУ РИСЕВІ»

Бубин час відтепер було поділено між шкільним та нічним життям. Втоплена вечірніми походами до бару, вона дійшла висновку, що вести подвійне життя дуже й дуже важко.

— Бубо, парта це тобі не ліжко, — зробила їй зауваженням Піпетка. — Контрольну ти теж проспала, слабенько, трійка, — перед дівчиною опинився листок з кепською оцінкою, а вчителька здивовано стенула плечима.

— Якщо бридж вимагає від тебе таких зусиль, чи не краще почати вирощувати квіти абощо? — зітхнула вона.

— Не розумію, що з тобою відбувається? — Мілош намагався збагнути, у чому полягають таємниці нічного життя однокласниці. — У тебе такі кола під очима, наче ти цілу ніч вистежувала пугачів...

— Я зараз граю... у турнірах, — сонно відповіла Буба.

Вона саме усвідомила, що відновлення дружби з Міло шем аж ніяк не є легким, а колишню довіру повністю зруйнували болісні спогади з минулого. Бубина пам'ять теж виявилася підступною, бо поводитися, наче сторож цих прикрих споминів, не даючи змоги бодай щось забути.

— У нічних турнірах? — Мілош аж сів. Звісно, цілодобове вистежування птахів мало сенс, але щоб сидіти над картами до світанку? Маячня якась!

Редбулька теж не співчувала дівчині.

— Ти не знаєш цієї частини «Дзядів»! — вимахувала вчителька Бубиним зошитом.

— Чому?

— Міцкевич теж їх плував... — бовкнула та.

— Якби ти все так плутала, як він, то була б уже загально визнаним генієм! — гримнула Редбулька. — Я ще розумію, коли контрольну завалює Мірович, — розгнівано продовжувала вчителька, а Йолька сліпуче всміхнулася до неї. — Бо Мірович не бачить різниці між Міцкевичем та Кохановським. Для неї вони обоє мужчини, і їй цього достатньо. Але я не припускала, що тобі, Бубо, теж!

На перерві перед Бубою виріс Сирота.

— У що ти граєш, крім бриджа? — рішуче запитав він, чесно ділячи канапки.

— Дякую, — відмовилася від своєї пайки Буба, — бабця Рита поїхала, тепер ми харчуємося нормально.

— Зате, мабуть, не спите, — здогадався Стась. — Химерна у вас сімейка, — посміхнувся хлопчина, згадавши нещодавні відвідани.

— Я ходжу до бару. Учора повернулася добряче за північ, — пояснила Буба, і її слова буквально примусили Сироту заніміти.

— Мабуть, тепер моя черга на дружню розмову, — мовив він, оговтавшись.

— Ні, це справа честі, — пошепки відповіла дівчина. — Один шахрай усіх обманує в бридж. І мого... знайомого. Його звать Сталін.

— Твого знайомого?

— Ні, це того шулера так називають, — розтлумачила Буба. — І я вирішила йому помститися.

— А ти граєш чесно? — Сирота здивовано дивився на неї.

— Звичайно, — запевнила Буба. — Як шахрай із шахраєм. Уже відіграла мамину пенсію, — похвалилася вона.

— Твоя мама на пенсії?

— Ні, мама Клеменса, того, що він одурив, — пояснила дівчина. — Тепер мені треба виграти його гроші, а потім ще й костюм.

— Що? — Сирота нічого не міг зрозуміти. — Навіщо тобі цей костюм?!

— Він належав Клеменсові, — пробурмотіла Буба. Якби не дзвінок, вона мабуть задрімала б на підвіконні.

Дівчина поверталася додому, розкидаючи крихта булки попід кущами, вкритих о цій порі року пташками замість листя.

Дивно якось, — думала вона, пригадуючи шкільні розмови. — Ми з Мілошем давно знайомі й у нас було так багато спільного. І все-таки я більше можу розповісти Сироті, ніж колишньому хлопцеві. Певне, так воно є, що разом з коханням минає довіра. Звіряння належать закоханим, а потім стають нічиїми. Як пташки, — посміхнулася вона, кинувши жменьку крихт у зарості дикої вишні.

Мрії відпочити вдома виявилися примарними. Щоправда, Маньчаки після відвідин кураторки разом з дідусем Генриком більше на Звіринецькій не з'являлися, а від бабуні Рити залишилася хіба що брошурка «Вітамінна кухня», але Бубині рідні й без них чудово давали собі раду, перетворюючи звичайне пообіддя на гостросюжетний фільм.

Мамин плач долинув до Буби ще на сходах. Дівчина здогадалася, що цього разу не йдеться про звичайну домашню сварку. Причина крилася в чомусь або комусь сторонньому.

Мама сиділа у вітальні, біля столу, заваленого газетами. Чорний маркер жалобною рамкою обводив великі фрагменти тексту. Обабіч мами сиділи тато й дідусь.

— Знову розгромні рецензії! — зітхнула дівчина. Такі ситуації позбавляли її рівноваги. Вона любила маму, а не її книжки, і потайки погоджувалася із критикою матусиних «машин кохання».

Бубі складно було визначитися, на чиєму вона боці, тим більше, що її серце й розум опинилися по різні боки барикад.

— Мамо, ти недавно обіцяла, що не читатимеш негативних рецензій!

— А де брати позитивні, якщо їх немає? — мамині плечі здригалися.

— Тобі, Марисю, писання дається надзвичайно легко, — дідусь утупився в газету.

— Ти могла б сама час від часу настрочити панегірик на свою честь і надіслати до редакції, — підказав він.

— Нічого не вийде, — схлипнула мама. — Я вже якось пробувала.

— А пам'ятаєш, що писали про твою книжку? Оту «У лабетах секти», — дідусь вирішив воскресити приємні спогади з маминого славного минулого.

— Це було давно, — сумно мовила мама. — А тепер вони пишуть, що я пропоную своїм читачкам любовний вінегрет! Вінегрет! — повторила вона, і сльози знову заструменіли по її обличчю.

— Справді, не надто вишукане порівняння, — несміливо втрутився тато. — «Любовний напій» звучить краще.

— Напій? У жодному випадку, — заперечив дідусь. — Це викликає нездорові асоціації. Бо незрозуміло, про який напій ідеться, — пояснив він. — От якщо це віскі, то інша справа. Віскі я люблю.

Буба сподівалася, що мама не прислухається до цієї балаканини.

— А вже якщо ми заговорили про їжу, то я би пообідав, — облизнувся дід.

— І я! — підтримав його тато. — Цей вінегрет викликав у мене апетит.

— Марисю, — повагом промовив старий. — Голодні люди перебільшують свої проблеми. Я певен, що коли ти підобідаєш...

— Я нічого не їстиму, — попередила мама.

— Якщо ти проковтнула вінегрет, то подужаєш і грибний суп, — піддражнив її тато.

— А в нас є грибний суп? — мама відклала газети. — Може, трошечки...

Обід минав у сумній атмосфері. Але з кожною ложкою мама набиралася сил для помсти.

— Це точно справа цієї паскудної Михайлини Михась-Михальської! — з ненавистю говорила вона. — Приндіться, корчить із себе велику феміністку, а єдине, що в ній великого, це її габарити!

— А, це та! — зневажливо озвався тато.

— Хіба ти її знаєш? — здивувалася мама.

— Ні, а що?

— Ти сказав «а, це та», немовби знайомий із нею...

— Якби ми були знайомі, я б їй сказав, що думаю про ці пасквілі! — татова сміливість справила на маму відповідне враження. Мама посміхнулася.

— Як жінка, у якої три чоловічих імені, може захищати права інших жінок? — роздумував уголос дід Генрик, виловлюючи ополоником з каструлі м'ясо й гриби.

— Атож, мені особливо подобається оте «Михась», — озвався тато.

— А сама пише таку гидоту про жіноче тіло, що навіть ксьондз Корек обурюється! — додала мама.

— Ксьондз Корек читає про жіноче тіло? — здивувався тато.

— Звичайно! — мама войовничо націлилася ложкою на тата. — Таким чином він розбудовує поняття гріха, — пояснила вона чоловікові. — А мені він нещодавно сказав, що хоча мої романи пронизані еротикою, то це, у певному розумінні, творіння Боже...

— Усі ми, так би мовити, тварі Божі, — зауважив дідусь. — Тільки створено нас у різних умовах, — мудрував старий, і Буба подумала, що скаже мама, якщо дідові заманеться й далі розвивати свої припущення. На щастя, пан Генрик був голодний, а онука воліла чути його плямкання, аніж теорію створення світу.

* * *

Буба даремно виглядала Клеменса. Дерев'яна лавка вже кілька днів, як була порожньою, на неї сідали хіба що галасливі, немов перекупки на базарі, ворони.

— Клеменс, мабуть, образився на нас, Добавко, — пояснювала Буба своїй чотириногій подружці, яку відсутність спільного знайомого теж розчарувала.

— Куди це подівся пан Клеменс? — запитала дівчина в Малого Рися перед черговою партією зі Сталіним.

— Невідомо, — бармен поправив свою величезну краватку й провів Бубу до «казино». — Наче під землю запався. Здається, він незадоволений, що ви сюди приходите, — пояснював Рисьо, але побачивши Сталіна, замовк.

Бубин суперник бавився колодою карт без колишнього ентузіазму. Сталін ніяк не міг повірити, що картярське щастя його покинуло в ту мить, коли він сів грати зі шмаркачкою, яка могла б йому подавати кухлі з пивом. Але зараз колишній переможець геть похнюпився, і щовечора його картярська слава маліла. Зате відповідно зростав Бубин фан-клуб. До нього приєднувалися й ошукані Сталіним бувальці «Малого Рися», а оскільки нікому не вдавалося раніше виграти в грізного суперника, то й прихильників дівчина здобула чимало. У залі навіть вивісили табличку з написом від руки: «Тут не обслуговують тих, хто курить у присутності панни Буби».

— Я прийшла сказати, що більше не хочу з вами грати. — Бубина хитрість полягала в щоденному шантажуванні супротивника.

— Мусиш, — засопів Сталін, розстебнувши на череві блискучий Клеменсів жилет.

— Але це вже востаннє? — допитувалася Буба. — Бо мені кортить побігти до крамниці й купити скейтборд...

— Тут я вирішую, хто собі що купуватиме, — грізно настовбурчив брови Сталін.

— Коли ти, нарешті, усе програєш, дам тобі на «Снікерс», — зареготався він. За мить поклав пе ред собою кілька монет. Буба була переконана, що шахрай отримав їх, ошукавши якогось бідолаху.

— Цього замало, — Буба заперечно похитала головою. — Викладіть стільки, як у мене.

Вона кивнула барменові, і Малий Рисьо підбіг до неї з мішечком, звідки Буба висипала на стіл кругленьку суму.

— У мене стільки немає, — нервово захрипів Сталін.

— Отже, ми не гратимемо, — на невинному личку дівчини вималювалося розчарування. — Хіба що... — Буба замовкла і вдала, наче роздумує. Усі затамували подих.

— Хіба що? — нетерпеливився її суперник.

— Зіграймо на... цей костюм, — і вона вказала пальцем на недбало накинутий на Сталінові плечі піджак.

— Чого це раптом? — розсердився Сталін. — Хочеш, аби я в самих трусах залишився?! — обурився він.

— Я гратиму лише на цей костюм або піду додому, — незворушно заявила Буба.

— Мій дідусь каже: «Хто виграє, той і умови ставить».

— Навіщо тобі костюм? — голосно запитав Сталін. — Певне, для отого твого діда... А ти нівроку спритна дівуля.

Буба погойдувалася на стільці, а її фан-клуб стежив, чим закінчиться суперечка.

Сталін зітхнув і сягнув по піджака, а тоді поклав його перед собою.

— Хто виграє костюм, той забере увесь виграш, — прошепотів він побілілими губами.

— Згода!

Буба майстерно перетасувала колоду, викликавши цим захват уболівальників. Дотепер вона ніяк не виявляла своїх картярських умінь і тасувала карти так, ніби тримала їх уперше в житті. Зараз, на радість своєї групи підтримки, карти ширяли в неї над головою, перелітаючи з руки в руку. Сталін перелякано дивився на суперницю, бо досі був переконаний, що цій наївній дівчинці просто щастить. Він, звісно, дивувався, чому його шахрайство не приносить результатів, але не нервував, а спокійно чекав свого зоряного часу. Проте зараз, коли в Бубиних очах замість колишньої покірливості з'явилася впевненість і рішучість, йому спало на думку, що може це дівчисько — звичайнісінький шулер, підсланий сюди якоюсь бандою?..

Сталін попустив комірець сорочки й утер спітніле чоло.

І гра почалася.

* * *

Тато з'явився у відділку опівночі. Супроводжуваний поліцейськими, відчинив двері до кімнати, де скрізь сиділи плюшеві ведмедики й стояли маленькі ліжечка.

— Бубо! — зойкнув тато, схопившись за голову. — Що ти тут робиш?

— Граюся, — відповіла донька ледь перелякано, й поклала іграшку на полицю.

— Ми розмістили громадянку в кімнаті дитини через відсутність інших приміщень, — пояснив блакитноокий сержант.

— Що ти робиш у відділку?! — допитувався тато.

— Сиджу, — буркнула Буба й притулилася до нього.

— Ви впізнаєте свою доньку? — запитав сержант.

— Невже я схожий на ідіота! — обурився тато. — Я б не розмовляв із чужою дитиною!

— Цю дитину було затримано в картярському кублі, разом із таким собі Юзефом М., на прізвисько Сталін, — повідомив поліцейський.

— Моя донька в картярському кублі? — недовіжливо спитав тато.

— Та яке там кубло, звичайний собі бар, — заперечила Буба.

— Ти була в барі? — батько здивувався ще більше.

— Була, бо мені хотілося пограти в карти.

— Але ж у тебе є дідусь! — розсердився тато. — Навіщо ходити в такі місця! Ви однаково граєте з дідом цілими ночами!

Блакитні очі сержанта зневажливо дивилися на батька й доньку. Ще одна патологічна родина, — зітхнув їхній власник, якого віддавна перестали дивувати людські вади.

— Я так більше не буду, — Буба потупилася, як зразкова учениця.

— Моя донька в чомусь завинила? — сказав тато.

— Перебування в одній компанії із шулерами для вас, виходить, мало? — вражено запитав блакитноокий. — Ваша донька знається з підозрілими особами, і наш

обов'язок — повідомити про це родину й школу.

— Батьків ви вже сповістили, а зі школою я сам владнаю, — запропонував тато.

— Тоді повідомимо разом, — припинив дискусію сержант.

— Я вперше так вчинила, пробачте мені, будь ласка.

Але попри те, що в Бубиному голосі вчувалося каяття, насправді вона аж нетямилася від щастя. Перед самою поліційною облавою здобуті для Клеменса гроші вдалося сховати, і тепер вони повернуться до власника! Разом з піджаком. Решта костюма потрапить до нього, коли Сталін залишить відділок.

— Дуже вас просимо, — заступився за доньку тато. — Буба — чемпіонка Польщі з бриджу, вона без карт просто гине! — збрехав він.

— У нелегальному казино вона теж загине, — заперечив блакитноокий.

— Обіцяю, що відтепер вона ходитиме лише до легальних! Тьху! Нікуди не ходитиме! Навіть до костюлу... Тьху! Ходитиме тільки до костюлу! До ксьондза Корека! — тато геть заплутався й Буба йому щиро поспівчувала.

— Ви знаєте ксьондза Корека? — поліцейський глянув на переляканого тата.

— Т-т-так, — затинаючись, відповів батько.

— Це мій швагро! — зрадів сержант.

— Як це швагро? У ксьондза Корека немає дружини...

— Зате є сестра, — пояснив блакитноокий поліцейський.

— Ага, справді... Яюсь я заплутався в родинних зв'язках, — промимрив тато.

— Уся ваша родина заплуталася. Повертайтеся з донькою додому й живіть так, як навчає мій швагро, — сержант аж виструнчився, згадавши авторитетного родича.

— Боже поможи, — простогнав приголомшений тато і, обнявши Бубу за плечі, швиденько рушив до дверей.

— Хвилиночку, — сержант знову підійшов до тата. — А вас я звідкись знаю...

— Може, бачили мене в костелі? — підказав тато, побоюючись за свою телевізійну репутацію. — Авжеж, у костелі, — зраділо вигукнув він. — Я майже щодня буваю у вашого швагра, щоб послухати його чудові проповіді...

* * *

— Поясни нам, принаймні, що ти там робила, — мама сиділа з почервонілими очима й видавалася Бубі дуже нещасною.

— Я грала в бридж.

— У барі? Як це зрозуміти?

— Та нормально. Я мусила виграти костюм.

— Але чому в барі?

— Ну... бо саме почався такий сезон турнірів у барах. Для бездомних, — збрехала Буба.

— Ти хотіла виграти костюм? — тато вочевидь не зрозумів її намірів. — У мене стільки костюмів. А ти нас ледь не зганьбила...

— Це був костюм пана Клеменса, — тихенько пояснила Буба й позіхнула.

— Що ти кажеш? Ти грала з якимись волоцюгами в бридж? — на порозі стояв дід Генрик. — Якщо програла, викреслю тебе із заповіту!

— Я виграла! — на обличчі дівчини вперше з'явилася переможна посмішка. — Відіграла костюм і гроші. Усе повернеться до власника, — додала вона, щоб уникнути зайвих запитань.

— Козир-дівка! — дідусь міцно обійняв онуку.

— Батьку, ви, мабуть, здурили, — обурилася мама. — Дитина повертається з відділку, заплуталася в якихось підозрілих справах зі злочинцями, а ви її ще й хвалите!

— Місце, звідки Буба повернулася, аж ніяк не свідчить про те, ким вона є! — мовив старий. — Купа шахрайок бігає до костьола!

— Оце так! — мама аж руками сплеснула. — Звідки вам це відомо? З вашого злочинного минулого?

— Я добре знаю Бубу, і мені цього достатньо, — дідусь був навдивовижу спокійний.

— А хіба ми не знаємо власної доньки?

— Я теж не надто добре знаю тебе, Марисю, — зауважив дідусь. — Що ж... ми знаємо одне одного настільки, наскільки одне одному довіряємо, — серйозно підсумував він, і на цьому розмова завершилась.

ЩАСЛИВІ ЗУСТРІЧІ

Падав лапятий сніг, і грудень, наче безцеремонний гість, запанував у кожному кутку Звіринецької. Буба жваво крокувала до школи, задоволена тим, що її вулиця теж набула святкового вигляду. Вітрини навколишніх крамничок сяяли кольоровими гірляндами, вабили різдвяними прикрасами, хоча до свят було ще далеко. Але Буба, роздивляючись виставлені іграшки, подумки планувала, які й кому купити подарунки під ялинку. Посміхнулася, побачивши бар «Шейх», який теж мовби змагався з іншими в кількості новорічних прикрас та вогників і... наштовхнулася на Клеменса.

Він стояв, випроставшись і дозволяючи сніжинкам падати на дашок його кашкета. З-під потертого пальтечка виднів елегантний костюм. Клеменс виглядав дуже урочистим і серйозним.

— Пане Клеменсе! — щиро зраділа Буба. — А я вже подумала, що ви з картярами не знаєтеся!

— Спершу я на вас образився, — зізнався Клеменс, — і тому не приходив до парку. А потім ви мене дуже зворушили, і я не хотів, щоб хтось побачив мої сльози. Бо я насправді дуже вразливий...

— Сподіваюся, тепер усе гаразд? — Бубу розчулив цей самотній чоловік, який увесь час просиджував на парковій лаві. Зараз пан Клеменс виглядав так, наче знову готувався взяти шлюб із Криською, котра виявилася стервом. Поголений і підстрижений, він скидався на вишуканого нареченого з бідного кварталу.

— Я прийшов вам подякувати. Навмисне зранку, бо ще не купив мого трунку, — кахикнув він. — Матуся передає пряники, — Клеменс простягнув Бубі великий пакунок. — Саме на свята. А від мене — ось, намистечко. Ми всі гуртом вибрали, усією компанією з «Малого Рися». І Рись теж, — додав він.

Буба почервоніла, але зовсім не від морозу. Подумала тільки, що ота Криська була справжня дурепа.

— Цього року ви мій перший святий Миколай, — усміхнулася дівчина, щоб приховати розчуленість.

— Ну, зі святістю, це ви переборщили, панно Бубо, — Клеменс зніжковів. —

Спасибі вам за все, — тремтячим голосом закінчив він і подався в бік кущів, укритих сніговими шапочками.

Із пряниками в рюкзаку Буба прямувала ще жвавіше. Рахувала кроки до шкільних воріт і замалим не наскочила на багажник автомобіля.

— Буба! Машину нам поб'єш! — засміялася Йолька.

— Ой, справді, я так суну, як танк, — зніяковіла Буба, поправляючи важкенький рюкзак.

— Познайомся із Ксавером, — швиденько сказала її подруга.

— Добридень, — пробурмотіла Буба, якій насправді кортіло чкурнути подалі.

— Мене звать Ксавер, — мовив прилизаний чепурун.

— Доброго дня, — незворушно відповіла Буба і, ледь посміхаючись і оминаючи авто, попрямувала в бік ліцею.

Цікаво, кого я ще нині зустрінудорогою до знань? — думала вона, швиденько знімаючи куртку.

— А цьомчик буде? — почувлося за спиною.

— Агата?

І, недовго роздумуючи, Буба кинулася в обійми подруги.

— Як ти погарнішала! — радість у Бубиному голосі змішувалася зі здивуванням.

— Чудово, що ти нарешті повернулася.

— Я б охоче з тобою десь посиділа й побазікала, але дуже вже багато пропустила в школі, — сміялася Агата.

— А після уроків? — Буба аж нетямилася від щастя. — Може, влаштуємо собі маленьке свято?

— Звісно! Підемо до «Брудзя»?

— Авжеж! Із власними пряничками! — раділа Буба. — У мене тут їх два кілограми, а вже скільки я хочу тобі розповісти!

— То розкажеш, — серйозно відповіла Агата й Буба більше не сумнівалася, що її подруга повернулася назавжди.

Уроки тягнулися без кінця. На щастя, їхнє підвіконня терпляче чекало на двох подруг. За вікном виднів чудовий зимовий краєвид.

Та захопившись розмовою, дівчата не помічали ані пейзажу, ані зацікавлених поглядів однокласників. Навіть шикарний Йольчин прикид, що складався із самих етикеток, не викликав у них жодного інтересу.

— А взагалі нічого не змінилося, — розповідала Буба про свою родину. — Ой, ледь не забула! Ти повинна познайомитися із Сиротою! Щоправда, він не щодня приходить до ліцею, але все-таки буває. Ну, і мушу тобі сказати, що я виграла бриджевий турнір. Дідусь каже, що це парадокс, бо доводилося одночасно ходити на уроки. Яюсь при нагоді я тобі все поясню. І ще одне... мені страшно навіть подумати про цей мамин фільм. Якщо його таки знімуть, я облажаюся перед усією школою, — спохмурніла вона.

— Та ну, не панікуй! — Агата вмiла підбадьорювати й, на щастя, не змінилася. — Було б ще гірше, якби зняли якийсь шедевр, — переконувала вона. — Бо провал люди пробачать, а успіху — ніколи.

— Це жахливо, — мовила Буба.

— Як тобі сказати. Я бачила й жахливіші речі. Страшніші від найгіршого фільму,

бо справжні, — тихенько відказала Агата, подумки втікаючи до власних спогадів.

Бубине зітхання заглушив дзвоник на виховну годину.

— А зараз моя черга звіритися. Та ще й перед усіма, — Агата зістрибнула з підвіконня. І хоча намагалася за усмішкою приховати збентеження, виглядало це непереконливо й сумно.

Редбулька ненавиділа будь-які патетичні промови.

— Мушу сказати, — почала вона вже у дверях, — що в природі ніщо не зникає безслідно. До класу повернулася Агата, а Стась Малішевський, на жаль, мусить з нами попрощатися...

— Нарешті! — вигукнув Адасть так несподівано, що зацікавила навіть Редбулька.

— Адам правий! — підтримав його Лукаш. — Цей Сирота ходить до бурси, коли йому заманеться! Завалив нам усю відвідуваність ще гірше, ніж Йолька!

— Та відчепися ти! — насупилася Йолька. — Не мене ж виганяють з ліцею!

— Припиніть! — розгнівано вигукнула Буба. — Ви всіх оцінюєте лише за зовнішнім виглядом. Звідки вам відомо, чому Сирота не ходить...

— Як це? — здивувалася вчителька. — То він вам нічого не сказав?

— Хто? — погляди учнів звернулися до Редбульки.

— Малішевський... Нічого не сказав?

І раптом у загальній тиші відчинилися двері.

— О, про вовка помовка! — класна керівничка дивилася на Стася майже з ніжністю, хоча на думку присутніх, їй анітрохи не було притаманне це почуття. — Якщо ти вже прийшов, то будь ласка, поясни однокласникам, чому наприкінці навчального року ти мусиш піти з ліцею.

— Бо я від'їжджаю, — спокійно проказав Сирота, проте без звичної усмішки.

— То тебе не виключають? — недовіжливо запитав Адам.

— Я нікому не зробив нічого поганого, — Сирота стенив плечима й спокійно сів поруч із Мілошем. Навіть витягнув блокнота. Мабуть, збирався зробити список усіх своїх недругів.

— Стась залишає школу з поважної причини, — очі Редбульки засяяли. — Коли він прийшов до нас, то вже був студентом інформатики. Тому від певних предметів його звільнили, — учителька захоплено переповідала Стасеву біографію, а сам він сидів за партою так, ніби йому було страшенно ніяково.

Адама аж заціпило, бо ті дурниці, які він тут вигукував, применшували його в Бубиних очах. Не залишалось нічого іншого, як тихенько зіщулитися й стати якомога непомітнішим.

— А оскільки в університеті ваш товариш теж досягнув блискучих результатів, то його преміювали стипендією. До Америки, — закінчила класна керівничка.

— І тепер ти поїдеш до Штатів? — запитала Буба в Сироти, анітрохи не вдаючи радості. Вона пишалася другом, та водночас сумувала, що втратить його.

— Поїду, бо мушу. Але до весни залишуся з вами, — і Сирота продемонстрував Бубі свою найширшу посмішку.

— Агато, тепер твоя черга, — змінила тему Редбулька, — ласкаво просимо додому, — усміхнулася класна. І Бубі здалося, що ця зовні суха й сувора жінка глибоко в душі приховує радість, знаючи, що її справжні почуття будуть виглядати дивно перед усім класом. Агата трохи помовчала. Нарешті наважилася.

— Я рада, що змогла повернутися, — спокійно почала вона. — Спасибі Бубі й усім, що ви мене прийняли так, наче нічого не сталося. Я перебувала в центрі, де навчають, як уникати залежностей. Не розпитуйте, чи мене вилікували, бо цього ніхто не знає. Навіть я. Мушу повірити в себе, вірити, що впораюся з усім. А коли вже мова про відвідуваність, Адаме, — дівчина суворо глянула в його бік, — то це я найбільше завинила, тож не нападайся на інших.

У класі стало тихо. Дехто зацікавлено зиркав на Агату й Сироту, але всі мовчали.

— Ну, якщо ми вже все одне одному пояснили, то подискутуємо про щирість, — класна вирішила не марнувати часу. — Адасю, ти особливим чином розумієш цю рису, тож будь ласка, висловись із цього приводу, — запропонувала вона, вистукуючи олівцем ритм жалобного маршу.

Сирота навіть не підозрював, що зробив Агаті послугу, зібравши довкола себе натовп цікавих.

— Ось вони, справжні доброзичливці, — буркнула Агата до Буби, непомітно киваючи в бік нових Стасєвих друзів.

— Атож, якби ти лише знала, як вони раніше з нього сміялися! — співчутливо озвалася Буба.

— А тепер вимагатимуть автографів, — кепкувала Агата.

— Диви-но лишень, як Америка змінює людей, — і подружки вибухнули сміхом.

— Дівчата! Зачекайте! Я з вами! — кричав Сирота, оточений новими шанувальницями.

— А ти накажи, аби тебе на руках принесли до «Брудзя»! — відповіла Буба, і вони з Агатою рушили до піцерії.

Сирота дістався туди на своїх двох, але виглядав таким утомленим, немовби щойно відбув світове турне.

— Боявся, що не встигну, бо в мене до тебе справа, — відсапувався він, весело поглядаючи на Агату.

— До мене? — здивувалася та.

— Ну, я собі подумав, що тобі чимало треба надолужити, — хлопець почухався за вухом.

— Авжеж.

— То, може, поділимо предмети. Я візьму всяку математику, а Буба — решту...

— Зслабка я, щоб учитися в генія, — знітилася Агата.

— Не жартуй так! А якщо поділитесь зі мною піцою, то я можу зубрити матюху з тобою навіть перед літаком до Штатів, — він облизався й першим сягнув по відкраяний шматок.

* * *

— А ось і наша неповнолітня правопорушниця! — пожартував тато, побачивши доньку.

Бубина піжама виглядала так, ніби її щойно витягли з Добавчиної пащі, а на голові красувалися розкуйовджені шоколадно-жовті пасма. Якби в такому вигляді з'явилася мама, усі б подумали про її екстравагантність, але в Бубиному випадку то було звичайне нехлюйство.

— Тату, нині неділя, — сонно буркнула доня. — Навіть у тюрмі, — додала вона,

широко позіхаючи.

— І які в тебе плани на сьогодні? — поцікавився тато. Він був, на диво, старанно поголений і вбраний. А це могло віщувати хіба що неприємності.

— Плани? — Буба почухала голову. — Жодних, крім ледарювання й обжерства.

— Гм, — відгукнувся тато.

— А чого ти раптом запитуєш про мої плани? — здивувалася дівчина. — Восстанне, пригадую, таке було в початковій школі.

— Ну... бо я твій батько, — відповів той.

— А що ти збираєшся нині робити? — поцікавилася Буба, сідаючи до столу.

— Я... мені треба піти на роботу.

— Але ж у неділю твоя телекрамниця не працює.

— Я домовився про зустріч із редактором Гжондкою, — тато втупився у вудженину. — І з Гавронським, цим, знаєш, з інформаційного сервісу...

Але батько поведився химерно, і Буба б не здивувалася, якби Гавронський виявився міс Полонією, а редактор Гжондка був на високих шпильках і з торбинкою. Дівчина занепокоїлася й уважно придивилася до тата.

— Тільки не нароби дурниць. Невдовзі річниця вашого одруження, нехай хоч раз все обійдеться без сварок, — попросила вона.

— Що ти, Бубо! — обурився тато. — Я ж не твоя мама, щоб наражати родину на скандал.

— Авжеж, ти щойно згадав, що ти мій батько, — погодилася донька.

Та коли з'явився дідусь і, привітавшись, сів на своєму місці, Буба геть збентежилася.

— У нас що, свято, а я нічого про це не знаю? — занепокоїлася вона.

— Мабуть, треба розбудити Марисю, — насилу промовив тато. — Скажу їй, що батько вирішив або одружитися, або померти!

Дідусь Генрик був у темному костюмі, і зі своєю благородною сивиною міг би стати зіркою білбордів, переконуючи юрби скептиків, що старість може бути прекрасною. Проте Бубу занепокоїв ледь чутний запах солодких парфумів, які нагадували про лісову німфу.

— Дідуню, ти нині неймовірно елегантний! — захоплено мовила онука. — От тільки ці парфуми...

— А, ти про це! — дід зневажливо махнув рукою. — Вони були в такій гарнесенькій пляшечці, що я не втримався, і трошки напахтився.

— Ти пахнеш, як моя дружина, — тато принохався до манжетів тестя.

— Але це не причина, щоб ти об мене витирався, — невдоволено сказав старий і, пов'язавши серветкою шию, заходився коло молочної локшини.

— Дідусю, ну скажи, з якої це нагоди ти причепурився так, що тебе можна виставляти у вітрині дорогого бутику?

— Я домовився зустрітися з моїм другом, — пояснив нарешті дід. Вишуканий костюм не заважав йому гучно сьорбати й накладати локшину пальцями на ложку.

— Сподіваюся, що в його присутності ти не їстимеш рідкої страви, — кепкував тато.

— А я сподіваюся, що мій товариш аж ніяк не нагадує тебе, — відрізав старий. — Хоча, — додав він, придивившись до зятя, — ти нині теж на себе не схожий.

Тато пропустив цей коментар повз вуха. Поправив краватку й глянув на годинника. Дивно, але дідусь теж торкнувся свого метелика й позирнув на старий циферблат. Потому обидва дружно підвелися й рушили до своїх кімнат, щоб за мить зустрітися в передпокої, де заходилися шукати капелюхів, шарфів та рукавичок. Тато виявився спритнішим. Кинув коротке «па-па», і зник. Дідусь пововтузився, начищаючи черевики й добираючи відповідний шарф.

— Зізнайся, дідусю, тут справа в жінці, — допитувалася Буба, сповнена найгірших підозр.

— Ні, мені цілком вистачає онуки, — посміхнувся дідусь.

— Тоді з ким ти зустрічаєшся?

— Я ж не збрехав.

— Але в тебе досі не було жодного приятеля.

— Було чимало, але всі повмирали, — заперечив старенький. — На щастя, у житті завжди можна зустріти когось особливого...

— Та скажи принаймні на яку літеру починається ім'я!

— На «Л», — примружився дід Генрик.

— Л... Л... Л... «Лавина сексу»?!

— Браво, онучко! — дідусь поцілував її в лоба. — Побажай мені вдалих справжніх, а не віртуальних розмов, — мовив він і, захопивши тростину, рушив назустріч новій пригоді.

Мама була зайнята кіносценарієм й анітрохи не поділяла Бубиною занепокоєння.

— Нарешті вдома буде трохи тиші, — прокоментувала вона відсутність рідних і зачинилася у своєму кабінеті із чашкою кави.

Буба вирішила, що спробує розібратися із цим сама. Зайшла до дідової кімнати й увімкнула комп'ютер. Без проблем відкрила розмови Блондиночки з Лавиною сексу і, пояснюючи свій вчинок благом родини, перечитала плани обох добродіїв. Її трохи насмішила чоловіча марнославність, якою відзначалися ці двоє.

«Я мужчина привабливої зовнішності, дещо в американському стилі, — вихвалявся на чаті Лавина. — Уважаю, себе вродливішим за пересічних чоловіків. Сидітиму біля вікна в головному залі кав'ярні».

«Нещодавно я зробив висновок, що сивина додає мені мужності й чарівності, — зізнавався дідусь. — Я стрункий, наче кавалерист, і взагалі джентльмен хоч куди. А що належу до класу вмираючих осіб з гарними манерами, то мене неможливо переплутати з кимсь іншим».

І раптом Буба зблідла.

Ні, це неможливо, — у паніці подумала дівчина. — Мабуть, це випадковість, що зустріч повинна відбутися поруч зі студією, де працює тато. Але ж він теж подався на телебачення! Що буде, якщо вони наштовхнуться один на одного? Хвилиночку, — Бубині припущення сягали щораз далі. — А що, коли... Ні, такого не буває! Світ завеликий, щоб таке справді могло трапитися...

Проте абсурдне передчуття вже не полишало її.

— Пробач, тату, — прошепотіла Буба, вмикаючи покинутого на ліжку лептопа. Швиденько знайшла потрібну програму й зацікавилася. На батьковому чаті аж роїлося від Блондиночок!

— Отже, вони... один з одним... Наче в різних світах живуть, хоча між ними лише стіна! — Буба не могла сказати, чи її відкриття кумедне, чи кумедне й трагічне водночас. Дівчина сміялася, проте відразу ж її огортав смуток. А що, коли ця зустріч закінчиться черговим родинним скандалом.

Нарешті вона сіла біля вікна на кухні, бо звідти найкраще було видно подвір'я, і вирішила почекати на розвиток подій.

Лише коли мама ввімкнула духовку, щоб розігріти недільний обід, на подвір'ї з'явилася татова машина. Буба затамувала подих.

На її подив, з авто висіли тато її дідусь, які приязно гомоніли. Принаймні, таке вони справляли враження.

Не скажу, що я знаю, — вирішила Буба, підбігаючи до домофону.

— Ми голодні, — почувся знизу татів голос.

— О, то ви повернулися разом! — удавати було простіше, ніж думала Буба.

— Ми могли й вийти разом, — засопів дід, знімаючи куртку.

— Або й зовсім не виходити, — докинув батько, дивлячись на брудні носачи своїх черевиків.

— Але зустрічі були вдалимими? — допитувалася Буба, поглядаючи на знічених чоловіків.

— Та-а-ак, — буркнув тато. — Дуже приємно було.

— Я теж... задоволений, — дід нервово почухався за вухом і замовк.

— Певне, у вас вичерпалися всі теми для розмов, бо якось ви мляво відповідаєте.

— У мене... авжеж, вичерпалися, — дідусь струшував з піджака невидимі порошинки.

— І в мене теж, — пригладив поріділе волосся тато.

ПОГОДА ЯКРАЗ ДЛЯ ДРУЖНІХ РОЗМОВ

— Твій тато, Бубо, віднедавна частіше спілкується з дідусем, ніж зі мною, — поскаржилася мама, вискубуючи брови.

— Хіба в цьому є щось погане? — несміливо запитала Буба.

— І нічого хорошого теж немає, коли чоловік воліє говорити з тестем, а не із власною дружиною, — вела своєї мама, зойкнувши від болю, бо видерла ще одну волосинку.

— А мені подобається їхня чоловіча солідарність, — усміхнулася Буба, подумавши, що ця дивна дружба могла ніколи не народитися, проте...

— Я чула, що тато з дідом збираються разом піти на якийсь матч. І планують порибалити на кризі, — повідомила вона мамі.

— Що ти кажеш? — мама припинила самокатування. — Як це рибалити? Але вони ніколи... У них навіть вудок немає!

— У тебе теж не було коня, але ж тобі подобається їзда верхи, — тихенько нагадала донька.

— Хай там як, — мама вирішила закінчити незручну тему й видерла аж три волосинки відразу, — але кожен, хто сприймає твого діда серйозно, викликає в мене підозру.

Запала мовчанка, і мама раптом зрозуміла, що втратила доньчину підтримку.

— Звичайно, тебе це не стосується, донечко, — швидко додала вона. — Твої

стосунки з дідусем пояснюються вашою...

незрілістю... — мама намагалася виправити власний ляп, але вийшло ще гірше.

Буба залишила маму наодинці з її болем, тривогою та ляпами. Зате в неї самої настрої був пречудовий. Шарлотка, спечена для Агати, могла б спокійно прикрашати стіл англійської королеви, а подароване Клеменсом намисто перетворило стареньку блузку на справжнє диво.

У такі хвилини треба сказати проблемам: «Вхід заборонено!», — думала Буба, накриваючи стіл для гостей.

Агата прийшла вчасно й принесла вазонку з величезною «Вифлеємською зіркою».

— Гадаю, це ще більше нагадуватиме свято, — сказала вона, струшуючи сніг із черевиків. — Чудове намисто, — похвалила Агата, — жоден хлопець не купив би такого гарного.

— Хіба що крім того, який мені його подарував, — посміхнулася Буба. — Але навіть не намагайся уявити, що тут пахне сентиментальною любовною історією, бо це зовсім не так.

— Ой ні, любовні історії залишмо твоїй мамі, — відповіла Агата й дівчата пішли до кімнати.

Кава вже холонула. Агата гріла об чашку свої закоцюблі долоні й радісно позирала на подругу.

— Як я мріяла про таку хвилину. Там, у реабілітаційному центрі, так бракувало подруги. Звісно, з'явилися знайомі, але з ними мене об'єднували спільні проблеми, а не дружба.

— А мені, — зізналася Буба, помовчавши, — було соромно, що я майже нічого про тебе не знала. Ти немов загубилася серед інших моїх справ.

— Не кажи такого, — заперечно похитала головою Агата. — Ти була зі мною настільки, наскільки я це дозволила.

— А зараз?

— А тепер усе змінилося. Зрештою, я справді працювала над собою ці кілька місяців. Моє щастя, що мені трапився Войтек. Це лікар, про якого я тобі писала...

— Так, пам'ятаю, — Буба знала того листа напам'ять. — Той, що порадив тобі...

— Точніше кажучи, він мене вислухав. Я вперше зустріла людину, яка не кричала, не лякала, а намагалася вислухати. Якби люди знали, скільки від цього залежить, жити було б легше й приємніше, — тихенько додала Агата.

— Авжеж, — погодилася Буба, згадуючи родинні сварки й суперечки.

Коли від шарлотки залишилися хіба що спомини, а Марія Пешек уп'яте співала останню пісню на диску, Агата неохоче глянула на годинника.

— Час повертатися додому, — весело сказала вона, хоча на її обличчі не було й тіні посмішки.

— У тебе вдома нічого не змінилося? — Буба занепокоїлася, що її запитання занадто сміливе, а може, навіть зайве. — Скажи тільки, чи із братом у тебе й далі такі гарні стосунки, — спробувала вона врятувати ситуацію.

Агата взяла Бубу за руку, і цей такий звичайний жест заспокоїв дівчину.

— Ти моя подруга, — серйозно мовила Агата. — Тому маєш право розпитувати

мене про все. Я тобі довіряю. А вдома майже нічого не змінилося, якщо ти запитуєш про тата. Він не дає собі ради із хворобою... Зате я тепер дивлюся на цю проблему зовсім по-іншому. Більше не звинувачую себе, що тато п'є. І допомагаю братові зрозуміти, що ми з ним нічим не завинили... З мамою гірше, але вона теж повинна колись подорослішати, якщо ти розумієш, про що я...

— Звичайно! — Буба вдивлялася в сутінки за вікном. — Мої батьки теж повинні подорослішати, хоча здавалося б, вони давно повнолітні. А зараз, коли наближається ювілей їхнього шлюбу й ми з дідом вирішили подарувати тандем, я роздумую, як мама з татом поїдуть на такому велосипеді... Адже кожне з них рушить у свій бік, тому це буде лише купа зусиль, втома, а тандем ні з місця!

Дівочий сміх залунав у кімнаті з такою силою, що у дверях з'явилася мама.

— Як добре, що вам так весело! — усміхнулася пані Марися. — Ловіть, дівчатка, кожну мить, бо якщо потім ваш чоловік виявиться похмурим буркотуном, вам кінець!

— Жінко, що ти кажеш! — долинув з коридору татів голос. — Твій похмурий буркотун прагне нагадати, що поруч із тобою він забув, яким був колись безтурботним і веселим юнаком!

І родинна суперечка продовжилася у вітальні.

— Ми тебе проведемо, — вирішила Буба, і Добавка радісно заметляла хвостом.

Йти вулицею було важко через негоду й мокрий сніг.

— Я саме подумала, що мені подобається, коли ти смієшся, — Буба оминала калюжі, щоб не промочити мартенси.

— Мені теж. Знаєш, окрім тебе у мене є ще три подруги, — сказала Агата, зупинившись біля підталого сніговика. — Їхнє завдання — подбати, щоб у мене був гарний настрій.

— Як це, крім мене? — у Бубі ворухнувся хробачок ревнощів.

— А отак! — засміялася Агата. — Але ти не повинна через них перейматися. Я познайомилася з ними там, у центрі.

— І нічого мені не сказала. Як їх принаймні звати?

— У них однакові імена. Свідомість, Свідомість. І третя... — теж Свідомість, — закінчила Агата, а Буба глянула на неї з повагою і захватом. Їй раптом здалося, що цієї нової Агати вона зовсім не знає, але захоплюється нею. І нізачо не хоче втратити.

Добре було отак іти поруч і разом мовчати.

Слова, немов сніжинки, — думала Буба. — Коли торкаються нашої шкіри, можуть викликати радість або відчуття холоду. А потім зникають. Мовчанка краща, ніж слова, бо звільняє місце для думок. Мовчання — це погода для дружби, — і вона ще міцніше притулилася до плеча подруги.

* * *

Уся школа жила в очікуванні різдвяних канікул. Крім Йольки. Бо Йолька Мірович виглядала так, ніби її організм відмовлявся виконувати повсякденні життєві функції. Хіба що крім дихання.

— Мірович, що з тобою відбувається? — захвилювалася Пандемія. — Ти схожа на людину, яку розшарпують високі почуття, а я тебе ніколи в них не підозрювала...

Схожі зауваження Йолька збувала порожнім поглядом і навіть не реагувала на

них.

— Щось із нею не так, — прошепотіла Буба Агаті, але та лише стенула плечима.

— Можливо. Але мене це не обходить. Причиною Йольчиного стресу можуть бути погано наклеєні тіпси, а мені бракує уяви, щоб втішати її в такій ситуації.

Після математики Йолька сама підійшла до Буби.

— Побалакаємо після уроків? — тихо запитала вона.

— Звичайно! Підемо до «Брудзя»?

— До «Брудзя», — притакнула Йолька таким голосом, ніби там, у королівстві піци, мали відбутися поминки за її нещасливим життям.

Буба не запитувала, що сталося й чому Йолька без макіяжу і з червоними очима, які свідчать про проведену в сльозах минулу ніч. Зате зараз Йолька більше скидалася на інших дівчат у класі, і це Бубі навіть сподобалося.

— Замовлю для тебе королівську, з куркою і смачною моцарелою, — запропонувала Буба, шукаючи в меню, чим би можна було втішити однокласницю.

— І склянку води, — Йолька вочевидь вирішила страждати далі. — Я залишилася... сама, — повідомила вона й перелякано глянула на Бубу.

— Тільки не кажи, що із твоїми батьками щось трапилося!

— Йдеться про Ксавера, — пояснила Йолька причину свого нещасного вигляду.

— Ох, — полегшено зітхнула Буба. — А я думала, що сталася якась біда...

— Звісно, що сталася!

Бубі довелося повірити, бо найбільша модниця класу витерла носа рукавом вишуканої мереживної блузки. Уперше за час їхнього знайомства Йолька анітрохи не зважала на свою зовнішність.

— Цей твій Ксавер зовсім не вартий, щоб ти через нього рюмсала, — почала Буба.

Якби Йолька знала, які сумніви пробудила своїм зізнанням, то мабуть, знайшла б собі іншу повірницю, — думала Буба, побоюючись найгіршого. А що, коли це її власна старша сестра скинула королеву краси Йольку із трону? Що тоді?

— Ти не знаєш, як воно, коли закохаєшся, — схлипнула Йолька, і Буба мовчки погодилася із цією несправедливою оцінкою. — Весь світ запався... І ця подорож на Рив'єру... Я собі навіть нові купальники купила...

— Ти така гарна, що поїдеш із ким-небудь іншим, — палко мовила Буба.

— Але я хочу з ним! А це вже неможливо.

І сльози знову закапали на серветку.

— Може, усе владнається? — припустила Буба. — Він неодмінно ту іншу покине! Щойно довідається, що та вагітна й має родину, то обов'язково повернеться до тебе! — переконувала вона подружку так гаряче, що не помітила її здивованого погляду.

— Про що це ти, Бубо?

— Ну-у-у, про цю твою суперницю... мабуть, якась нова знайома, через яку Ксавер тебе покинув... — плутано пояснювала Буба і з переляку випила Йольчину воду.

— Немає жодної суперниці! — розгнівано заявила Йолька. — Ще така не вродилася! — пихато додала вона, хоча це ніяк не применшувало її нещастя.

— Чудово! — Бубина щира радість теж не зустріла Йольчиного схвалення.

— Нічого чудового немає! Ксавер... він... ну, як воно? Він мусить відповісти перед законом!

— Ти хочеш сказати... — не зрозуміла Буба.
— Сидітиме у в'язниці, — прошепотіла Йолька й почервоніла від сорому.
— Тим більше не варто плакати, — запевнила Буба. Їй було ніяково, що не може співчувати ані Йольці, ані Ксаверові. І ця звістка про відповідальність перед законом навіть її втішила, хоча вона нікому не бажала нічого поганого.
— Легко тобі говорити. Він мене так балував... — зітхнула Йолька.
— Але виявився непорядним. Що тобі із цих подарунків?
— Коли мене балував, то був порядним! Мені так принаймні здається...
— Якби був, то не потрапив би туди, де він зараз опинився, — підсумувала Буба.
— А мені твій Ксавер анітрохи не подобався. Може, тобі це й неприємно, але довіри він не викликав.
— Ти помиляєшся щодо нього! — заперечила Йолька, але вже без колишнього ентузіазму. — Я тобі скажу, що він навіть тобою зацікавився. Просив, щоб я тобі запропонувала в нього роботу моделі. Пам'ятаєш, коли ти налетіла на наше авто. Я тобі раніше не казала, бо, розумієш...
— Звичайно, — Буба ледь посміхнулася.
— Я подумала, що він хоче взяти тебе на роботу, бо зараз у моді такі товсті моделі, а він завжди хоче йти в ногу із часом...
— У в'язниці теж ітиме, — запевнила Буба подружку. — А я вважаю, що ваша розлука піде тобі на користь, ти лише помолодшаєш...
— Ти так думаєш? — останній аргумент Йольці сподобався. Вона витягла маленьку пудреницю й зазирнула до люстерка. — Мабуть, ти маєш рацію, — невпевнено мовила дівчина. — Через нього в мене прищі й безсоння.
— Навіть цілий гурт Ксаверів не вартий таких страждань, — серйозно заявила Буба.

Йолька колишнім упевненим рухом поправила зачіску й припудрила носа. — А де моя вода? — запитала, зазирнувши в порожню склянку.

— Замовлю ще одну! — засміялася Буба. — Але з королівською піцою! Ділимо навпіл.

— Останнім часом я так схудла, що нехай уже! — Йолька потупилася, але потім підняла очі на Бубу. У них було ціле море вдячності.

* * *

— Тільки не кажіть, що вас немає вдома! — з домофона почувся голос Маньчака.

— Ми вдома! Удома! — відгукнувся дідусь, вибігаючи назустріч гостям.

Повернення Маньчаків означало, що вони пробачили старому візит до кураторки, а на додачу вирішили програти йому в бридж.

— Шикарно, — захопився дід, насилу знімаючи з пані Віолетти кумедну пелерину.

— Дуже практичне це ваше покривало. І на людині гарно виглядає, і на дивані!

— Це накидка, а не покривало, — пояснила Маньчакова.

— От-от, я й кажу, що вона дуже практична... А пан Вальдек, наче святий Миколай! — зрадив старий, глянувши на фіолетове пальто з білими вилогами.

— Зараз такі в моді, — пан Вальдек старанно струшував сніг з рукавів.

— Це правда. Я сам бачив у нашому гіпермаркеті... не менше, як сорок таких Маньчаків із дзвониками. І неодмінно купіть собі білу бороду! Чудовий

Миколайко... — дідусь аж нетямився від захвату.

— Кличте Бубу, бо в нас нині мало часу. Ми із дружиною йдемо на суші.

— Слід казати «по суші». Або «сушею». Треба говорити правильно.

— Ви якийсь відсталий, — задоволено зауважив Маньчак. — Навіть не знаєте, що прийнято їсти в дорогих ресторанах.

— Як це я не знаю? Якщо ви вже багато років обідаєте в нас, то певне, ми харчуємося однаково, — заперечив старий. — Бубо! Маньчаки чекають на твій віст!

День як день, — думала Буба, старанно складаючи карти за мастю. — Може, навіть кращий за інші через оту ялинку, яку хтось приніс і поставив біля дверей квартири. Зараз деревце занесли до передпокою, і воно заповнило помешкання святковим ароматом хвої.

— А як там із продовженням роду? — обережно запитав дідусь Генрик. — Дитинка буде на ці свята, якщо вже можна так висловитися, у ваших яслах?

Маньчак затято мовчав, а його дружина шукала відповідної карти.

— Бо саме час відповідний... — Дідусеві піки брали все, що опинялося на столі.

— Ми іншої думки, — буркнув пан Вальдек. — Зараз холодно. Діти часто хворіють.

— Цього року багато вірусів... — тихенько додала пані Віолетта.

— Ви будете чудовими батьками, — дідусь лягнув себе по стегні. — Дитинка ще в планах, а ви вже так переймаєтеся.

— Ми перенесли це всиновлення... на пізніше, — Маньчак неохоче докинув трефового короля.

— Як це перенесли? — дід здивовано глянув на гостей. — Можна перенести іспит на права, навіть партію в бридж, але ж не дитину!

— Ми не дитину перенесли, а термін, — розгнівалася пані Віолетта. — Усиновлення взимку віщує проблеми.

— Ви мене дивуєте, — дід справді спантеличився, бо загаявся й показав суперникам усі карти. — Дитина — це вам не саджанець, щоб його навесні висаджувати в ґрунт... — обурено почав він. — Крім того, я читав чудову книжку саме на цю тему... Вона називається «Лелеки прилітають узимку», там ідеться про такі зворушливі речі...

— Дайте мені спокій із цими лелеками! — пирхнув Маньчак. — Я вам не Буба, щоб слухати ваші казочки!

— Але я не це мав на увазі! — вигукнув дід Генрик.

— Якщо йдеться про увагу, то із цим у вас завжди проблеми, — підтримала чоловіка пані Віолетта. — А дитини ми зараз не передбачаємо й квит!

— Може, воно й на краще, — старий явно був знервований. Розстебнув комірець сорочки й важко дихав. — Купіть собі ведмедика. Він не підхопить нежитю й не матиме проносу. — Дід так відсапувався, що Буба перелякалася й побігла по таблетку.

— А звідки ви дізналися? — Маньчакова грайливо зазирнула панові Генрику в очі.

— Хто вам сказав про ведмедя?

— Про якого ведмедя? — дід ошелешено дивився на подружжя.

— Ну, про того ведмедя з останнього показу мод! Вальдусик мені його придивився

й тепер ми беремо кредит, щоб купити, бо він такий дорогий... — Маньчакова втупилася у власний пишний бюст.

— Двійка бубна, — почала Буба чергову партію, а Маньчаки полегшено зітхнули, немовби дівчина позбавила їх тягара батьківства й материнства.

— От, Бубо, ви й залишилися без двох, — заявив Маньчак після останнього пасу. Блиснув золотим зубом і пішов з козиря.

— Ой, Бубо, — зойкнув дід, — ти ж бо щойно оголосила менші п'ятірки. Я зовсім забув про спільну мову.

— Аж ніяк! — підморгнула онука. — На щастя, ми з тобою завжди знаходимо спільну мову. Навіть тоді, коли програємо, — тепло додала вона. Бо дідусь завжди вмів її здивувати, наче маг, який витягав з порожнього капелюха червоне сердечко.

ДЕНЬ ШАХРАЯ

Якби мамині сльози зібрати до ванни, вистачило б на передсвяткову купіль для всієї сім'ї, — подумала Буба, причаївшись у куточку вітальні. Та цього разу мамине горе було настільки обґрунтованим, а розпач настільки невтішним, що ніхто навіть не намагався втрутитися.

— Дуже я схвилюваний тим, що відбувається, Марисю, — говорив дідусь, співчутливо дивлячись на доньку.

Мама схлипувала й кожні кілька хвилин дивилася на рідних заплаканими очима.

— Крихітко, не переймайся. Власне, навіщо нам цей будинок? Чи маленький будиночок? Досить того, що в нас невелика квартира! — тато намагався застосувати терапію в поєднанні з елементами практицизму. — Крім того, у будинку треба прибирати, а хто б це робив, крихітко?

— Про стайню я взагалі мовчу! — додав дід. — У стайнях буває таке коїться, що навіть той міфічний, як там його...

— Геракл, — підказала Буба.

— От-от, навіть Геракл не міг із цим упоратися!

— Мабуть, ти маєш на увазі Авгія, — несміливо втрутився тато. — Здається, це були його стайні.

— Авжеж, але ж він не збирався там прибирати. Він лише забруднював...

— Можливо, — погодився тато. Відколи в них із дідом з'явилася спільна таємниця, Павел часто йшов на компроміс.

— Окрім того, — продовжував дід Генрик, — навіщо нам коні? Ми ж не Протек, щоб їх об'їжджати...

— Доси-и-ить! — зарепетувала мама. — Не вимовляйте цього імені! Я не хочу його чути!

— Крихітко, ми ж лише на прізвище, — виправдовувався тато.

— Мої мрії зруйновано, — патетично виголосила мама.

— Хіба мрії — то будівля, щоб їх зруйнувати? — здивувався старий.

— Дідусю, це символічно сказано, — пояснила Буба.

— Ви що, не можете обговорювати це деінде? — мама знову залилася сльозами. — Дайте мені спокійно поплакати!

— Коли бо ти спокійно не вмєш, — зауважив дід.

— Справді, крихітко, — підтвердив тато. — Ти весь час метушишся, он уже стягнула покривало з дивана.

— А в Маньчакової покривало гарніше, — засмутився раптом дід своїм несподіваним відкриттям.

— Зате сама вона гірша за мою крихітку, — рішуче заявив тато.

— Як ви можете порівнювати мене з нею! — знову зайшлася плачем мама.

— Ми ж саме й кажемо, що це неможливо, — заспокоїв її дід. — Ані з нею, ані з паном Вальдеком. А ви знаєте, — пригадав він собі, — що Маньчаки вже не хочуть тієї дитинки?

— Як це не хочуть? — мама сіла, вражена, і на мить забула про власні негаразди.

— Стверджують, що взимку це не виплачується, бо дитина може захворіти.

— Негідники! — обурилася мама, і Буба збагнула, що нині кожна дрібниця може вивести матусю з рівноваги.

— У мене є власна версія подій, — дід таємниче стишив голос. — Маньчаки не отримали цієї дитини. У малого, мабуть, на них алергія. Зараз у більшості дітей алергія...

— На Маньчаків? — тато аж рота роззявив.

— Ні, взагалі, а зокрема й на Маньчаків, — заявив пан Генрик тоном досвідченого педіатра.

— Мені так хотілося, щоб мої донечки були щасливі, а тепер... нічого не вийде! — знову пригадала собі мама.

— Ти завжди можеш їх ошчасливити, — для діда цієї проблеми не існувало. — Невдовзі ти вдруге станеш бабусею. Займатимешся черговим Франеком, а Оля буде тобі неймовірно вдячна.

— Тату, ви що, несповна розуму, — мама аж затулилася покривалом, ніби побоювалася, що хтось підкладе їй на коліна немовля. Певне, вона щось відчула, бо за мить у домофоні почувся Робертів голос.

— Привіт, Бубонько, відчиниш?

Невдовзі вітальня сповнилася новими голосами. Спершу Ольга перелякалася маминого вигляду, потім порадила дідові звернутися до психіатра й, нарешті, всілася Робертів на коліна, а той гордо обняв дружину разом із новим малюком у її животі. Тільки Францішек вовтузився на підлозі, шукаючи Добавку.

— На початок скажу вам, що... — Ольга картинно вмовкла, — я відмовилася від роботи в того Ксавера!

Буба насилу приховала радість.

— А... чому? — знічев'я поцікавилася вона.

— Бо він виявився шахраєм! — вигукнула Ольга.

— Іще один негідник! — знову схлипнула мама, але вирішила вислухати Ольку.

— Ота його агенція виявилася звичайним... Гм, як би це сказати...

— Певне, звичайним борделем, — не втримався дідусь, за що його миттєво покарали обурені погляди присутніх.

— У кожному разі, власник сидить у в'язниці, а я... я така рада, що Робертик зі мною щасливий...

— Оце справді новина, — відгукнувся пан Генрик, але на нього ніхто не звернув уваги.

— А яка в мамі трагедія? — Олька запитально глянула на Бубу.

— Бо не буде фільму із зірками екрану й конячками, — спокійно пояснила та, а мама підтвердила її слова новим схлипуванням.

— А що трапилось? — Олька засмутилася втратою обіцяної ролі.

— Пан Прот виявився аферистом, — гордо заявив дідусь.

— Аферистом... О, згадала! Аферист — це той, хто грає на перегонах! — зраділа Олька.

— Ти все переплутала, — заперечно похитав головою тато. — У фільмі справді були коні, а Прот звичайний... аферист, — безпорадно закінчив він.

— Ага, — погодилася Олька й знову глянула на маму.

— Він мені пообіцяв продюсера, мільярдера, підраховував зиск у євро...

— Ти казала, крихітко, що в доларах, — нагадав тато.

— Ні, у євро, — наполягала мама.

— А я пригадую, що в зелених, — уже тихше правив своєї батько.

— Яка різниця. Не буде більше ані євро, ані зелених, — розсудливо сказав дід Генрик.

— І що? — Олька випередила новий напад маминого плачу.

— Ну, і цей начебто мільярдер...

— Ти казала, що мільйонер, — тато волів уточнити деталі, наче від цього залежала доля світу.

— Мільярдер, — заперечила мама. — Але що я хотіла сказати? — безпорадно глянула вона на рідних.

— Бабуся, — почулося з-під столу.

— І цей теж! Франеку, я просила, аби ти називав мене «тьотею»!

— Ну, то цей мільярдер... — Олька вочевидь непокоїлася про мамині нерви.

— Ага, так... Ну, то з нього такий мільярдер, як з мене... Марія Каллас!

— У вас принаймні однакові імена, — зауважив тато.

— Він не займається кінопродукцією. У нього виробництво газованої мінералки, яку він експортує до Німеччини!

— Яка це вода? — ввічливо спитав дід Генрик.

— «Мінерва», а німецькою «Minerwasser». Уявляєте? Якийсь мінервассер мав створити європейський шедевр?!

Зробилося тихо, а тоді скептично озвався тато:

— Мені цей Прот із самого початку не подобався.

— Протек, — несміливо виправила мама.

— Щось у нього таке було у виразі обличчя... — тато з помітним вдоволенням знущався з пана Протека. — Щось таке порочне...

— Не знаю. Може, справа в його зачісці? Із цим набік зачесаним чубом він скидався на Гітлера...

— Мабуть, усі вони там понімечені, — кашлянув старий. — Пригадую, колись давно, забув, у якому році, зустрів я такого собі німця... Який він був дотепник!

— А він говорив польською? — здивувалася мама.

— Ні, по-своєму.

— Тоді як ти розумів його жарти, якщо по-німецькому ні в зуб ногою?

— Раніше я все розумів, бо світ був простішим і чесним, — дідусь замислився. —

А нині? Самі дивіться! Прот — злочинець, якийсь Ольчин знайомий — шахрай, невинну Бубу зачиняють у відділку... Марисю! Ти повинна написати якийсь детектив. Це дуже відповідний жанр для наших часів.

— Детектив, кажеш? — повторила мама. — На мотивах мого особистого досвіду?

— А чого, це дуже непогана ідея! — загорівся тато. — Матимеш можливість посадити Прота на кілька років за ґрати.

— А й справді, — зраділа мама, простягаючи руки до Францішека. — Ходи до тітоньки, мій скарбе, — ніжно прошепотіла вона.

— Ну, якщо фільму поки що не буде, то може, бодай вечерю приготуємо? — запропонував дідусь. — Бубо, збігаєш до крамниці по мої улюблені рогаики?

— Звісно, дідусю!

— І якоїсь водички купи! — попрохав тато.

— Тільки не «Мінерву». Навіть, якщо буде акція, — попередила мама.

* * *

— Щось незвичайне відбувається, — поділився з Бубою своїм відкриттям тато, встановлюючи ялинку в стояк. — Коли я йду на роботу, моє авто завжди очищене від снігу. Усі машини білі, а моя виглядає, наче щойно з автомийки. Гадки не маю, хто це в нас такий турботливий. Я знаю, що сусіди гарно до мене ставляться, але щоб настільки?

— Може, якась таємна шанувальниця? — підказала Буба.

— Навіть найбільш потаємна шанувальниця не зтягне на наш поверх такої ялинки! — відсапувався тато. — Хіба що це Бартошова. Пані Аня принесла б сюди цілий ліс, якби він у нас помістився.

— Справді, дивно, — погодилася Буба, і раптом кудись заквапилася.

— Упораєшся без мене? Бо я хочу піти до міста. — Дівчина витягла з кутка мартенси й глянула на Добавку. — Не зараз, дорогенька, — пояснювала вона їй, розплутуючи шнурівки. — Навіть таких гарних песиків не пускають до магазинів.

Як приємно ходити по крамницях! Щоправда, більшість подарунків давно чекали на своїх власників, але розмова з татом нагадала Бубі про того, кому теж слід зробити сюрприз! Дівчина не мала сумнівів, хто щодня чистив батькове авто від снігу й приніс до їхнього порога чудову ялинку. Звісно, Буба продовжувала зустрічати Клеменса на парковій алейці й завжди сідала поруч на лавці, проте їй довгенько не спадало на думку, що саме він таким чином приєднався до її родини. Увійшла до улюбленої крамниці, повної барвистого одягу.

— Мені потрібні шарф і шапка. Для дуже симпатичного пана, який багато часу проводить на свіжому повітрі, — пояснила вона продавчині.

— Для татка? — запитала та.

— Ні, для друга, — посміхнулася Буба.

— Тоді пропоную вибрати із цієї колекції, — і продавчиня провела дівчину до полиць із молодіжною модою, де лежали кольорові шарфи й екстравагантні шапки.

— Моєму знайомому... за п'ятдесят, — мовила Буба, і продавчиня якимось співчутливо глянула на дівчину.

Буба відразу вибрала смугастий кольоровий шарф і шапку-вушанку. Додала ще товсті рукавиці і, не звертаючи уваги на ціну, рушила до каси.

Повертаючись, зазирнула до крамнички з іграшками. Вона вже давно

приглянула подарунок для Агати, треба було лише купити. Опинившись на вулиці з невеличким пакунком, дівчина засмутилася. На Сироту чекала власноручно пошита Бубою гарненька пошивка для маленької подушки. Вона була біло-червона, у кольорах польського прапора, аби Стасеві в Америці снилися сні про батьківщину. Залишався Мілош...

Може, про нього теж не можна забувати? — думала Буба, роздивляючись вітрини. — Ми так давно знайомі... Я знаю його довше, ніж Стася й краще, ніж Агату. Але чи справді я повинна щось для нього робити після цієї історії з Ребеккою?

Вирішила обговорити це з дідом, хоча й побоювалася, що зневага старого до орнітологів може розв'язати її проблему однозначно. Проте Буба пам'ятала його досягнення в стосунках із протилежною статтю. Крім того випадку, коли він переплутав Лавину сексу із власним зятем, дід завжди мав на цій ниві успіх.

Клеменс сидів у новій зеленій куртці, яка кольором нагадувала про свята. Він виглядав дуже задоволеним і пильно спостерігав за перехожими, котрі згиналися під вагою торбин і сіток із продуктами.

— Панну Бубу вітаю і про песика питаю! — галантно озвався він, коли дівчина підійшла до лавки.

— Сьогодні в мене не звичайна прогулянка, — зізналася Буба, сідаючи поруч. — Це особлива зустріч.

— Цікаво, — мовив Клеменс. — Я навчився поважати ваші слова відтоді, як Сталін почав мені вклонятися першим, — він легенько посміхнувся. — І мене це тішить.

— Мені теж якось уклонився. Як-не-як, разом у відділку були! — підморгнула Буба, і обоє розсміялися.

— Уявляю собі, що відчував шановний татусь, коли йшов по вас до поліції.

— Якщо точніше, — відповіла Буба, — він зовсім не прийшов, а приїхав чистенькою, сяючою машиною.

— Що ви кажете? — Клеменс почухав голову й глянув кудись убік.

— А я тут власне роздумував над проблемою кількості, — несподівано змінив він тему.

— Тобто?

— Тобто намагався встановити, скільки років триватимуть два дні свят. Бо люди купують стільки продуктів, ніби завтра почнеться війна.

— Не кожного вдома чекають такі чудові прянички, як у вас, — нагадала Буба Клеменсові.

— Авжеж, прянички. Але навіщо людям стільки м'ясива й овочів? Стільки торб, напактованих делікатесами й рибою? Я замислююся над тим, скільки зусиль потребуватиме приготування цього всього, це ж справжня боротьба, у якій немає нічого святкового.

— А мене тішить ця передсвяткова метушня, — несміливо зізналася Буба.

— Хіба це може подобатися! — спохмурнів Клеменс. — Ці нещасні носильники такі сердиті! Витратили купу грошей, ніколи вгору глянути, бо не дай Боже щось зіпсується, а справжнє свято — це якраз роздуми, — продовжував він, вдивляючись у потомлені обличчя перехожих. — Шкода мені, панно Бубо, що ми

стаємо невірниками навіть тоді, коли не працюємо, — і він підніс догори вказівного пальця. — Ми більше не віримо в дива.

— Я із цим не згодна, — Буба скося глянула на співрозмовника. — Наприклад, у нас трапилося диво. Ялинка сама прийшла до дверей помешкання. Навіть нагору не довелося тягнути, — і вона пильно глянула на Клеменса.

— Так і повинно бути! — переконано відказав той і знову уникнув Бубиною погляду.

— Спасибі вам. І тато теж просив подякувати, — зворушено мовила Буба, витягаючи невеликий згорток. — Я зустріла Миколая. Він зовсім не був святим. Радше, скидався на філософа чи мрійника. У будь-якому разі, він був класний. І попрохав мене, щоб я вам передала цей маленький подарунок.

— Панно Бубо... — Клеменсів голос затремтів. — Але... я не можу...

— Усі ми можемо, якщо бодай трохи любимо одне одного, — швидко відповіла Буба. — Ви тільки гляньте...

Дівчина відхилила комір куртки, і Клеменс угледів намисто. Ніби таке звичайне, але під колір Бубиних очей, і вже це було дивовижним. До того ж, воно так гарно прикрашало струнку дівочу шию. Та ще й зігрівало душу.

— Мені б хотілося, щоб ви користувалися цим подарунком так часто, як я вашим, — сказала дівчина й цмокнула Клеменса в шорстку щоку.

Попрощавшись із Клеменсом, вона залишила його з пакунком, котрого той торкався, наче скарбу, закоцюблими й почервонілими від морозу пальцями. І хоча від дому її відділяло кільканадцять метрів, дівчина відчула запах сушених грибів і ніби побачила Бартошову, схилену над стільницею.

Як це я сказала панові Клеменсу? Що ми можемо робити одне одному подарунки, якщо бодай трохи любимо одне одного... А якщо так, то навіщо морочити дідусеві голову? Адже я люблю Мілоша. І засніжена стежка додому начебто вкрилася білими пелюстками троянд...

ВЕСІЛЬНЕ ПЛАТТЯ ДЛЯ СУПЕРМЕНА

У «Брудзеві» було порожньо.

— Почуваюся жахливою неробою. Завтра свят-вечір, а я собі розважаюся, — зітхнула Буба.

— Мої батьки навіть зраділи, що я вшився, — заявив Сирота. — Минулого року я ненавмисне вирубав їм струм на всі свята. Так що вони мене відтоді звільнили від домашніх обов'язків.

— Непогано! — засміялася Агата. — Якщо ти й в Америці щось таке втнеш, то в темряві навіть додому не потрапиш!

— Потраплю. До вас завжди знайду дорогу, — ледь зашарівся Стась.

— А ось і я! — погукав від дверей Мілош. Був задиханий, але настрої мав пречудовий. — Бубо, суперкласна ідея зібрати тут друзів! Усі на місці?

— Почекаймо ще на декого. Сподіваюся, ви мене зрозумієте... Я запросила Йольку. Просто така нагода...

— Йольку? — здивувався Мілош. — Ми ж збиралися погомоніти, а всім відомо, що вона із цим не має нічого спільного.

— Я подумала, що нехай посидить з нами, Йолька не заважатиме, зате їй буде

приємно. Вона така пригнічена, самотня і... нещасна.

— Мабуть, перукар або косметолог завинили, — засміявся Сирота. — Важко буде повернути її до тьми після такого шоку.

— А може, то через якусь дурницю? Ніготь зламала чи не сподобався рінгтон в мобільнику? — покепкував Мілош.

— Ні, йдеться про її... хлопця.

— Отого здоровила? Із крутою тачкою?

— Яким би він не був, сів до в'язниці, а Йолька залишилася сама.

— Якби мені довелося вибирати між Йолькою й цюпою, я б краще сидів, — зізнався Мілош.

— Буба має рацію, — утрутилася Агата. — Ніхто не гине за її спокусливими шмотками, але нині переддень свят, давайте обійдемося без прикрощів. Краще приготувати носовички, щоб було чим втирати невтішні сльози.

— Усім привіт! — на порозі «Брудзя» стояла Йолька. — Ну, чого так повитріщалися? — глянула вона на приголомшену четвірку. Із фарбованим чорним волоссям, сміливим макіяжем і в шовковій блузці Йолька нагадувала Бубі помолоділу й схудлу Маньчакову.

— Я лише на хвилинку, бо на мене чекає Кароль, — щебетала вона, легенько торкаючись своєї нової зачіски кольору чорного дерева. — Я б посиділа, але щиро кажучи, усе це пашталакання про святкові традиції вважаю ідіотизмом, і в мене немає часу слухати ваші дитячі жартики. Ой, зовсім забула! Ми з Каролем їдемо на лижі! До того ж, там є басейн, і я можу взяти ті два купальники, придбані для поїздки на цю... як її...

— Рив'єру, — замогильним голосом підказав Сирота.

— От-от. І добре, що я туди не поїхала, бо Кароль бачив цю Рив'єру з пташиного польоту...

— Звідки бачив? — негайно поцікавився Мілош.

— Кароль — пілот літака, — Йолька гордовито роззирнулася довкола. — Так-от, він її бачив, і каже, що нічого особливого, шкода марнувати час... Сорі, але й мені шкода часу. Невдовзі виїжджаємо, а мусимо ближче познайомитися...

Йолька надіслала всім повітряний поцілунок унизаною перснями ручкою й зробила крутий пірует на своїх височезних шпильках.

— Така нещасна, — зітхнув з удаваним співчуттям Мілош.

— А яка самотня! — докинув Сирота.

— Не кажучи вже про те, що абсолютно пригнічена, — закінчила Агата, і всі із зацікавленням глянули на Бубу.

— Ну, що ж... — зітхнула та. — Це була данина традиції. Невеличка новорічна вистава для... наївних.

— У мене є ідея, — запропонувала Агата, готова забути Йольку з її Каролем і басейном. — Давайте умовимося, що завжди зустрічатимемося перед святвечором. Щороку. Незалежно, яка кого спіткає доля.

— А якщо Сирота залишиться в Штатах? — засумнівався Мілош.

— Тоді ми зможемо побачити його за допомогою камери. Поставимо на його місці комп'ютер і будемо разом.

— Не залишуся я там! — запевнив Стась, запихаючись піцою. — Там погано

годують, і немає таких божевільних, як ви.

— Ото було б чудово, — Буба замріялася. — Уявіть, нам по вісімдесят, а ми втікаємо з будинку для пристарілих на наше побачення!

— Приєднуюся, — утішився Мілош. — Може, мені вдасться повернути Бубу, якщо кожного року перед Святвечором нагадуватиму їй про мої почуття, — зітхнув він, і дівчина зашарілася.

— Припини, бо більше не прийду, — пригрозила Буба й поклала перед ним невеличкий згорток.

І всі, як за командою, сягнули до своїх рюкзаків, і за мить столик перетворився на крамничку з подарунками.

— Це мені?

— І мені!

— Дяки, Бубо!

— Ой, Сирота, спасибі!

— Мілоше, справді? Звісно, розгорну лише завтра!

— Слухайте, усі розгорнемо завтра! А в перший день свят запрошую вас до Котанського гаю. Прогулянка нікому не завадить, особливо Сироті, бо в нього вже живіт, як у слона.

Жартуючи й незлостиво передражняючись, друзі поверталися додому. Мілош поціливі Бубу величезною сніжкою й зробив невинне обличчя. Агата запропонувала Сироті потримати його рюкзак, а той, розмовляючи англійською по мобільному й забувши про все на світі, ускочив у трамвай, що саме під'їхав.

— Ой, Стасю, ти як Ейнштейн! — реготали з нього дівчата й Мілош, вручаючи хлопцеві рюкзак на наступній зупинці.

— Це неймовірно, — несподівано зізнався Стась. — Щойно відбулася наша перша передсвяткова зустріч, а я вже чекаю наступного року. Це свідчення того, що я старію!

— Веселих свят!

— Вдалих!

— І щоб швидко минули, а ми пішли разом до гаю!

— І щоб були... спокійні, — додала Агата.

— Так, спокійні...

* * *

— А тут, — мама показала на край столу, — як і щороку поставимо ще одну тарілку для гостя. Ким би він не був, — великодушно додала вона.

— Не може бути, щоб отак, у переддень свят-вечора, — скривилася пані Марися, почувши сигнал домофона. Але ні в кого не залишалось жодних сумнівів, що унизу стоять Маньчаки.

— Ти щойно сказала «ким би він не був», — нагадала Буба.

— Але я не мала на увазі Маньчаків!

— Вони живуть за іншим календарем, — виправдовував своїх бриджевих партнерів дідусь.

— Я теж, — покепкував тато. — У мене нині початок Великого посту!

— Усі вдома? — здивувався Маньчак, загородивши собою двері.

— Марися з Павлом удома? — вторувала чоловікові пані Віолетта, вдаривши його

якимсь дивним предметом по спині.

— Але ж... свята, — мама силкувалася невимушено посміхатися.

— До свят ще ого-го! — заперечив Маньчак.

— А наша пані Маньчакова, бачу, собі інструменти купила... — Дідусь пильно оглядав великий ящик, який пані Віолетта втягла до передпокою.

— Про що це ви?

— Ну, я мав на увазі цей дивний предмет...

— Це, пане Генрику, наш багажник. Автомобільний, — перевела подих Маньчакова, утираючи піт із чола.

— Навіщо вам багажник? — дивувався старий.

— Щоб перевозити важкі речі, — пояснив Маньчак.

— Мабуть, щоб переносити, якщо ви вже його так тягаєте.

— Це новий багажник, — розсердився Маньчак. — І ми його забрали, щоб нам його не вкрали.

— Хто? — здивувався тато.

— Звідки мені знати, — відказала пані Віолетта. — Зараз такі часи, що нікому довіряти не можна. Навіть друзям, — глянула вона на присутніх. — Але який у вас безлад! — Вона несхвально роззирнулася вітальнею. — У таких умовах навіть апетит пропадає.

— А в нас нині піст, — радісно поділився новиною дідусь.

— Ксьондз Корек наголошував на важливості посту, коли я востаннє була в нього, — мама випнула груди й легким кроком рушила на кухню. — Але чаю можна випити, — додала вона тоном зразкової господині.

— Цей багажник, пані Віолетто, краще залишити в коридорі, — порадив дід Генрик, побачивши, що Маньчакова потягла ящика до вітальні. — От якби в ньому були якісь напої...

— Я давно підозрювала, що у вас проблеми з алкоголем, — попри невдоволення всієї родини, Маньчакова поклала багажник на дивані.

— Ну, чого ви так повитріщалися? — роздратовано спитала вона. — Багажника не бачили, чи що?

— На дивані не бачив, — погодився дід.

— Ми прийшли у важливій справі, — пан Вальдек поправив сріблястого метелика, який звисав з його худої шиї. — Нам потрібні свідки.

— Якщо Єгови, то це не до нас, — попередив старий.

— Пане Генрику, ми не до вас прийшли, — неввічливо перебив Маньчак.

— Свідки? — тато глянув на Маньчакову, яка стояла перед ним у вечірній сукні, скидаючись на велетенську Попелюшку через п'ятдесят років після пам'ятного балу.

— У вас нині якась урочистість? — тато вступився в широкий кринолін.

— Ні, сьогодні лише генеральна репетиція, а все відбудеться наступного тижня, — пояснила кремезна Попелюшка. — Ми вирішили дещо повторити.

— Що ви надумали? — утрутився дідусь.

— Що ви хочете повторити? — тато вимагав пояснень.

— Наше вінчання, звісно! — пирхнув Маньчак. — Ми збираємося повінчатися, — повагом пояснив він.

— То ви стільки років живете на віру? — у маминих руках затремтіли чашки із чаєм. — Ксьондз Корек не в захопленні від громадянського шлюбу. Каже, що це сурогат порядного життя.

— Ми одружені, — процідив кризь зуби Маньчак. — Але хочемо знову стати на шлюбний килимок і присягтися у вірності...

— Навіщо? — не зрозумів дідусь. — На біса двічі брехати, якщо ви вже колись це робили.

— Заберіть звідси старигана! — зажадала Маньчакова. — Інакше... я сама його звідси винесу!

— Не сумніваюся, — дідусь із повагою глянув на багажник. — Ви наче супермен!

— І честь бути нашими свідками хочемо довірити саме вам, — закінчив Маньчак.

— А шлюбні подарунки повинні бути неабиякі, бо це ж удруге, — попередив він з усмішкою.

— Навіть не знаю... — мама вагалася й шукала допомоги в тата.

— Ну, що ж, крихітко, — той безпорадно розвів руками, — молодятam не відмовляють.

— Молодятam, кажеш? — перепитала мама, пильно вивчаючи поглядом Маньчаків.

— Цей багажник ми приготували для весільної подорожі, — прошепотіла Маньчакова, затуляючи долонями сором'язливий рум'янець.

— Тобто... після весілля ви кудись їдете?

— Так, на медовий місяць, — притакнув пан Вальдек.

— А куди саме? — допитувалася мама. — Мабуть, за кордон? — у її голосі забриніла прихована нотка заздрощів.

— Ми їдемо до Папроцьких, Леонтини й Зюта.

— Але ж вони мешкають неподалік нас! — вигукнув дід.

— То й що з того? — обурилася пані Віолетта. — Нам це не заважає, — ворухнула вона пухким плечем.

— А пішки не підемо, — мовив Маньчак. — Та й сюди буде близьенько, тож ми вас навідуватимемо.

— Цілий місяць у Папроцьких!.. — дивувалася мама.

— Ну, ми ж тобі пояснили, Марисю, що й до вас зазирнемо, не хвилюйся.

— Авжеж, не можна не погостювати у свідків! — скривився Маньчак. — Ми про вас ніколи не забуваємо, — патетично запевнив він, і всі глибоко зітхнули.

— Ну, ну! — Маньчакова покивала пальцем. — Не можна в нас так сумніватися. — І, поправивши кринолін, розсілася в кріслі.

— Щоправда, перед весіллям я збиралася схуднути, але для маківника тієї вашої Бартошової зроблю виняток. Принеси мені, Бубо, шматок, а для Вальдусика сирник, бо йому мак так неестетично набивається між зубами...

— Принеси, Бубо, — розгублено мовила мама й майже впала на стілець.

Маньчаки з радістю вислухали її розповідь про фільм, якого не буде.

— Такий-от ляпас від пана Протека, — закінчила вона із сумними очима.

— А я, Марисю, від самого початку знала, що нічого не вийде, бо фільми завжди знімають лише за гарними книжками, — Маньчакова сягнула по маківник.

— А моя тобі не сподобалася?

— Руки ще не дійшли, — щиро зізналася пані Віолетта. — Зрештою, у мене такий слабкий зір, що не можна псувати його читанням.

— Я б вам порадив звернутися до окуліста, — озвався дідусь. — І читати те, що написано на білбордах. Там написи великі й рідко рекламують абищо.

— То ми вже підемо, — Маньчак із жалем поглянув на порожні блюдця. — Тільки не забудьте про наше весілля, бо воно на противагу фільмові, напевне буде вдалим.

Буба полегшено зітхнула, щойно Маньчаки, забравши багажника, покинули квартиру.

— Жодних додаткових тарілок на свят-вечір! — розпорядився дідусь Генрик. — Це вочевидь приносить нам нещастя!

ТРОЯНДА ЗАМІСТЬ КОРОПА

Біла скатертина сяяла. Буба оглянула ошатно накритий стіл і подумала про магію зеленого деревця, на яке нетерпляче чекають упродовж року. Їй стало трохи шкода, що невдовзі всі знову очікуватимуть наступного свят-вечора, а цей піде в небуття разом з водою в раковині, де митимуть посуд, розіллється плямою борщу по скатертині, зібгається з обгортковим папером, здертим з подарунків. Десь подінуться стишені голоси й затихнуть колядки, які зараз нагадують скарбничку святкового настрою. Усе повернеться на круги своя, хоча Буба давно переконалася, що в них удома все не як у людей.

Воно й добре, і водночас погано, — думала дівчина, ніжно дивлячись на рідних, які розставляли на столі нові полумиски з різною смакотю. — З одного боку, ми буваємо непередбачуваними й егоїстичними, з іншого — уміємо в скрутну хвилину знайти в собі стільки любові до близької особи, якщо вона її потребує...

Тато, ніби прочитавши Бубині думки, обійняв маму й навіть спробував затанцювати з нею під колядку про пастирів, котрі прибули з Вифлеєму.

— Ксьондз Корек би цього не схвалив! — прошепотіла мама, але зробила пірует, закохано дивлячись на чоловіка.

Над дідусем вочевидь теж чував якийсь таємничий добрий янгол, бо старенький не вередував під час приготувань і не нагадував батькам, як завжди, що на столі за традицією повинна стояти карафка з горобинівкою.

— А чому ти жодного разу не згадав про горобинівку? — поцікавилася мама.

— Хіба ж я міг, Марисю, псувати такий чудовий час власними забаганками? — відповів дід із чарівною посмішкою.

— Павле, батько захворів! — занепокоїлася мама, відчиняючи шафку з тонометром.

— Я чудово себе почуваю!

— Важливо не те, як ти себе почуваєш, а те, що я чую. А я чітко чую, що ти занедужав.

— Бо не хочу випити?

— А чому ти не хочеш випити? — Бубин тато недовірливо придивився до тестя. — Що трапилося?

— Павел спеціально купив тобі горобинівку, а ти тепер капризуєш! — набурмосилася мама.

— Якщо ви так наполягаєте, що ж, я вип'ю, — здався дідусь із щасливою посмішкою. — З любові до вас навіть закурю якусь невеличку сигару, — додав він, уражений своєю великодушністю.

— Доведеться тобі почекати на святого Миколая, — озвалася Буба.

— Тільки не кажи, доню, що ти купувала сигари! Зрештою, тобі однаково ніхто б не продав, бо дітям не можна...

— У мене є дорослі друзі, — відказала Буба. — Клеменс виявився настільки люб'язним...

— Не хочу про нього навіть чути! Добре, що ти мені нагадала! — мама з розмаху гепнулась на диван, аж кілька вареників випали з полумиска якраз під ніс Додавки.

— Пані Юрковська, ця наша сусідка, знаєш?

— Знаю, та, що оселилася в костелі.

— Ага, саме вона, — притакнула мама. — Бубо, не можна кепкувати із сусідів!

— Я й не кепкую, це правда, — запевнила донька.

— Ну, то вона мені вчора сказала, що ти роздягалася перед якимсь волоцюгою! Пані Юрковська обурилася, бо вже колись бачила тебе з ним. «Пані Марисю, — заговорила вона голосом сусідки, — я нічого поганого не хочу сказати... але ваша доця, я ж бознающо це гарнадитина, і мені шкода, щоб вона зналася з такими бомжами. Ну, а взимку оголюватися, це вже взагалі...».

Буба вибухнула реготом, так схоже мама пародіювала сусідку.

— До нас що, пані Юрковська прийшла? Помолитися разом? — засміявся й собі тато.

— Браво, Марисю! — приєднався до них дідусь. — Якби не отой Прот, ти могла б зіграти у власному фільмі!

— Послухайте, але я серйозно, — мама зашарілася від компліментів. — Щоб мені така собі Юрковська на щось натякала!

— Здається, я знаю, що вона мала на увазі! — Буба глянула на маму сяючими очима. — Я показувала панові Клеменсу намисто, яке він мені подарував на Різдво.

— Не можна брати подарунків від чужих.

— Цей Клеменс зовсім не чужий, Марисю, — заступився за Бубиною знайомого тато. — Це він приніс нам цю чудову ялинку і вже другий місяць, як чистить від снігу мою машину! А якось я з ним побалакав, виявилось, що він дуже цікавий! Вірите, пан Клеменс дивиться мою передачу? Каже, що крамниць не любить, але ця йому подобається. Навіть сказав, щоб більше показували мене, а менше асистенток, які демонструють товари...

— А син Юрковської, якщо вже про неї мова, — додала мама, — має бінокля, і підглядає за сусідами з будинку по той бік вулиці. Пані Пенцикова мені казала.

— Ну, сама бачиш, мамо, у кого тут проблеми, — закінчила цю тему Буба.

Олька з Робертом виглядали, наче пара нав'ючених верблюдів, які нарешті дісталися оazi.

— Тобі не можна стільки носити, — зауважила мама.

— Нічого зі мною не станеться! — Ольга виглядала щасливою. — Після того, що мені сказали, я можу вас усіх носити на руках.

— Мене не чіпай! — застеріг дідусь.

— Почекай з розповіддю, — попросила Буба. — Цього свят-вечора кожен з нас повинен сказати, що його найдужче втішило, а що засмутило...

— Хто це придумав? — Ольга нашвидку поправила макіяж.

— Я, — гордо зізналася Буба.

— Як це, у нас немає коропа на свято? — здивувався тато, обшукавши холодильник.

— Це теж моя ідея, — тихенько зізналася Буба, — щоб цього року дарувати коропові життя...

— Зате завжди можна, Павле, запросити пані Коропову знизу, — запропонував дід.

— Живих коропів Буба любить...

Коли вже всі поділилися облаткою й сіли до столу, розчервонівшись від емоцій, обіймів і взаємних побажань, настала хвилина урочистої тиші, яку порушив Францішек.

— Бубо, я написав!

— Мій килим! — перелякалася мама, але махнула рукою. — Подумаєш, килим! Зате в мого онука гарна вимова, правда?

Всі охоче погодилися, а тоді настав час розповідей.

— Мене найдужче засмутило те, що ми з Оленькою не могли порозумітися, — почав Роберт. — А найбільша радість, звісно, наша друга дитина. І те, що ми знову щасливі.

— А я лише додам до цього, що вчора підписала контракт, — таємничо зізналася Ольга.

— Тобі не варто зараз працювати... — заперечила мама, але Ольга зупинила її.

— Контракт на участь в передачі... «Щаслива вагітність»!

— Клас! — зрадів тато. — І я про це дізнаюся останнім?

— Так, бо це передача на твоєму каналі, а я хотіла домогтися чогось сама, — пояснила дочка, вислуховуючи поздоровлення.

— А ти, можна сказати, у сорочці народилася! — промурмотів дідусь. — Мало того, що будеш під наглядом найкращих лікарів і тебе годуватимуть коштом нашої бідної вітчизни, то ще й уся Польща носитиметься із твоєю вагітністю й ставитиметься до тебе, як до національного надбання!

— Запишу на відео всі серії! — раділа мама. — А колись мій онучок дивитиметься фільм, де він зіграв головну роль.

— За умови, що Протек не буде до цього причетним! — нагадав тато.

— До того ж, Олі непогано заплатять! — докинув Роберт.

— Не забувай, що це й завдяки тобі, — підморгнув йому дід Генрик. — Якби не ти, кого б цікавив Ольчин живіт?

— Мене він завжди цікавить, — несміливо зізнався Роберт, який нагадував закоханого голубка.

Дідусь довго вагався.

— Тату, та кажи вже! — нетерпеливилася мама. — Адже успіхів і нещасть у тебе було не так уже й багато!

— Я хочу сказати дещо важливе, тому й думаю, як краще це зробити, — спокійно пояснив дідусь. — Почну від поразок. Бубо, — звернувся він до онуки, — мушу тебе перепросити, бо я виявився жахливим студентом. Пропустив стільки лекцій,

що потім уже посоромився ходити до університету.

— Ти не виправний! — стелула плечима мама. — Якщо тебе не виганяють, то ти сам перестаєш відвідувати заняття!

— У цьому семестрі обіцяю виправитися, — запевнив дід, переводячи погляд на Бубиног тата. — А якщо йдеться про важливі й приємні події, то... я знайшов друга...

— Мабуть, такого самого, як ти! — усміхнулася мама.

— Марисю, не перебивай тата! — заступився за тестя зять. — Я переконаний, що це людина приємна... розумна... розсудлива...

— Стільки хорошого навіть про тебе, Павелку, не скажеш, — мама поплескала чоловіка по коліні.

— Маєш рацію, Павле, — погодився дід. — Це людина, яку я пізнав, так би мовити, зовсім з іншого боку. І мені це дуже сподобалося...

— Тоді я теж скажу, — почав тато, — що й мені пощастило зустріти дуже... оригінального й гідного довіри джентльмена... І наша дружба, яка, зрозуміло, продовжується, для мене дуже важлива.

— Але чому жоден з вас не запросив друга додому? — здивувалася мама, а Буба зацікавлено глянула на тата й дідуся.

— Бо це виявилось непотрібним... — почав було дідусь Генрик.

— Оскільки ми й так щодня зустрічаємося вдома, — закінчив тато.

— Нічого не втямила, — похитала головою мама.

— Я теж, — Ольга глянула на Роберта, який також, здавалося, нічого не розумів.

— Найважливіше, що ми розуміємо, про що йдеться, — підсумував тато.

Бубу не довелося довго просити.

— Якщо згадати неприємності, то... Ви ж знаєте. Мені було прикро, коли Мілош почав зустрічатися з Ребеккою. Зате здійснилася моя інша мрія. Я виграла в бридж!

— Е-е-е, — Ольга виглядала розчарованою. — Ти однаково завжди виграєш в карти.

— Це дещо інше, — примружилася Буба. — Ціною виграшу була людська гідність. Право на власний костюм і звичайні щоденні радощі. До того ж, я перемогла Сталіна...

— Ти заслужила на орден, — зворушився дідусь.

— І скажу вам, що ніколи не думала, скільки всього може трапитися під час мертвого сезону...

— Що ж, тепер моя черга, — мама поклала виделку й глянула на рідних. — Фільму не буде, але я анітрохи не шкодую. У мене однаково купа роботи, а онуки не чекатимуть на бабцю вічно. Так-так! — засміялася вона, помітивши здивування на обличчях присутніх. — Я поступово починаю відчувати себе бабусею. Може, у цій ролі я буду краща, ніж мама? — вона явно шукала підтримки від доньок, які негайно відреагували.

— Ти чудова мама! — палко вигукнула Буба.

— Найкраща на світі, — додала Ольга.

— І я теж так уважаю, — озвався Роберт, за що дружина нагородила його ніжним поцілунком.

— А чому ти раділа, Марисю? — допитувався дід.

— Тому, що нарешті розсталася із Протеком, — підказав тато.

— Чому раділа? Гляньте на себе. Ви моя радість. Здорові, щасливі й поруч зі мною...

Диск із колядками, здавалося, втрачав сили від втоми, але ревно супроводжував шелестіння паперу, який зривали, розпаковуючи подарунки. Найбільше запитань викликав скромний конверт, підписаний нерівним дідусевим почерком: «Для Марисі й Павла».

— Мабуть, це татові рахунки, які треба сплатити, — пожартувала мама, але зазирнула досередини.

— Що це таке, Павле?

Батько надяг окуляри, проте папірці продовжували залишатися для нього таємницею. Нарешті він витягнув з конверта туристичний каталог, який обіцяв неймовірні подорожі й рай на землі.

— Ого, тату, як ти нас втішив. Певне, це безкоштовний каталог з якогось туристичного бюро?

Дідусь мовчав, попихкуючи дорогою сигарою. Чарочка з горобинівкою стояла тут-таки, і Буба дійшла висновку, що хто-хто, а дідусь Генрик уже потрапив до свого земного раю.

Роберт глянув на дивний вміст конверта й пояснив усім, що це документи для мандрівки до Греції.

— І авіаквитки, і готель, і взагалі все оплачено... — перераховував він здивовано.

— Таточку! — мама ніжно обняла дідуся.

— Батьку! — Бубин тато стояв зворушений і трохи недовіжливо дивився на тестя.

— Я подумав, що нам із Бубою не зашкодить трохи спокою, — дідусь випустив кільце диму, яке повисло над ним, наче німб.

— Але звідки ти взяв гроші? — мама ніяк не могла повірити в диво.

— З лотереї й ще виграш був у пакетику з — «Борщиком».

— «Гарячої кружки»?

— Атож, моєї улюбленої. Трошки виграв у миттєву лотерею, решта була в «Борщику». Бо вони зараз проводять таку акцію, і мені пощастило купити «Гарячу кружку» із грошиками.

— Обіцяю, що завжди купуватиму тобі цей жахливий борщик! — пообіцяла мама.

— Спасибі, мені поки вистачить горобинівки й різдвяного борщу, — дідусь погладив вуса. — А коли поїдете, то матиму ще й святий спокій!

Буба не прислухалася до родинних розмов. Вона тримала в руках гарненьку скляну вазочку й вітальну картку.

— Бубо, що це? — Ольга першою помітила зворушення сестри.

— Покажи, онучко, свій подарунок, — попросив дідусь.

— Гляньте, — якимсь дивним тремтячим голосом озвалася Буба. — У цій вазочці лежить яєчко лежня... Це доказ того, що він живе в Котанському гаю. Можна сказати, справжній скарб...

— Дайте відгадаю, від кого це, — посміхнувся дід Генрик.

— Лежень... лежень... — замислився тато. — Але ж це надзвичайно рідкісний птах!

— Яйце? Але ж, здається, це не те свято! — зауважила мама. — Більш доречно було б на Великдень...

— Не обов'язково! — Буба обережно поставила вазочку. — Скажу вам лише, що для Мілоша ця начебто дрібничка важливіша від усіх Ребекк на світі.

— Але напевне не від тебе, доню, — здогадався тато, і Буба не знала, як приховати рум'янець, який раптом спалахнув на її щоках, нагадуючи пурпурове небо, котре віщує морозяну ніч... Ні! Швидше, червону троянду, яка розквітла просто в Бубиному серці.